

BG

BG

BG

КОМИСИЯ НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ ОБЩНОСТИ

Брюксел, 5.11.2008 г.
COM(2008) 674 окончателен

**СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО СЪВЕТА И ЕВРОПЕЙСКИЯ
ПАРЛАМЕНТ**

**Стратегия в областта на разширяването и основни предизвикателства
2008—2009 г.**

{SEC(2008) 2692}

{SEC(2008) 2693}

{SEC(2008) 2694}

{SEC(2008) 2695}

{SEC(2008) 2696}

{SEC(2008) 2697}

{SEC(2008) 2698}

{SEC(2008) 2699}

СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО СЪВЕТА И ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ

Стратегия в областта на разширяването и основни предизвикателства 2008—2009 г.

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Разширяването е едно от най-силните политически средства на ЕС. То обслужва стратегическите интереси на ЕС за установяване на стабилност и сигурност и за предотвратяване на конфликти. Разширяването е допринесло за увеличаване на просперитета и възможностите за растеж, за подобряване на връзките с жизненоважни транспортни и енергийни пътища и за увеличаване на тежестта на ЕС на световната сцена. През май 2009 г. ЕС ще отбележи петата годишнина от разширяването през 2004 г.

Настоящата програма за разширяване обхваща Западните Балкани и Турция, пред които бе открита перспектива за членство в ЕС, след като изпълнят необходимите условия. Европейската перспектива допринесе за постигане на мир и стабилност и даде възможност на партньорите да се справят с големи предизвикателства като обявяването на независимост на Косово, като едновременно с това запази сигурността в региона. Тя дава силен тласък за провеждането на политически и икономически реформи както на Западните Балкани, така и в Турция. За ЕС е от стратегически интерес устремът на този процес да се запази въз основа на договорени принципи и условия. Този интерес за поддържане на стабилност е още по-очевиден предвид неотдашните предизвикателства, пред които бе изправена стабилността на изток от ЕС, включително в Южен Кавказ.

Стратегическото значение на Турция за ЕС нарасна в ключови области като сигурността на енергийните доставки, предотвратяването и уреждането на конфликти и регионалната сигурност в Южен Кавказ и Близкия изток. Ангажиментът на страната към ЕС, поет посредством преговорите и свързаните с тях реформи, които понастоящем се провеждат, я прави по-силен фактор за стабилността в регион, изправен пред множество предизвикателства. Настоящата обстановка на сигурността в Европа също изисква консолидиране на стабилността и засилване на реформите на Западните Балкани.

В този контекст последователното изпълнение на подновения консенсус относно разширяването, формулиран от Европейския съвет през декември 2006 г., е по-важно от всякога. Този консенсус е основан на принципите за консолидиране на задълженията, справедливи и строги условия и по-добър контакт с обществеността, съчетани с капацитета на ЕС за интегриране на нови членове.

ЕС предприе стъпки за подобряване на качеството на процеса на разширяване, имайки предвид натрупания при предишните разширявания опит. Понастоящем на ранен етап се отделя по-голямо внимание на принципа на правовата държава и на доброто управление. Темпото, с което една страна кандидатка или потенциална кандидатка се приближава към ЕС, отразява темпото на политическите и икономическите реформи в

нея, както и капацитета ѝ да поеме правата и задълженията, произтичащи от членството, в съответствие с критериите от Копенхаген.

Следващата година ще бъде от основно значение за намиране на решение на предизвикателствата на Западните Балкани. Напредъкът на страните от Западните Балкани към членство в ЕС може да бъде ускорен, ако те изпълнят необходимите за това условия. Очаква се до края на 2009 г. Хърватия да стигне до заключителната фаза на преговорите за присъединяване, ако предприеме необходимите за това подготвителни действия. Посредством провеждането на по-нататъшни реформи бивша югославска република Македония ще се доближи до ЕС. За страните потенциални кандидатки постигането на напредък означава, че те могат да получат статут на кандидатки, когато докажат, че са готови.

Темпото на преговорите за присъединяване с Турция отразява темпото на реформи, както и изпълнението на съответните условия от страната. Сега Турция трябва да поднови усилията си за политически реформи.

Досега международната финансова криза има само ограничено пряко отражение върху икономиката и финансовия сектор на Западните Балкани и в Турция. Въпреки това, повечето страни отчетоха значително нарастване на дефицита по текущата сметка, което ги прави по-уязвими на външни сътресения. Вследствие на световната финансова криза се очаква намаляване както на външното кредитиране, така и на преките чуждестранни инвестиции.

Що се отнася до кипърския въпрос, лидерите на кипърската гръцка и кипърската турска общност започнаха всеобхватни преговори за намиране на цялостно решение на проблема под егидата на ООН. Комисията подкрепя усилията им и е готова да предостави технически съвети по въпроси, които са от правомощията на ЕС.

Европейският съюз е по-силен със съседите, в които има стабилност, просперитет и демокрация. Работейки заедно въз основа на споделени ценности и общи интереси, ЕС и съседните на него страни могат по-ефективно да отговорят на настоящите предизвикателства. Съюзът ще активизира също така отношенията си с партньорите на изток и на юг, които участват в Европейската политика на добросъседство, с цел по-нататъшно нарастване на взаимната сигурност и просперитет. Източното партньорство, което се подготвя, както и Процесът от Барселона: Съюз за Средиземноморието, ще бъдат от изключително значение в това отношение.

Настоящото съобщение представя постигнатия напредък и ключовите предизвикателства, пред които са изправени страните, участващи в процеса на разширяване. То очертава подхода, който Комисията ще използва, за да насочва и подкрепя усилията им през следващата година.

2. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПОДНОВЕНИЯ КОНСЕНСУС ЗА РАЗШИРЯВАНЕТО

2.1. Постигнат напредък и оставащи предизвикателства в страните

Западни Балкани

През последната година Западните Балкани се доближиха до ЕС, тъй като регионът отбеляза напредък, макар и неравномерен, в процеса на реформи и в изпълнението на

установените критерии и условия. Стабилността в региона бе запазена, а обстановката продължи да бъде като цяло спокойна след обявяването на независимост и влизането в сила на конституцията в Косово. Регионът продължи да отбелязва висок растеж благодарение най-вече на местните и чуждестранните инвестиции, като едновременно с това реформите напреднаха като цяло и цялостният жизнен стандарт се повиши. Съветът за регионално сътрудничество (СРС) замени Пакта за стабилност, като по този начин бе засилена самоинициативата и отговорността, които пряко засегнатите държави поемат в регионалното сътрудничество в Югоизточна Европа.

И все пак, днес Западните Балкани са изправени преди редица изпитания, които могат да повлияят на сигурността, стабилността и просперитета в региона. Все още трябва реформите и помирието да бъдат утвърдени. В много страни от Западните Балкани изграждането на държавни институции и консолидирането им и по-доброто управление са приоритетни области, които предизвикват безпокойство. В повечето страни все още предстои да бъде създадена професионална, безпристрастна и подотчетна държавна служба. Укрепването на правовата държава, най-вече чрез съдебна реформа и борба срещу корупцията и организираната престъпност, продължава да бъде основен въпрос в целия регион. Диалогът между политическите сили и духът на компромис са все още недостатъчни, включително по етническите въпроси. Продължават да са налице неуредени въпроси между съседни държави. Средната инфлация нарасна. Дефицитът по текущата сметка значително се увеличи. В някои страни безработицата продължава да бъде много висока. Нужни са по-нататъшни реформи в сферата на заетостта и социалните политики. Макроикономическите предизвикателства нараснаха в резултат на по-неблагоприятната външна обстановка, по-специално международната финансова криза.

На равнище страни могат да бъдат отбелязани следните развития.

Преговорите за присъединяване с Хърватия навлязоха в решителната си фаза, доказвайки на региона като цяло, че перспективата за членство в ЕС е реалност в съответствие с ангажиментите на Съюза, ако бъдат изпълнени необходимите условия.

В бивша югославска република Македония бе постигнат напредък в редица ключови области, които бяха отбелязани в съобщението на Комисията от март 2008 г.¹, по-специално по отношение на съдебната реформа и реформата в полицията и изпълнението на изискванията съгласно Споразумението за стабилизиране и асоцииране. Въпреки това, парламентарните избори бяха съпроводени от случаи на насилие и сериозни нередности. Необходими са конструктивен политически диалог и решителни действия за осъществяването на реформи в съответствие с приоритетите на Партньорството за присъединяване.

Албания продължи да отбелязва напредък по ключови политически реформи. Временното споразумение с ЕС влезе в сила преди две години и като цяло прилагането му не среща проблеми. Въпреки това, спазването на принципа на правовата държава и гарантирането на правилното функциониране на държавните институции продължават да бъдат големи предизвикателства. Необходимо е административният капацитет и капацитетът за прилагане да се подобрят.

¹ Западни Балкани: укрепване на европейската перспектива – COM(2008) 127 окончателен от 5.3.2008 г.

Политическите реформи в Черна гора продължиха. Като цяло прилагането на временното споразумение, което влезе в сила в началото на тази година, напредва безпроблемно. Въпреки това, необходимо е съдебната реформа да продължи, а принципът на правовата държава да бъде затвърден, като това са големи предизвикателства. Необходимо е административният капацитет и капацитетът за прилагане да се подобрят.

Подписването на Споразумението за стабилизиране и асоцииране (ССА) с Босна и Херцеговина потвърди ангажимента на ЕС към европейското бъдеще на страната. Босна и Херцеговина започна да прилага временното споразумение през юли. Но части от конституцията, установена с мирното споразумение от Дейтън/Париж, бяха оспорени от ключови политически лидери и от двете федеративни единици, а свързаните с ЕС реформи са в застой. Консенсусът по ключови приоритети на реформите продължава да бъде слаб.

След президентските и парламентарните избори Сърбия поднови ангажимента си за европейско бъдеще, основано на споделени ценности. ССА бе подписано, а прилагането на временното споразумение ще започне веднага щом Съветът се увери, че Сърбия сътрудничи изцяло на Международния наказателен трибунал за бивша Югославия (МНТБЮ). Задържането и изправянето пред съда на Радован Караджич бе сериозна крачка напред, но този процес трябва да бъде завършен. Сърбия показва, че разполага с административния капацитет за постигане на значителен напредък към членство в ЕС. През последната година обаче реформите бяха забавени. Съдебната реформа и предотвратяването на корупцията продължават да бъдат значителни предизвикателства.

Новата действителност в Косово² доведе до промени в международното присъствие. Това следва да улесни разполагането на мисията EULEX, което се извършва понастоящем. Обстановката в Косово е *sui generis* и не може да се смята за прецедент. Европейският съвет заяви, че ЕС е готов да съдейства за политическото и икономическото развитие на Косово посредством ясна европейска перспектива, която е в съответствие с перспективата за ЕС на региона. Приетата от Косово конституция отговаря на европейските стандарти и досега е прието значително по обем много важно законодателство. Въпреки това, продължават да са налице големи предизвикателства, а именно укрепване на институциите и на принципа на правовата държава и засилване на диалога и помиряването между общностите.

Турция

Годината бе белязана от силно политическо напрежение. Главният прокурор поиска от Конституционния съд да закрие управляващата партия заради дейности, насочени срещу светския характер на държавата. Съдът реши да не изпълни искането на прокурора, но наложи финансова санкция. Това помогна да се избегне сериозна политическа криза и следва да предостави нови възможности за възобновяване на диалога и духа на разбирателство между политическите партии.

² Съгласно Резолюция 1244/99 на Съвета за сигурност на ООН.

ЕС осъди категорично терористичните атаки, извършени от ПКК, които отнеха живота на много хора. Турските въоръжени сили извършиха няколко операции срещу бази на ПКК в Северен Ирак.

Посредством активната си дипломатическа дейност Турция изигра конструктивна роля в съседните държави и в по-широкия регион на Близкия изток. Вследствие на кризата в Грузия тя предложи платформа за стабилност и сътрудничество в Кавказ за насърчаване на диалога между държавите в този регион. С посещението си в Ереван президентът Гюл бе първият турски президент, посетил Армения от обявяването на независимостта на страната. Турция положи усилия като посредник между Израел и Сирия и проведе диалог с Иран по ядрения въпрос.

Геостратегическото положение на Турция отрежда на страната жизненоважна роля за сигурността на енергийните доставки за ЕС, по-специално за разнообразяване на енергийните ресурси. По-тясното сътрудничество между ЕС, Турция и други страни от региона – както страни доставчици, така и страни на транзитно преминаване на енергийни ресурси – в областта на енергетиката е от основно значение. Настоящите и бъдещите проекти за газопроводи са ресурс за всички страни, през чиято територия минават, а именно Турция. Завършването навреме на южния коридор за доставка на газ посредством бързото изпълнение на предвидените проекти, а именно на газопровода Набуко, е сред най-големите приоритети на ЕС по отношение на сигурността на енергийните доставки.

Сегашното правителство дойде на власт със силен мандат за реформи след провеждането през юли 2007 г. на свободни и честни избори. То поднови ангажимента си към процеса на присъединяване към ЕС и свързаните с него реформи и обяви, че ще работи по нова конституция. Постигнат бе известен напредък в свободата на изразяване и правата на немюсюлманските религиозни общности. Член 301 от Наказателния кодекс бе изменен с цел да се засилят гаранциите за зачитане на свободата на изразяване. Парламентът прие нов закон за фондациите, с който се уреждат редица проблеми, пред които са изправени немюсюлманските религиозни общности. Правителството реши също така да завърши проекта за Югоизточен Анадол (GAP), насочен към икономическото развитие на югоизточната част на страната.

Въпреки това, понастоящем е необходимо да бъде даден нов тласък на реформите с цел укрепване на демокрацията и зачитане на правата на човека, модернизиране и развитие на страната и доближаването ѝ до ЕС. Специално внимание трябва да бъде отделено на разпоредбите за политическите партии, конституционната реформа, свободата на изразяване и правата на жените.

Икономиката на Турция продължи да отбелязва относително добри резултати и макроикономическата стабилност бе запазена въпреки по-бавния растеж на БВП. В резултат на международната финансова криза се наложи корекция на цените на активите и на паричната единица, но това досега не се е отразило сериозно на банковия сектор. Въпреки това, значителната нужда от външно финансиране увеличава уязвимостта на външни сътресения. Понастоящем Турция е функционираща пазарна икономика съгласно икономическите критерии от Копенхаген. Тя би трябвало да бъде в състояние да се справи с конкурентния натиск и пазарните сили в Съюза в средносрочен план, при условие че продължи да прилага цялостната си програма за реформи за овладяване на структурните слабости. В допълнение, икономическата взаимозависимост на Турция с ЕС нараства.

2.2. Предприсъединителни инструменти: справяне с ключовите предизвикателства

Въз основа на документа относно стратегията в областта на разширяването от 2007 г. Комисията използва пълноценно предприсъединителните си инструменти, за да отговори на ключови предизвикателства, каквито са изграждането на държавни институции, доброто управление, правовата държава и развитието на гражданско общество. Постигнатите вече резултати са значителни.

Положени бяха непрекъснати усилия за подобряване на качеството на процеса на разширяване, включително посредством определянето на строги показатели като условия за отваряне и затваряне на преговорни глави и посредством изготвянето на проучвания на въздействието върху основните области на политиката.

Съветът прие предложения на Комисията за сключване на партньорства за присъединяване и на европейски партньорства, които включват тези ключови приоритети. Комисията активизира политическия диалог, като използва партньорствата за основни референтни документи. Напредък бе постигнат и в икономическия диалог посредством предприсъединителния механизъм за фискален надзор.

Приоритетите от партньорствата дадоха насоки за програмирането и предоставянето на помощ съгласно Инструмента за предприсъединителна помощ (ИПП), което доведе до по-голяма подкрепа за осъществяването на основни реформи. Подкрепата съгласно ИПП възлиза на 1,4 млрд. EUR за 2008 г. От общо 840 млн. EUR, предназначени за подпомагане на прехода и институционално изграждане в национални програми по ИПП, понастоящем 33 % се използват за укрепване на управлението, насърчаване на административната и съдебната реформа, укрепване на принципа на правовата държава, подкрепа за борбата срещу корупцията и организираната престъпност, насърчаване на зачитането на човешките права, защита на малцинствата и създаване на гражданско общество. Бърза подкрепа от служители от държавите-членки на ЕС се оказва и посредством ТАІЕХ и SIGMA³. Подкрепата за тези реформи в средносрочен план включва мрежи за туининг между публични администрации и схеми за безвъзмездни средства за проекти на НПО.

Комисията пое инициативи за координиране на подкрепата в рамките на ИПП с тази на международните финансови институции и други донори. Това координиране засилва ефекта от подкрепата по ИПП в областта на икономическото и социалното развитие. Съвместно с Европейската инвестиционна банка (ЕИБ), Европейската банка за възстановяване и развитие (ЕБВР) и Банката за развитие на Съвета на Европа (БРСЕ) бе създаден Инструмент за инфраструктурни проекти. Този инструмент представлява важна крачка към създаването на инвестиционна рамка за Западните Балкани до 2010 г., както бе договорено между Комисията, ЕИБ, ЕБВР и БРСЕ и потвърдено на заседанието на Европейския съвет през юни. Други инициативи включват механизъм за енергийна ефективност, както и единен инструмент за развитието на малки и средни предприятия: Европейски фонд за Югоизточна Европа. Това ще бъде от полза за десетки хиляди малки предприятия в целия регион.

³ ТАІЕХ: Бюро за техническа помощ и обмен на информация, ръководено от Комисията – SIGMA: Подкрепа за подобряване на държавните институции и системите за управление – програма на ОИСР, подкрепена от Комисията в контекста на разширяването.

Прехвърлянето на управлението на предприсъединителната помощ от Европейската агенция за възстановяване към делегациите и бюрата на Комисията в Белград, Подгорица, Прищина и Скопие приключи. Агенцията ще престане да функционира на 31 декември 2008 г. Крайната цел е управлението на помощта да бъде поето от самите партньори, когато покажат, че са готови за това.

Комисията организира през юли донорска конференция за социално-икономическото развитие на Косово, на която бяха обещани 1,2 млрд. EUR, като Европейският съюз и неговите държави-членки ще предоставят приблизително 800 млн. EUR. Тази подкрепа трябва да даде силен тласък на развитието на Косово. От основно значение е правителството на Косово да допълва подпомагането от донори посредством изпълнение на ангажиментите си в областта на фискалната дисциплина, управлението на публичните разходи и реформата на икономическата политика.

Специално внимание бе обърнато на директните междуличовешки контакти в съответствие с документа относно стратегията в областта на разширяването от 2007 г. През януари 2008 г. влязоха в сила споразумения за облекчаване на визовия режим и за реадмисия с всички засегнати страни, а понастоящем Комисията води с тях разговори за либерализиране на визовия режим. В този контекст бяха изготвени пътни карти за либерализиране на визовия режим, които установяват ясни и реалистични показатели за премахване на задължението за притежаване на виза. Мерките за увеличаване на директните междуличовешки контакти включват също повече възможности за мобилност на студенти и дипломанти по програмата Еразмус Мундус и допълнителни средства за обмен и партньорства между младежи по програмата „Младежта в действие“. Програмата Темпус продължи да оказва подкрепа за извършването на реформи във висшето образование посредством партньорства между университети.

След създаването на Енергийна общност започнаха преговори за създаването и на Транспортна общност със Западните Балкани, като целта е да се подпише споразумение през 2009 г. Напредък бе отбелязан и по прилагането на Споразумението за Обща европейска въздухоплавателна зона. В сферата на околната среда се разработва нов механизъм за регионално сътрудничество, чрез който съвместно да се отговори на екологичните предизвикателства, свързани с предприсъединяването.

В отговор на международната финансова криза Комисията е готова да съдейства на органите в държавите, участващи в процеса на разширяване, за да се справят с финансовите и икономическите последици от тази криза.

Положени бяха сериозни усилия, за да се подкрепят регионални инициативи за сътрудничество в съответствие с програмата от Солун и с мерки, посочени в съобщението на Комисията от март 2008 г. Новосъздаденият Съвет за регионално сътрудничество (СРС) функционира. Понастоящем пред него стои предизвикателството да гарантира ефикасността на регионалните дейности и по-нататъшното им рационализиране. Подкрепените от Комисията регионални инициативи включват оказване на съдействие на секретариата на СРС, Регионалното училище по публична администрация, което ще бъде създадено в Даниловград (Черна гора), нова инициатива за намаляване на риска от бедствия, както и проекти за възстановяване на културно наследство и за издаване на учебници по история. Комисията подкрепя също сътрудничество по въпросите на търговията посредством секретариата на ЦЕФТА. Що се отнася до митниците, скоро ще влязат в сила разпоредби за диагонално кумулиране

на правилата за произход между ЕС и някои държави от Западните Балкани, като така се улеснява търговската интеграция на региона⁴.

Комисията създаде нов механизъм за финансиране по ИПП за насърчаване на развитието на гражданското общество и диалога. Подкрепата по Механизма за гражданско общество за 2008 г. възлиза на около 30 млн. EUR, които са предназначени за изграждането на капацитет на местно равнище. През април Комисията организира голяма конференция за развитието на гражданското общество в Югоизточна Европа. На конференцията бяха насърчени създаването на мрежи от контакти, обменът на най-добри практики и установяването на партньорства. Тези инициативи допринасят за помиряване на народите, както и за постигане на напредък по пътя към членство в ЕС.

По-добрите контакти с обществеността са ключов принцип на подновения консенсус относно разширяването. Комисията насърчава обществения дебат за разширяването на ЕС както в държавите-членки, така и в страните от процеса на разширяване, като извършва информационни дейности, насочени към организации на гражданското общество, журналисти и младежи, сред които разпространяването на видео клипове, Европейския фестивал за уличен футбол във Фока и конкурса за млади журналисти „Разширете своя кръгзор“. Тези инициативи допълниха усилията на държавите-членки и на партньорските страни за контакти.

3. ПРОГРАМАТА ЗА РАЗШИРЯВАНЕ ПРЕЗ 2008—2009 г.

3.1. Ускоряване на темпото на Западните Балкани към членство в ЕС

На заседанието си през юни 2008 г. Европейският съвет потвърди пълната си подкрепа за европейската перспектива на Западните Балкани. Той подчерта, че като постигнат стабилен напредък в икономическите и политическите реформи и като изпълнят необходимите условия и изисквания, оставащите потенциални кандидати от Западните Балкани следва да придобият статут на страни кандидатки в съответствие със своите постижения, като крайната цел е членството в ЕС.

Перспективата за членство в ЕС продължава да бъде от основно значение за стабилността, помирението и развитието на Западните Балкани в съответствие с Процеса на стабилизиране и асоцииране (ПСА). В интерес на Европейския съюз и на Европа като цяло е регионът да продължи да напредва възможно най-бързо в осъществяването на политическите и икономическите реформи, в постигането на помирение между народите и по пътя към ЕС. ЕС трябва да бъде готов да ускори предприєдинителната подготовка на тези страни веднага щом изпълнят необходимите условия и да гарантира, че регионът ще продължи да се ползва с най-голямо предимство в политически и икономически план в съответствие с ПСА. Напредъкът по пътя към членство обаче е в ръцете на населението от региона и неговите лидери, тъй като темпото му зависи от постиженията на всяка страна при приемането на необходимите реформи.

⁴ Диагоналното кумулиране позволява на една страна да трансформира и изнася продукт за ЕС съгласно преференциално търговско третиране, дори когато част от този продукт е от друга страна, която участва в схемата.

В настоящото съобщение Комисията предлага ориентировъчна пътна карта за приключване на техническите преговори с Хърватия до края на 2009 г., ако бъдат изпълнени условията. Това е обяснено в раздел 3.2.

Бивша югославска република Македония ще може да предприеме по-нататъшни стъпки по пътя към ЕС, след като изпълни политическите критерии от Копенхаген и ключовите приоритети на партньорството за присъединяване. По-специално, необходимо е страната да гарантира провеждането на свободни и честни избори. Диалогът между основните политически партии и участници се нуждае от подобряване, така че да се позволи нормалното функциониране на институциите и да се ускори темпото на реформите. Комисията ще следи отблизо напредъка на бивша югославска република Македония. Неизпълнените ключови приоритети на партньорството засягат отчитане на резултатите от осъществяването на съдебните реформи, гарантиране на безпристрастна и неполитизирана полиция, продължаване на борбата с корупцията по обективен начин и гарантиране, че назначенията и повишенията на държавни служители се основават на професионални критерии.

Редица страни от Западните Балкани заявиха, че обмислят възможността за подаване на кандидатури за членство в ЕС. Комисията напомня, че постигането на задоволителни резултати, особено по отношение на изпълнението на задълженията по ССА, включително разпоредбите за търговията, е основен фактор за напредъка на всяка страна по пътя към членство. След подаването на кандидатура за членство по искане на Съвета Комисията своевременно изготвя становище, в което се оценява готовността на страната, и се прави проучване на ефекта от присъединяването върху основните области на политиката.

Албания трябва да гарантира, че парламентарните избори през 2009 г. ще бъдат подготвени и проведени, както трябва. Черна гора трябва да активизира съдебната реформа. И двете страни трябва да затвърдят резултатите, постигнати при прилагане на ССА, включително посредством подобряване на своя административен капацитет и капацитет за прилагане и укрепване на принципа на правовата държава.

Понастоящем е нужно Босна и Херцеговина спешно да постигне необходимия политически консенсус и да осъществи реформи, по-специално с оглед поемане на по-голяма отговорност за своето управление. Необходимо е общо виждане за ръководенето на страната, за да може институциите да функционират безпроблемно, да се създадат по-функционални и ефикасни държавни структури и да се постигне единодушие по въпроси, свързани с ЕС. По-късно този месец Съветът по прилагане на мирното споразумение (СПМС) ще разгледа дали страната е готова за закриването на Бюрото на Върховния представител. Това зависи от напредъка по постигането на пет специфични цели⁵, както и от положителна оценка на политическата обстановка, която ще бъде изготвена от СПМС въз основа на пълно спазване на мирното споразумение от

⁵ 1. Приемливо и устойчиво решаване на въпроса за разпределянето на собственост между държавата и други равнища на управление; 2. Приемливо и устойчиво решаване на въпроса за собствеността на отбранителните сили; 3. Завършване на постановлението за определяне на статута на Вр̀ко; 4. Фискална устойчивост (насырчана от споразумение за методика на постоянен коефициент ИТА и създаване на Национален фискален съвет); 5. Укрепване на принципа на правовата държава (доказано чрез приемане на национална стратегия за военните престъпления, на закон за чужденците и предоставянето на убежище и на национална стратегия за реформа в сектора на правосъдието).

Дейтън. Комисията е готова да подкрепи усилията на Босна и Херцеговина да изпълни тези условия.

На заседанието си през юни Европейският съвет посочи, че Сърбия може да ускори напредъка си към ЕС, включително да получи статут на страна кандидатка, веднага щом бъдат изпълнени всички необходими условия. Комисията смята, че Сърбия ще може да получи статут на страна кандидатка през 2009 г., ако тези условия бъдат изпълнени, и в светлината на становище на Комисията. Необходимо е Сърбия да затвърди положителното развитие, като установи цялостно сътрудничество с МНТБЮ и продължи напред с програмата за реформи, като по този начин ще постигне осезаем напредък в приоритетни области, включително укрепването на принципа на правовата държава и ускоряването на икономическите и бюджетни реформи. Сърбия има ключова роля в региона. Тя е насърчавана да прилага конструктивен подход по отношение на участието на Косово в регионални инициативи и международни форуми, както и по отношение на усилията на ЕС за принос към мира и стабилността на Западните Балкани.

Социално-икономическото развитие на Косово е от жизненоважно значение за благоденствието на неговото население и за стабилността на региона в по-широк план. Европейският съвет заяви през юни, че Косово има ясна перспектива за ЕС в съответствие с перспективата за останалата част от Западните Балкани. ЕС очаква от Сърбия да следва конструктивен подход по отношение на разполагането на EULEX и окуражава косовските сърби да участват в развитието на Косово. Редовният диалог между Комисията и властите на Косово относно реформите ще се активизира. Комисията ще проучи всички възможности за насърчаване на участието на Косово в регионалното сътрудничество и призовава всички засегнати страни да приемат конструктивен подход по този въпрос. Тя ще направи оценка на средствата за по-нататъшното политическо и социално-икономическо развитие на Косово и ще разгледа как най-добре Косово, като част от региона, може да напредва към интеграция в ЕС в контекста на Процеса на стабилизиране и асоцииране. Резултатът от този анализ ще бъде представен в проучване на осъществимостта през есента на 2009 г.

Добросъседските отношения и регионалното сътрудничество продължават да бъдат от ключово значение за постигането на напредък към членство в ЕС и като такива представляват основен елемент от Процеса на стабилизиране и асоцииране. Почти всички регионални партньори имат неуредени двустранни въпроси със свои съседи, включително спорове за граници. Комисията ще продължи да следи развитието в тази област и призовава всички партньори да разглеждат двустранните въпроси с приоритет. Необходими са значителни усилия за по-голямо съдебно сътрудничество по наказателни въпроси, включително при разследването на местни военни престъпления.

Благодарение на междучовешките контакти европейската перспектива става осезаема за гражданите.

Комисията ще продължи да осъществява отблизо мониторинг на правилното прилагане на споразуменията за облекчаване на визовия режим. Тя ще осъществява мониторинг и на прилагането на пътните карти за либерализиране на визовия режим и ще подкрепя страните при изпълнението на показателите, посочени в пътните карти. Темпото на диалога относно визовия режим ще зависи от резултатите на всяка една от страните. При условие че една страна изпълни показателите, Комисията може да предложи през

2009 г. да се премахне задължението за притежаване на виза, като решението ще бъде взето за всяка страна поотделно.

Също така Комисията ще удвои средствата, предоставяни за стипендии на учащи се от Западните Балкани, в рамките на ИПП за 2009 г.

Участието в програми и агенции на Общността се оказва полезно за сближаването на институциите и гражданите на партньорските държави с ЕС. Комисията ще насърчава по-активно участие на бенефициерите от тези държави в програми, които са открити за тях. Тя ще проучи също възможности за откриване и на други програми за потенциални кандидати. Що се отнася до агенциите на Общността, Комисията ще се опита да предложи повече възможности за участие, включително статут на наблюдатели на заседанията на управителните съвети и на експертните групи за всички страни, участващи в процеса на разширяване. Комисията предлага да актуализира възможностите и условията за участие, предлагани на страните потенциални кандидатки. ЕС може да съфинансира посредством ИПП до 90 % от вноската на страните към програма или агенция на Общността през първата година на участие. През следващите години тази вноска ще намалява като процент или като реална сума. Общият размер на съфинансирането за програмите на Общността, които не са за научноизследователска или развойна дейност, следва по принцип да остане около 10 % от националните програми по ИПП.

Засиленото участие на организации на гражданското общество в реформите, предприети в страните, които участват в разширяването, е определящ фактор за темпото и качеството на процеса на присъединяване, както и за спечелването на обществена подкрепа за присъединяването. Други проекти за изграждане на капацитет и за създаване на мрежи за контакти ще бъдат финансирани в рамките на новия механизъм за гражданско общество, включително програмата за посетители „People 2 people“, създаването през първата половина на 2009 г. на бюра за техническо подпомагане във всяка страна и създаването на схеми за подпомагане на граждански партньорства в области като околната среда, енергийната ефикасност, здравето и безопасността на работното място и борбата с корупцията, организираната престъпност и трафика. През 2009 г. в рамките на схемите по ИПП за подпомагане на партньорства на гражданското общество ще се отдели приоритетно внимание на сектори като културата, малцинствата и бизнес асоциациите.

Спечелването на обществена подкрепа продължава да бъде ключова цел на водената от ЕС политика на разширяване. Държавите-членки, по-специално, носят отговорност за това да се помогне на обществото да разбере какви са предизвикателствата и ползите от разширяването. Необходимо е партньорските страни да изиграят своята роля, разяснявайки на гражданите си условията за постигане на напредък към членството в ЕС. Комисията ще продължи да разглежда разширяването като приоритетна област в комуникационната си политика и ще осъществява дейности, които подкрепят и допълват усилията на партньорските страни посредством предоставяне на фактическа информация и насърчаване на дискусии между ключови личности, формиращи общественото мнение.

3.2. Продължаване на преговорите за присъединяване

Хърватия

Хърватия отбеляза добър цялостен напредък три години след започване на преговорите. Отворени са 21 от 35 глави, а четири глави са временно затворени⁶. В резултат на ускоряване на работата през последните месеци Хърватия понастоящем е изпълнила показателите за отваряне на всички глави с изключение на две.

Като цяло Хърватия продължи да изпълнява общите условия на Процеса за стабилизиране и асоцииране (ССА). Понастоящем страната до голяма степен изпълнява задълженията си по Споразумението за стабилизиране и асоцииране и постигна съгласие с Комисията относно решение за премахване на дискриминационното облагане на цигарите. През последните месеци Хърватия предприе значителни стъпки за подобряване на управлението на средства от предприсъединителните фондове на ЕС, но все още е необходимо да покаже конкретни резултати при подобряване на това управление.

Предвид цялостния напредък към настоящия момент до края на 2009 г. трябва да е възможно да се достигне заключителната фаза на преговорите за присъединяване с Хърватия, ако Хърватия изпълни всички необходими условия. Като има предвид това, Комисията предлага индикативна пътна карта за приключване на техническите преговори. Може да се наложи този индикативен график да бъде актуализиран в зависимост от напредъка при изпълнението на условията. Необходимо е Хърватия да положи значителни по-нататъшни усилия, за да приключи работата по показателите, посочени в преговорните глави. Страната трябва да продължи усилията си за реформи, по-специално в съдебната система и публичната администрация, борбата с корупцията и организираната престъпност, насърчаването на правата на малцинствата, включително завръщането на бежанци, придвижването на делата, свързани с военни престъпления, и предоставянето на достъп на МНТБЮ до документи. Хърватия трябва също така да положи значителни по-нататъшни усилия за реструктуриране на корабостроителниците. Комисията ще следи отблизо изпълнението на поетите от Хърватия ангажименти.

Турция

След като предотврати политическа криза заради делото на конституционния съд срещу управляващата партия, понастоящем е необходимо Турция да даде нов тласък на процеса на политически реформи. Делото за закриване подчерта колко е важно да бъдат изменени правилата, регламентиращи политическите партии, за да се установят прозрачни механизми за финансиране и за да може разпоредбите за закриване на партии да бъдат приведени в съответствие с европейските стандарти и най-добри практики. Също така е необходимо да се състави законодателство за по-голяма защита на правата на гражданите независимо от личните им убеждения или политически възгледи и да се създаде постът на омбудсман. Съдебната реформа трябва да продължи. Нужен е по-активен диалог между различните политически сили в страната с цел да се създаде консенсус, който подкрепя реформите.

Необходими са непрекъснати усилия за насърчаване на зачитането на правата на жените и равенството между половете, за действително гарантиране на свободата на изразяване и свободата на вероизповедание, за предотвратяване на корупцията, за увеличаване на културните права на всички граждани, за укрепване на гражданския

⁶ Научни изследвания и развитие; образование и култура; предприятия и промишлена политика, външни отношения.

контрол над въоръжените сили и за привеждане на законодателството за синдикатите в съответствие със стандартите на МОТ и ЕС.

След започването на всестрани разговори между лидерите на кипърската гръцка и кипърската турска общност за цялостно уреждане на кипърския въпрос, от ключово значение е Турция да продължи да подкрепя намирането на решение и усилията на ООН.

Добросъседските отношения продължават да бъдат от ключово значение. От Турция се очаква да постигне цялостно и недискриминационно прилагане на допълнителния протокол към Споразумението за асоцииране и да постигне напредък към нормализиране на двустранните отношения с Република Кипър. ЕС ще продължи да следи и да прави преглед на напредъка по въпросите, включени в декларацията от 21 септември 2005 г., в съответствие със заключенията на Съвета от 11 декември 2006 г.

Приемането на национална програма за приемане на достиженията на общностното право, за да се изпълнят приоритетите на партньорството за присъединяване, ще представлява важен сигнал за желанието на Турция да поднови усилията за реформи. Темпото на преговорите за присъединяване отразява темпото на реформи, както и изпълнението на съответните условия от страна на Турция.

Общественото мнение в ЕС за бъдещо разширяване е повлияно от нагласа, свързана с минали разширявания. От основно значение е гражданите да бъдат изслушвани, тревогите им да бъдат обсъждани и да се предоставя повече информация, така че обществеността да може да види ясно както ползите, така и предизвикателствата.

През 2009 г. ще бъде отбелязана петата годишнина от приемането на нови държави-членки в Съюза и двайстата годишнина от падането на Берлинската стена. В този контекст встъпващото чешко председателство ще организира голямо събитие, което да отбележи годишнината от разширяването през 2004 г. Комисията ще предостави пълната си подкрепа за това събитие и ще представи по този повод проучване за отражението на петото разширяване върху икономиката на ЕС.

4. ЗАКЛЮЧЕНИЯ И ПРЕПОРЪКИ

Въз основа на гореизложения анализ Комисията прави следните заключения:

1. Разширяването обслужва стратегическите интереси на ЕС за установяване на стабилност и сигурност и за предотвратяване на конфликти. То е допринесло за увеличаване на просперитета и възможностите за растеж, за подобряване на връзките с жизненоважни транспортни и енергийни пътища и за увеличаване на тежестта на ЕС на световната сцена. Настоящата програма за разширяване обхваща Западните Балкани и Турция, пред които бе открита перспектива за членство в ЕС, след като изпълнят необходимите условия.
2. Последователното изпълнение на подновения консенсус относно разширяването, формулиран от Европейския съвет през декември 2006 г., придобива важност в светлината на неотдавнашните предизвикателства, пред които бе изправена стабилността на изток от ЕС, включително в Южен Кавказ.

3. ЕС предприе стъпки за подобряване на качеството на процеса на разширяване. Въз основа на анализа в документа относно стратегията в областта на разширяването от 2007 г. понастоящем на ранен етап се отделя по-голямо внимание на принципа на правовата държава и доброто управление, включително на борбата с корупцията и организираната престъпност, административните и съдебните реформи и развитието на гражданското общество.
4. Добросъседските отношения и регионалното сътрудничество продължават да бъдат от ключово значение. Мирното уреждане на спорове е приоритет за всички страни.
5. Предвид цялостния напредък към настоящия момент, до края на 2009 г. трябва да е възможно да се достигне заключителната фаза на преговорите за присъединяване с Хърватия, ако Хърватия изпълни всички необходими условия. Като има предвид това, Комисията предлага индикативна пътна карта за приключване на техническите преговори. Може да се наложи този индикативен график да бъде актуализиран в зависимост от напредъка при изпълнението на условията. Необходимо е Хърватия да положи значителни по-нататъшни усилия, за да приключи работата по показателите, посочени в преговорните глави. Страната трябва да продължи усилията си за реформи, по-специално в съдебната система и публичната администрация, борбата с корупцията и организираната престъпност, насърчаването на правата на малцинствата, включително завръщането на бежанци, придвижването на делата, свързани с военни престъпления, и предоставянето на достъп на МНТБЮ до документи. Хърватия трябва също така да положи значителни по-нататъшни усилия за реструктуриране на корабостроителниците. Комисията ще следи отблизо изпълнението на поетите от Хърватия ангажименти.
6. Турция трябва да поднови усилията си за политически реформи с цел укрепване на демокрацията и зачитане на правата на човека, модернизиране и развиване на страната и доближаването ѝ до ЕС. Темпото на преговорите за присъединяване отразява темпото на реформи, както и изпълнението на съответните условия от страна на Турция. От Турция се очаква да постигне цялостно и недискриминационно прилагане на допълнителния протокол към Споразумението за асоцииране и да постигне напредък към нормализиране на двустранните отношения с Република Кипър.
7. Що се отнася до кипърския въпрос, лидерите на кипърската гръцка и кипърската турска общност започнаха всеобхватни преговори за намиране на цялостно решение на проблема под егидата на ООН. Комисията подкрепя усилията им и е готова да предостави технически съвети по въпроси, които са от компетентността на ЕС. Тя призовава лидерите на двете общности да отбележат значителен напредък, а Турция да допринесе за създаването на благоприятни условия за намирането на такова цялостно решение.
8. Бивша югославска република Македония трябва да гарантира провеждането на свободни и честни избори, да подобри диалога между основните политически партии и участници и да изпълни оставащите ключови приоритети на партньорството. Комисията ще продължи да следи отблизо напредъка в тези области.

9. Напредъкът на страните от Западните Балкани към членство в ЕС може да бъде ускорен, ако те изпълнят необходимите за това условия. За страните потенциални кандидатки това означава, че те могат да получат статут на кандидатки в съответствие с установените процедури, когато докажат, че са готови.
10. Прилагането на временните споразумения с Албания, Черна гора и Босна и Херцеговина напредва; спазването на принципа на правовата държава продължава да бъде основно предизвикателство, а административният капацитет и капацитетът за правоприлагане трябва да бъдат подобрени. По-специално, необходимо е Албания да гарантира, че парламентарните избори през 2009 г. ще бъдат подготвени и проведени, както трябва. Черна гора трябва да положи специални усилия, за да продължи съдебната реформа. Необходимо е политическите лидери на Босна и Херцеговина да имат общо виждане за ръководенето на страната, да бъдат единодушни по въпроси, свързани с ЕС, и по международни въпроси и да постигнат консенсус по ключовите реформи, необходими за европейската интеграция.
11. Необходимо е Сърбия да затвърди положителното развитие, като установи цялостно сътрудничество с МНТБЮ и постигне осезаем напредък в приоритетни области на реформата. Комисията смята, че Сърбия ще може да получи статут на страна кандидатка през 2009 г., ако бъдат изпълнени условията и в светлината на становище на Комисията, в което ще бъде направена оценка на готовността на страната.
12. Косово има ясна перспектива за ЕС в съответствие с перспективата за останалата част от Западните Балкани. През есента на 2009 г. Комисията ще представи проучване на осъществимостта, в което ще бъде направена оценка на средствата за по-нататъшното политическо и социално-икономическо развитие на Косово и ще бъде разгледано как най-добре Косово, като част от региона, може да напредва към интеграция в ЕС в контекста на Процеса на стабилизиране и асоцииране.
13. Комисията предприема мерки, за да направи европейската перспектива осезаема за гражданите на Западните Балкани. При условие че показателите, посочени в пътните карти за либерализиране на визовия режим, бъдат изпълнени, Комисията може да предложи през 2009 г. да се премахне задължението за притежаване на виза, като решението ще бъде взето за всяка страна поотделно. През 2009 г. средствата за стипендии за учащи се от Западните Балкани ще се удвоят. Преговорите със Западните Балкани за създаването на транспортна общност ще продължат, като целта е през 2009 г. да се подпише споразумение.
14. Помощта по Инструмента за предприсъединителна помощ (ИПП) ще бъде съсредоточена върху ключови реформи. Това е отразено в преразгледаната Многогодишна индикативна финансова рамка, обхващаща периода 2010—2012 г., която Комисията представя днес. Прилагането на новия Механизъм за гражданско общество ще продължи през 2009 г. Ще се насърчава по-голямо участие на партньорските държави в програми и агенции на Общността.

15. Координирането с международните финансови институции и други донори увеличава ефекта от подкрепата по ИПП. Комисията ще предприеме стъпки към създаването на инвестиционна рамка за Западните Балкани до 2010 г., както бе договорено с Европейската инвестиционна банка, Европейската банка за възстановяване и развитие и Банката на Съвета на Европа.
16. Досега международната финансова криза има само ограничено пряко отражение върху Западните Балкани и Турция. Комисията е готова да съдейства на органите в държавите, участващи в процеса на разширяване, за да се справят с финансовите и икономическите последици от тази криза.
17. През май 2009 г. при чешкото председателство ЕС ще отбележи петата годишнина от разширяването през 2004 г. По този повод Комисията ще представи проучване за отражението на петото разширяване върху икономиката на ЕС.
18. Обществената подкрепа за разширяването е от основно значение. За властите в държавите-членки и за институциите на ЕС е важно да помогнат на обществото да разбере интереса на Съюза от разширяването.

ПРИЛОЖЕНИЕ 1

Пътна карта за достигане до заключителната фаза на преговорите за присъединяване с Хърватия

В съответствие с преговорната рамка и заключенията на Европейския съвет от декември 2006 г. темпото на преговорите за присъединяване зависи от това дали Хърватия изпълнява необходимите условия. В съответствие с принципа за собствените постижения напредъкът в преговорите зависи от това дали страната провежда нужните политически, икономически, законодателни и административни реформи. Хърватия трябва да продължи усилията си за реформи, по-специално в съдебната система и публичната администрация, борбата с корупцията и организираната престъпност, правата на малцинствата, включително завръщането на бежанци, делата, свързани с военни престъпления, и предоставянето на достъп на МНТБЮ до документи в Хърватия, както и реструктурирането на корабостроителници.

Имайки предвид тясната връзка на тези въпроси с преговорите за присъединяване, ще бъде необходимо Хърватия да покаже конкретни резултати при изпълнението на своите задължения съгласно Споразумението за стабилизиране и асоцииране, като спазва общите условия на процеса за стабилизиране и асоцииране и подобри управлението на средства от предприсъединителните фондове на ЕС.

Отваряне на оставащите глави:

- *Свободно движение на капитали*
- *Обществени поръчки*
- *Политика в областта на конкуренцията*
- *Селско стопанство и развитие на селските райони*
- *Безопасност на храните, ветеринарна и фитосанитарна политика*
- *Рибарство*
- *Данъчно облагане*
- *Регионална политика*
- *Съдебна система и основни права*
- *Правосъдие, свобода и сигурност*
- *Околна среда*
- *Външна политика, политика на сигурност и отбрана.*

Комисията предлага по време на конференцията за присъединяването да бъдат положени всички усилия за отваряне на оставащите глави до края на 2008 г., ако Хърватия направи това възможно, като изпълни необходимите условия. Ако това не

стане, главите, които няма да бъдат отворени до края на 2008 г., трябва да бъдат отворени в началото на 2009 г.

Що се отнася до показателите за отваряне на глава „*Политика в областта на конкуренцията*“, Хърватия трябва да положи по-нататъшни усилия, особено по отношение на корабостроенето. Що се отнася до главата за *съдебна система и основни права*, Хърватия трябва да положи последни усилия, за да изпълни оставащите елементи от показателите за отваряне.

Временно затваряне на оставащите глави:

Остава да бъдат затворени 31 глави. Затварянето им зависи от това дали Хърватия ще изпълни установените показатели за затваряне.

Хърватия поиска значителен брой преходни договорености по някои глави, поради което нуждата от допълнителни преговори нараства и следователно временното затваряне на една глава може да се забави.

За да стигне до заключителната фаза на преговорите за присъединяване до края на 2009 г., Хърватия трябва да приключи работата си по показателите за затваряне достатъчно рано, за да позволи затварянето на глави съгласно следната таблица на приоритетите:

Таблица на приоритетите за остатъка от 2008 г.

- *Законодателство за интелектуалната собственост*
- *Икономическа и парична политика*
- *Трансевропейски мрежи*
- *Митнически съюз*

Таблица на приоритетите за първата половина на 2009 г.

- *Право на установяване и свободно предоставяне на услуги*
- *Дружествено право*
- *Финансови услуги*
- *Информационно общество и медии*
- *Транспортна политика*
- *Енергетика*
- *Статистика*
- *Социална политика и заетост*
- *Защита на потребителите и здравеопазване*

- *Външна политика, политика на сигурност и отбрана*
- *Финансов контрол*

Таблица на приоритетите за втората половина на 2009 г.

- *Свободно движение на стоки*
- *Свободно движение на работници*
- *Свободно движение на капитали*
- *Обществени поръчки*
- *Политика в областта на конкуренцията*
- *Селско стопанство и развитие на селските райони*
- *Безопасност на храните, ветеринарна и фитосанитарна политика*
- *Рибарство*
- *Данъчно облагане*
- *Регионална политика и координиране на структурни инструменти*
- *Съдебна система и основни права*
- *Правосъдие, свобода и сигурност*
- *Околна среда*
- *Финансови и бюджетни разпоредби*
- *Институции*
- *Други.*

При условие че Хърватия запази цялостния напредък в подготовката си, Комисията ще представи през 2009 г. съобщение относно финансов пакет за присъединяването на страната.

Комисията препоръчва Съветът да създаде *ad hoc* техническа работна група, която да изготви Договора за присъединяване въз основа на подготвени от Комисията текстове. Тази група може да работи успоредно с воденето на преговорите и следователно може да започне работа през първата половина на 2009 г. Едновременно с това Хърватия трябва своевременно да осигури превод на достиженията на правото на ЕС на официалния си език.

Индикативният график, предложен в тази пътна карта, може да се нуждае от адаптиране в зависимост от напредъка на Хърватия. Комисията ще продължи да подкрепя Хърватия в подготовката ѝ за присъединяване и да ѝ предоставя експертиза,

включително като използва пълноценно инструменти като TAIEX и туининг и добре насочена финансова помощ.

Комисията ще следи отблизо дали Хърватия изпълнява поетите по време на преговорите ангажменти и ще докладва за резултатите. Тя ще използва редовни партньорски оценки, включително по отношение на принципа на правовата държава, както и всички други налични инструменти.

ПРИЛОЖЕНИЕ 2

Заклучения относно Албания, Босна и Херцеговина, Хърватия, бивша югославска република Македония, Черна гора, Сърбия, Косово⁷, Турция

Албания

По отношение на **политическите критерии** Албания продължи да постига напредък по пътя към демокрация и правова държава. Отбелязан бе напредък по ключови реформи въз основа на консенсус между партиите. Въпреки това, културата на диалог между политическите партии и правилното функциониране на държавните институции трябва да бъдат консолидирани още повече. Необходимо е парламентарните избори през 2009 г. да бъдат добре подготвени, за да се покаже демократичната зрялост на страната. Албания трябва да развие административния си капацитет. Въпреки отбелязания известен напредък борбата с корупцията и организираната престъпност продължава да бъде голямо предизвикателство.

Постигнат бе известен напредък по отношение на **демокрацията и правовата държава**. Албанският парламент прие значителни изменения в конституцията, включително във връзка с избирателната реформа, въз основа на широк консенсус между двете най-големи партии. За парламентарните избори през 2009 г. трябва навреме да бъде приет нов избирателен кодекс. Албания отбеляза известен напредък при укрепването на *правителствените* си структури, за да изпълни ангажиментите си по ССА и да координира работата си за интеграция в ЕС. Необходимо е обаче по-нататъшно укрепване на капацитета и на стратегическото планиране. В сферата на *публичната администрация* е нужно да се положат сериозни усилия за създаването на независима и ефикасна държавна служба, основана на качеството на работа. Продължават да се извършват назначения в нарушение на закона за държавната служба. Цялостното прилагане на закона за държавната служба, включително официалната схема за професионално развитие, ще бъде от ключово значение за постигането на напредък.

Известен напредък бе отбелязан в реформата на *съдебната система*. Приети бяха важни законодателни текстове относно организацията на съдебната система. Съдебната инфраструктура започна да се подобрява, но продължава да бъде незадоволителна. Липсва цялостна стратегия за реформа на съдебната система. Не са приети важни законодателни актове относно функционирането на Висшия съдебен съвет и на прокуратурата. Изпълнението на съдебни присъди, особено по граждански дела, продължава да бъде бавно. Проблемът с изоставането на дела все още съществува, а инфраструктурата на съдилищата продължава да бъде неадекватна. Съдебната система продължава да функционира незадоволително и е необходимо да бъде направено още много за гарантиране на нейната независимост, прозрачност и ефикасност.

Правителството продължава да полага усилия в *борбата с корупцията*, която е ключов приоритет на Европейското партньорство. Приети бяха цялостна антикорупционна стратегия и свързан с нея план за действие, но изпълнението им все още не е започнало и не е извършена оценка на механизмите за мониторинг. Въведени бяха електронни процедури за данъчно облагане и възлагане на обществени поръчки. Разследванията на

⁷ Съгласно Резолюция 1244/99 на Съвета за сигурност на ООН.

случаи на корупция доведоха до уволняването, а в някои случаи и до арестуването на редица служители. Нагласата по отношение на борбата с корупцията се подобри. И все пак, корупцията продължава да бъде широко разпространена и представлява особено сериозен проблем. Институционалните договорености и координацията между ведомствата в борбата с корупцията продължават да бъдат недостатъчни. Борбата с корупцията в съдебната система продължава да бъде ключов проблем. Необходимо е задълбочено разследване на експлозията в Gerdec. Все още е необходима много работа по всички аспекти на този проблем, включително по съдебната отчетност и прозрачността във финансирането на политическите партии.

Постигнат бе известен напредък по отношение на *правата на човека и защитата на малцинствата*. Законодателната рамка е до голяма степен налице. Положени бяха известни усилия за преследването на случаи на *малтретиране* на задържани в предварителния арест. Изградени бяха нови *затвори* и центрове за предварително задържане. Все още обаче са нужни значителни усилия за защита на правата на човека и за съдебно преследване на обвинените в нарушение на тези права. Що се отнася до *достъпа до правосъдие*, съществува законодателство за предоставяне на безплатна правна защита, но то не се прилага ефективно. Изключително незадоволителните условия на задържане, които се влошават допълнително от пренаселеността, продължават да бъдат сериозно безпокойство.

Албания постигна по-нататъшен напредък по отношение на *свободата на изразяване*. Правната рамка за медийната политика бе подобрена, но се изисква по-добро прилагане на съществуващото законодателство. Нужни са по-нататъшни усилия за декриминализиране на клеветата и за гарантиране на свобода на информацията и независимост на обществения радио- и телевизионен регулатор.

Налице е благоприятна правна рамка за организациите на *гражданското общество*. Създаден бе Фонд на гражданското общество за насърчаване на неправителствени организации, но все още не са установени механизми за прилагане. Организациите на гражданското общество продължават да бъдат слаби и участието им в изготвянето на политики трябва да бъде засилено.

Постигнат бе по-нататъшен напредък в утвърждаването на *правата на жените*. Прието бе ново законодателство за равенството между половете. Също така бе приета стратегия за предотвратяване на домашното насилие, но тя не се прилага. Закрилата на жените срещу всякакви форми на насилие е недостатъчна и продължава да буди сериозно безпокойство. Постигнат бе по-нататъшен напредък и по отношение на *правата на децата*. Приети бяха изменения в наказателния кодекс във връзка с експлоатацията на деца, но са необходими повече усилия за решаване на проблема с детския труд. Понастоящем младежите могат да бъдат осъдени на общественополезен труд или да бъдат поставени на изпитателен срок. Отчита се известно нарастване на процента на посещаващите училище сред ромските деца. Липсата на ресурси обаче възпрепятства цялостното изпълнение. Приета бе стратегия за социална закрила за периода 2008—2013 г., но липсват механизми за изпълнението ѝ. Механизмите за подпомагане на *социално уязвими лица и лица с увреждания* все още са ограничени. Нужна е по-добра координация между правителствените агенции. Напредъкът по правната рамка в сферата на антидискриминационната политика бе малък. Липсата на напредък при изменението на трудовото законодателство възпрепятства развитието на социалния диалог.

Постигнат бе напредък при консолидирането на *правата на собственост*. Първоначалното регистриране на недвижими имоти почти приключи и понастоящем се извършва оценка на имуществото, която ще бъде взета предвид при разглеждането на заявленията за реституиране и обезщетяване. Неуредени въпроси, свързани със собствеността, попречиха на усилията за създаване на функционален пазар на земя и не позволиха на чуждестранните инвестиции да достигнат потенциала си.

Албания предприе някои мерки за изпълнение на ангажиментите си относно защитата на *малцинствата*, по-конкретно за насърчаване на използването на малцинствени езици. Нужно е ситуацията да се подобри, по-специално посредством събирането на надеждни данни за броя и положението на малцинствата. Бяха предприети някои стъпки за подобряване на ситуацията на *ромите*, особено по отношение на записването в училище, но ефектът от тези мерки е ограничен. Необходими са по-добра координация и подходящи ресурси за участие в Десетилетието на ромското включване и за прилагане на съществуващите стратегии. Ромското малцинство продължава да живее при много тежки условия и да бъде обект на дискриминация, а достъпът му до образование, социална закрила, здравеопазване, жилищно настаняване и трудова заетост е незадоволителен.

Що се отнася до *регионалните въпроси и международните задължения*, Албания продължи да играе конструктивна роля за поддържане на стабилността в региона и за насърчаване на добри отношения с другите страни от Западните Балкани и със съседните страни, които са членки на ЕС. Страната участва активно в регионалното сътрудничество, включително в новосъздадения Съвет за регионално сътрудничество (СРС) и в Централноевропейското споразумение за свободна търговия (ЦЕФТА). По отношение на Международния наказателен съд двустранното споразумение за имунитет със Съединените щати не е в съответствие с общата позиция и водещите принципи на ЕС по този въпрос.

Икономиката на Албания продължи да нараства с относително бързо темпо. Инфлационният натиск бе овладян, но външните дисбаланси нараснаха, а фискалната позиция бе отслабена. Като цяло макроикономическата стабилност бе запазена, като бе подкрепена от редица структурни реформи. Бизнес климатът се подобри. Въпреки това, несигурните доставки на енергия, недостатъчната инфраструктура и слабото прилагане на принципа на правовата държава, както и недостатъчното спазване на договорните разпоредби все още спират икономическото развитие.

По отношение на **икономическите критерии** Албания отбеляза по-нататъшен напредък към установяването на функционираща пазарна икономика. Необходимо е структурните реформи и значителните инвестиции в инфраструктурата и образованието да продължат, за да може икономиката да се справи с конкурентния натиск и пазарните сили в Съюза в дългосрочен план.

Запазен бе политическият консенсус относно основните принципи на пазарно ориентираните икономически политики и относно макроикономическата стабилност. Икономиката се справи добре със силния натиск в резултат на нарастващите световни цени на храните, а функционирането на пазара на труда се подобри. Управлението на публичните финанси също се подобри, което доведе до по-високи приходи от данъци. Приватизацията на широкомащабни държавни дружества напредна, а процедурите за регистриране на стопанска дейност бяха значително опростени.

Взети бяха мерки за подобряване на уменията на работната сила и за насърчаване на инвестициите в инфраструктурата, а реструктурирането на предприятия напредна. Правителството активизира борбата си срещу корупцията и неплащането на данъци. Финансовият сектор се запази стабилен, като прозрачността на пазара на кредити нараства. Предизвиканото от държавата нарушаване на конкуренцията продължи да бъде ограничено.

Въпреки това, макроикономическите рискове нараснаха, тъй като дефицитът по текущата сметка се повиши най-вече в резултат на повишеното търсене на енергия и вноса на машини. Износът продължи да бъде ограничен и значително под равнището на вноса. Що се отнася до финансирането, притокът на капитали се запази относително малък. Забавянето на фискалното консолидиране също допринесе за съществуващата разлика между натрупани спестявания и инвестиции, като се има предвид нарастването на публичните инвестиции в инфраструктурата. Незавършеното реструктуриране на губещата държавна енергийна корпорация продължава да бъде фискален риск.

Несигурните доставки на енергия продължават да спират икономическото развитие. Конкуренетоспособността на икономиката продължи да бъде възпрепятствана от недостига на квалифициран персонал и ограничения основен капитал, както и от недостатъчната инфраструктура. Трудовата заетост в селското стопанство се запази непропорционално висока. Големият дял на сивата икономика се подхранва от слабости в данъчната политика, в политиката на разходите и в правоприлагането, включително в борбата с корупцията и организираната престъпност. Сивата икономика продължава да бъде значително предизвикателство, тъй като тя намалява данъчната основа и ефикасността на икономическата политика.

Албания отбеляза напредък в привеждането на своето законодателство, политики и капацитет в съответствие с **европейските стандарти** и в изпълнението на ангажиментите си по силата на временното споразумение. Продължи напредъкът в области като митници и конкуренция. В други области като енергетика, транспорт и права на интелектуална собственост напредъкът продължава да бъде ограничен. Все още е необходимо да се постигне напредък в сферата на ветеринарния и фитосанитарния контрол, за да се използват пълноценно предимствата на търговските отстъпки по Споразумението за стабилизиране и асоцииране (ССА). Нужни са по-нататъшни усилия за подобряване на административния капацитет във връзка с разпоредбите на ССА, които не са свързани с търговията, и за ефективното прилагане на законодателството.

Отбелязан бе напредък в някои области, свързани с **вътрешния пазар**, но са необходими по-нататъшни усилия, за да може Албания да изпълни задълженията си по ССА. Напредъкът в приемането на европейските технически стандарти и в акредитацията продължи. Извършени бяха някои подобрения в сферата на метрологията и надзора на пазара, но са необходими по-нататъшни усилия. Законодателната рамка в областта на *защитата на потребителите* се подобри. По отношение на *правото на установяване* не може да бъде отчетен значителен напредък. Все още са налице ограничения при *либерализирането на движението на капитали*.

Напредъкът при административния капацитет на *митниците* продължи. Инфраструктурата на гранично-пропускателните пунктове се подобрява. Митническите приходи продължиха да нарастват, а намаляването на митата бе извършено навреме съгласно временното споразумение. Въпреки това, необходимо е да бъдат изготвени

стратегии за информационните технологии и обучението, както и да бъдат извършени по-нататъшни подобрения в инфраструктурата и привеждането в съответствие с практиките на ЕС. Постигнат бе напредък в *данъчното облагане*. Приходите от данъка върху доходите и корпоративния данък се увеличиха. Въпреки това, събираемостта на данъците продължава да бъде ниска, особено в местното управление. Събираемостта на данъците, стратегията за упражняване на контрол и по-нататъшното привеждане в съответствие със законодателството и практиките на ЕС трябва да бъдат подобрени.

Напредъкът в областта на *конкуренцията* продължи. Правомощията на органа по конкуренцията бяха допълнително укрепени посредством налагането на антитръстови глоби в ключови сектори. Законодателната рамка е до голяма степен в съответствие с достиженията на правото на ЕС, но са нужни по-нататъшни усилия за прилагането ѝ. Албания отбеляза по-нататъшен напредък по отношение на изпълнението на задълженията си в сферата на държавната помощ съгласно Споразумението за стабилизиране и асоцииране. Завършен бе регистър на схемите за помощ.

Ограничен напредък може да бъде отчетен по отношение на *обществените поръчки*. Въведени бяха електронни процедури за обществени поръчки, но е необходимо по-нататъшно сближаване на законодателството, по-специално в сферата на концесиите и обществените услуги. Капацитетът на Агенцията за обществени поръчки бе подобрен, но трябва да бъде допълнително укрепен. Нужно е да се гарантира безпристрастност на производствата по обжалване. Настоящите процедури за обработването на жалби не отговарят на международните стандарти. Приети бяха изменения в митническия кодекс във връзка с *правата на интелектуална собственост* (ПИС), както и закон за правата на индустриална собственост. Въпреки това, прилагането на ПИС продължава да бъде незадоволително и броят на заведените пред съда дела за нарушения е малък. Капацитетът на службата за патентите и на службата за авторското право все още е слаб. Трябва да бъдат положени значителни по-нататъшни усилия, за да бъдат изпълнени задълженията в областта на ПИС съгласно временното споразумение.

Има известен напредък при сближаването с европейските стандарти в *политиката на трудова заетост и социалната политика*. Бяха разработени програми за насърчаване на заетостта сред уязвимите групи от населението. Правомощията на инспектората по труда бяха укрепени, но капацитетът му да налага спазването на трудовите права е ограничен. Стандартите за здравеопазването и сигурността на работното място продължават да са незадоволителни. В сферата на *общественото здравеопазване* се отбелязва непрекъснат напредък. Известен напредък бе постигнат и в *образованието*. Бюджетните средства за образование продължиха да нарастват. Въведена бе нова цифрова централна система за прием в университетите. Достъпът за студенти с увреждания се подобри. Въпреки това, посещаемостта в средното училище сред децата в селските райони все още е на ниско равнище. Известен напредък бе постигнат в областта на *научните изследвания*, но капацитетът трябва да бъде допълнително укрепен.

Напредък може да бъде отчетен в някои *секторни политики*. Що се отнася до *индустрията и МСП*, напредък бе постигнат в прилагането на Европейската харта за малките предприятия. Известен напредък може да бъде отчетен в *селското стопанство*, особено по отношение на законодателната рамка и при създаването на структури за развитието на селските райони. Правната рамка за *безопасността на храните и за ветеринарната и фитосанитарната политика* се подобри, но спазването на стандартите на ЕС продължава да бъде незадоволително и са необходими по-

нататъшни усилия за укрепване на институционалния капацитет. Известен напредък бе отбелязан при инспектирането, контрола и международното сътрудничество в областта на *рибарството*. Необходимо е да се отдели повече внимание на привеждането в действие и прилагането на законодателството.

Подобрено бе хоризонталното законодателство в сферата на *околната среда*, но прилагането му и привеждането му в действие изостават. Административният капацитет за изготвянето и прилагането на политика в сферата на околната среда трябва да бъде укрепен.

Известен напредък може да бъде отчетен в *транспорта*. Албания продължава да участва активно в Обсерваторията за транспорта на Югоизточна Европа. Въпреки това, все още са нужни значителни подобрения във всички сектори на транспорта.

В *енергийния сектор* има ограничен напредък. Албания отбеляза напредък в прилагането на законодателството на ЕС в съответствие с ангажиментите си по Договора за енергийна общност. Продължи напредъкът в реструктурирането на дружеството за електроенергия и понастоящем се полагат усилия за подобряване на финансовото му състояние. Енергийният сектор обаче продължава да бъде в критично състояние. Сигурността на доставките на електроенергия не е гарантирана, тъй като капацитетът за производство е недостатъчен, за да се задоволи търсенето в страната, а ограниченият междусистемен капацитет продължава да възпрепятства вноса.

Известен напредък може да бъде отчетен в областта на *информационното общество и медиите*. Прието бе ново законодателство за електронните комуникации и електронния подпис и започна либерализиране на пазара. Въпреки това, регулаторната рамка все още не е приведена в съответствие с *достиганията на правото на ЕС*, а капацитетът на регулаторния орган в областта на телекомуникациите е недостатъчен. В сферата на аудиовизуалната политика административният капацитет на органа за радио и телевизия бе укрепен, но техническите ресурси все още са ограничени. По отношение на *финансовия контрол* бе приет нов закон за бюджета. Въпреки това, управленската отчетност и финансовият контрол са на ранен етап. Напредъкът в областта на *статистиката* е приемлив. Капацитетът на албанската статистическа служба се подобри. Въведени са повечето статистически класификации в съответствие със стандартите на ЕС. Привеждането в съответствие на законодателството е умерено напреднало.

Що се отнася до *правосъдието, свободата и сигурността*, в повечето области е постигнат известен напредък, но той е неравномерен. Като цяло са необходими още подобрения. По отношение на *визите* в процес на изготвяне са надежден граждански регистър и система за адресна регистрация, като целта е да се подобри сигурността на документите. Приет бе законът за чужденците. Споразумението за реадмисия между ЕО и Албания съществува от 2006 г. Споразумението за облекчаване на визовия режим между ЕО и Албания влезе в сила и бе стартиран диалогът за либерализиране на визовия режим. Трябва да бъдат издадени паспорти с биометрични данни в съответствие със стандартите на ЕС. Визовият режим все още не отговаря на стандартите на ЕС.

Граничният контрол бе подобрен в резултат на нов закон за управлението на границите, по-добра инфраструктура и междуведомствено сътрудничество. Стартира прилагането на стратегията за интегрирано управление на границите. Но е необходимо

персоналът да се увеличи и обучението на гранична полиция да се подобри. Нужно е да се засили трансграничното сътрудничество. Малък напредък се отчита в *политиката за предоставяне на убежище*. Прегледът на правната рамка за сближаване със стандартите на ЕС не бе завършен. Капацитетът за прилагане продължава да бъде слаб, а междуведомственото сътрудничество се нуждае от укрепване. Известен напредък може да бъде отчетен в областта на *миграцията*. Създадено бе централно звено за връщания и реадмисия, чиято задача е да упражнява надзор върху регионалните центрове за реадмисия. Миграционните проверки по границите са по-ефективни, но са нужни значителни по-нататъшни усилия.

Ограничен напредък се наблюдава в борбата с *изпирането на пари*. Правната рамка и сътрудничеството между банките и финансовите институции във връзка с изпирането на пари се подобри. Въпреки това, капацитетът за конфискуване на имущество продължава да бъде малък. Необходимо е ресурсите за разследване, междуведомственото сътрудничество и капацитетът за прилагане да бъдат допълнително подобрени.

Ограничен напредък може да бъде отчетен в борбата с *наркотиците* и трафикът на наркотици продължава да буди сериозно безпокойство. Съдебното преследване на правонарушения, свързани с наркотици, нарасна. Изградена бе по-добра инфраструктура за досъдебното съхранение на иззетите наркотици. Въпреки това, необходима е категорична решимост, за да бъдат постигнати задоволителни резултати в тази област, а мерките и техниката за разкриване на наркотици по границите трябва да бъдат подобрени.

С прилагането на новия закон за полицията продължи напредъкът в областта на *полицейската дейност*. Стартира прилагането на стратегическото споразумение с Европол и на Конвенцията за полицейско сътрудничество в Югоизточна Европа. Но управлението на полицията, набирането на персонал, обучението и структурите за вътрешен контрол трябва да укрепнат. Нужни са повече усилия за изготвянето на надеждна статистика за престъпленията.

Ограничен напредък може да бъде отчетен в борбата с *организираната престъпност*, която продължава да бъде сериозен проблем и засяга правовата държава и бизнес климата. Приета бе национална стратегия за борба с организираната престъпност. Правната рамка бе подобрена. Сътрудничеството с Интерпол също бе подобрено, което позволи да бъдат изпълнени редица международни заповеди за арест. Въпреки това, корупцията и недостатъчната защита на свидетели подкопават усилията за борба с организираната престъпност. Заради трудности в сътрудничеството между полицията и прокуратурата ефективността на разследванията продължава да е ниска.

Приета бе стратегия за *борба с трафика на хора*. Но остава да бъде направено още много, особено по отношение на защитата на жертвите. Нужни са по-силна политическа воля и по-добра координация за прилагането на стратегията за борба с трафика на хора, особено по отношение на защитата на жертви. Албания продължава да бъде страна, от която тръгва значителна част от трафика както на жени и момичета за сексуална експлоатация, така и на хора за принудителен труд. Трафикът на жени и деца в страната нараства.

Добър напредък може да бъде отчетен при *защитата на лични данни*. Понастоящем съществува правна рамка и е назначен независим орган за надзор на данните.

Необходими са обаче адекватни ресурси за правилното изпълнение на мандата на органа.

Босна и Херцеговина

Босна и Херцеговина постигна ограничен напредък в изпълнението на **политическите критерии** в съответствие с Европейското партньорство. В резултат на напредъка в четири ключови области, определени от Комисията и Съвета през 2005 г.⁸, през юни 2008 г. бе подписано Споразумението за стабилизиране и асоцииране (ССА). Въпреки това, липсата на консенсус относно основните характеристики на държавното изграждане, честото оспорване на мирното споразумение от Дейтън/Париж и пламенната риторика се отразиха неблагоприятно на функционирането на институциите и забавиха реформите. Споделеното виждане на политическите лидери за ръководенето на страната и за ключовите реформи, свързани с ЕС, както и способността да се постигне единодушие по въпроси, свързани с ЕС, и международни въпроси, са основните елементи за по-нататъшния напредък на страната към Европейския съюз. Необходимо е също така Босна и Херцеговина да доразвие административния си капацитет, по-специално на държавно равнище, и да увеличи усилията си в борбата с корупцията.

Що се отнася до **демократията и принципа на правовата държава**, налице е ограничен напредък при създаването на по-функционални и по-ефикасни държавни структури, докато по отношение на **конституционната** реформа не се наблюдава никакъв напредък. Системата на управление в Босна и Херцеговина продължава да е обвързана с международно присъствие. Закриването на Бюрото на Върховния представител зависи от напредъка на Босна и Херцеговина по изпълнението на специалните изисквания⁹.

Общинските избори през октомври 2008 г. се проведоха в съответствие с международните стандарти. Известен напредък бе отбелязан в подобряването на ефикасността на **парламента** на Босна и Херцеговина. През първата половина на 2008 г. парламентът прие редица важни закони, които се основават на Европейското партньорство, но бизнес климатът, системното гласуване по етнически признак и недостатъчните административни ресурси се отразиха неблагоприятно на работата му. Що се отнася до **управлението** на държавно равнище, консенсусът за европейска интеграция допринесе за постигането на напредък по законодателната програма до пролетта на 2008 г. През последните месеци обаче реформите са в застой. Вътрешното напрежение и фрагментарното и некоординирано разработване на политики между

⁸ 1) Осъществяване на реформа в полицията в съответствие със споразумението за реструктуриране на полицията от октомври 2005 г.; 2) цялостно сътрудничество с МНТБЮ; 3) приемане и прилагане на цялото необходимо законодателство за публичното радио- и телевизионно разпространение; и 4) създаване на законодателна рамка и административен капацитет, които да позволяват правилното прилагане на ССА.

⁹ Тези изисквания обхващат пет цели 1) Приемливо и устойчиво решаване на въпроса за разпределянето на собственост между държавата и други равнища на управление; 2) Приемливо и устойчиво решаване на въпроса за собствеността на отбранителните сили; 3) Завършване на постановлението за определяне на статута на Brčko; 4) Фискална устойчивост (насърчена от споразумение за методика на постоянен коефициент на органа за непряко облагане и създаване на Национален фискален съвет); и 5) Укрепване на принципа на правовата държава (доказано чрез приемане на национална стратегия за военните престъпления, на закон за чужденците и предоставянето на убежище и на национална стратегия за реформа в сектора на правосъдието), както и две специални условия: 1) подписване на ССА и 2) стабилна политическа обстановка.

държавата и федеративните единици продължават да бъдат основните пречки пред ефикасната работа на правителството на държавно равнище. Липсата на политическа воля и проблеми с капацитета в правителството и парламента продължават да забавят приемането на законодателство. Дирекцията за европейска интеграция продължава да играе важна роля за насърчаването на европейската интеграция, но работата ѝ бе неблагоприятно повлияна от ограничените ресурси за персонал и трудната политическа обстановка. Липсата на скорошно преброяване на населението е сериозен недостатък за планирането на политиката в Босна и Херцеговина като цяло.

Известен напредък бе постигнат в областта на *публичната администрация*, но са нужни по-нататъшни усилия. Постът на координатора за реформи в публичната администрация бе укрепен. В процес на прилагане е стратегията за реформа в публичната администрация, която е ключов приоритет на Европейското партньорство. Фондът за реформа в публичната администрация започна да функционира. Координацията между публичните агенции на държавно равнище и на равнище федеративни единици бе подобрена чрез съвместното им участие в няколко широкомащабни схеми за обучение. При все това обаче, все още са необходими последователни усилия за предотвратяване на политическото вмешателство, за ограничаване на ролята на етническата принадлежност при назначаванията и за създаване на професионална и ефикасна държавна служба, основана на качеството на работа и компетенциите. Процесът на изготвяне на закона за държавната собственост, който е условие за затварянето на Бюрото на върховния представител, е много бавен. Назначаването на четиримата държавни омбудсмани и прехвърлянето на техните правомощия на държавно равнище бяха забавени.

Босна и Херцеговина продължи да отчита напредък при подобряването на *съдебната система*. Приета бе национална стратегия за развитие на сектора на правосъдието, чиято цел е да се укрепи още повече независимостта, отчетността, ефикасността, професионализмът и хармонизирането на съдебната система. Висшият съдебен и прокурорски съвет продължи усилията си за подобряване на ситуацията в съдебната власт. Въпреки това, фрагментарната съдебна система и сложната правна рамка продължават да възпрепятстват функционирането на съдебната власт. Все още съществуват проблеми със съдебното преследване на организираната престъпност и на военни престъпления във федеративните единици и кантоните. Съдебната система трябва да бъде още по-независима, отчетна и ефикасна. Правителството на Република Сръбска оспори юрисдикцията и правомощията на съдебните агенции на държавно равнище на територията на републиката, което е сериозна причина за безпокойство.

Босна и Херцеговина постигна малък напредък в *борбата срещу корупцията*, която продължава да бъде широко разпространена и представлява сериозен проблем. Националната стратегия за борба с корупцията не се прилага адекватно. Произнесените присъди за корупция все още са много ограничени на брой. Политическият натиск върху публичните институции за външен одит и органите за борба с корупцията пречи на прозрачността на дейностите на публичната администрация. Босна и Херцеговина се нуждае от силен ангажимент и решителни действия в борбата срещу корупцията.

Ограничен напредък бе отбелязан по отношение на *правата на човека и защитата на малцинствата*. Босна и Херцеговина ратифицира всички значими конвенции на ООН и международни конвенции за правата на човека, включително ревизираната Европейска социална харта през юли 2008 г. Въпреки това, трябва да се подобри цялостното спазване на международните конвенции за правата на човека. В редица

случаи решенията на комисията за човешки права към Конституционния съд на Босна и Херцеговина не се прилагат правилно.

Известен напредък бе постигнат по отношение на *гражданските и политическите права*. Предприети бяха стъпки в подкрепа на развитието на *гражданското общество*. Създаването на Борда на гражданското общество е положително развитие, въпреки че като цяло организациите на гражданското общество продължават да бъдат слаби и участието им в изготвянето на политики трябва да бъде засилено. Осигурени бяха средствата за изграждане на *затвор* на държавно равнище. Въпреки това, все още няма единна практика на наказателните санкции между държавата и федеративните единици. *Малтретирането* на затворници и задържани продължава да бъде проблем. Съдебното преследване на извършителите все още е слабо. *Достъпът до правосъдие* по граждански и наказателни дела продължава да буди безпокойство и равенството пред закона не винаги е гарантирано.

Държавната конституция и конституциите на федеративните единици предвиждат *свобода на изразяване* и медиите, *свобода на събиране и сдружаване* и *свобода на вероизповедание*. Но постигнатият допълнителен напредък в тези области е малък и е нужно по-добро прилагане на съществуващото законодателство. Приет бе федералният закон за публично радио и телевизионно разпространение, въпреки че все още е необходимо пълно хармонизиране със съответното законодателство на държавно равнище. Необходимо е всички закони за радио и телевизионно разпространение да се прилагат правилно, за да се изпълни този ключов приоритет на Европейското партньорство. Направени бяха опити да бъдат отнети финансови ресурси от публичната система за радио и телевизионно разпространение. Имаше случаи на физически атаки срещу журналисти и редактори.

Ограничен напредък бе постигнат в областта на *икономическите и социалните права*. Нужни са последователни усилия по отношение на закрилата на *жените* срещу всякакви форми на насилие. Въпреки че съществува план за действие за *децата*, продължават да се наблюдават проблеми в здравеопазването, социалната закрила, образованието и домашното насилие срещу деца. Недостатъците в социалните системи се отразяват неблагоприятно на положението на *уязвими групи* от населението, включително на психично болни лица. Ратифицирането на ревизираната Европейска социална харта е напредък, но сложната система на управление и фрагментарността на законодателството продължават да възпрепятстват социалния диалог в страната. Напредъкът в сферата на *правата на собственост* и поземлената реформа продължи. Мандатът на комисията за разглеждане на искове за собственост на вътрешно разселени лица и бежанци бе разширен, за да може комисията да работи по случаи на възвръщане на незавещани имоти. Правната рамка на Босна и Херцеговина включва разпоредби за защита на икономическите и социалните права, но като цяло прилагането ѝ е незадоволително.

Известен напредък бе постигнат в областта на *културните права* и *правата на малцинствата*. На държавно равнище бе създаден Съветът за националните малцинства, а в Република Сръбска функционира Национален съвет за малцинствата. Нужни са по-нататъшни стъпки за подобряване на прилагането на закона за националните малцинства, а конституцията на държавно равнище трябва да се измени, за да могат малцинствата да имат достъп до всички политически длъжности. Разделянето на децата в училище на етнически признак продължава да бъде проблем. Босна и Херцеговина се присъедини към Десетилетието на *ромското* включване

2005—2015 г. Съществуват план за действие за жилищно настаняване, здравеопазване и трудова заетост на ромите и механизъм за координиране. Въпреки това, ромското малцинство продължава да живее при много тежки условия и да бъде обект на дискриминация, а достъпът му до образование, социална закрила, здравеопазване, жилищно настаняване и трудова заетост е незадоволителен. Липсата на гражданска регистрация продължава да възпрепятства достъпа на представители на малцинството до основни социални и икономически права.

Що се отнася до *бежанците и вътрешно разселените лица*, отчетено бе по-нататъшно подобряване на сигурността, но постигнатият допълнителен напредък в подобряването на социално-икономическата интеграция на завърналите се лица е малък.

По отношение на *регионалните въпроси и международните задължения* Босна и Херцеговина продължи да участва активно в инициативи за регионално сътрудничество, включително в Съвета за регионално сътрудничество (СРС), чието седалище бе установено в Сараево през февруари 2008 г., и в ЦЕФТА. Босна и Херцеговина поддържа задоволително равнище на сътрудничество с МНТБЮ, което е ключов приоритет на Европейското партньорство. По отношение на Международния наказателен съд двустранното споразумение за имунитет със Съединените щати не е в съответствие с общата позиция и принципи на ЕС по този въпрос. Задълженията и ангажиментите на Босна и Херцеговина, свързани с членството ѝ в Съвета на Европа, все още са предмет на процедура на мониторинг.

Отношенията на Босна и Херцеговина с нейните съседи като цяло са добри, но напредъкът по нерешени въпроси, свързани с търговията и границите с Хърватия и Сърбия, е много малък.

Икономиката на Босна и Херцеговина продължава да се развива бързо. Макроикономическата стабилност бе разклатена в резултат на нарастващия външен дефицит, по-високата инфлация и експанзивната фискална политика. Задържането на много висока безработица и слабото участие на пазара на труда в страната, както и извършваните във федералните единици реформи, които се различават една от друга, продължават да бъдат сериозна причина за безпокойство.

По отношение на **икономическите критерии** Босна и Херцеговина отбеляза известен неравномерен напредък към установяването на функционираща пазарна икономика. Трябва да се положат значителни по-нататъшни усилия за реформа с решимостта да се позволи на страната в дългосрочен план да бъде в състояние да се справи с конкурентния натиск и пазарните сили в Съюза.

Известен напредък бе отбелязан при постигането на консенсус относно основните елементи на икономическата политика, а сътрудничеството между федеративните единици в сферите на икономическата политика се подобри. Посредством приемането на закона за Националния фискален съвет и създаването в началото на септември на Фискалния съвет съгласно новия закон бе поет ангажимент за подобряване на координацията във фискалната политика. Постигнато бе споразумение относно разпределянето на непреките данъци. Валутният борд продължи да функционира безпроблемно, а финансовата стабилност бе до голяма степен съхранена въпреки международната несигурност и високите равнища на растеж на вътрешното кредитиране Някои показатели на пазара на труда се подобриха. Високите ставки на

корпоративния данък и на данъка върху доходите във федерацията бяха намалени и бяха взети законодателни мерки за избягване на двойното данъчно облагане в страната.

Бизнес климатът се подобри в сферата на регистрирането на фирми, процедурите по обявяване в несъстоятелност и регистрирането на земя. Секторът на малките и средните предприятия има понастоящем по-добър достъп до финансиране. През 2007 г. преките чуждестранни инвестиции скочиха вследствие на големите приватизации в Република Сръбска и покриха изцяло дефицита по текущата сметка. Модернизирането на физическия капитал бе ускорено и поради бързо нарастващите публични инвестиции в Република Сръбска.

Възникналото през 2006 г. отклонение от фискалната позиция се запази и през 2007 и 2008 г. Фискалните рискове във федерацията се повишиха поради поемането на големи ангажименти за социални плащания на фона на забавяне на бюджетните приходи. В допълнение, политиката за заплати в публичния сектор бе разхлабена на всички равнища на управление посредством увеличаване на заплатите и механизми за индексация, които отслабиха фискалната устойчивост и намалиха конкурентоспособността на частния сектор. Преструктурирането и ликвидацията на държавни предприятия напредва бавно, а отбелязаният напредък в процеса на приватизация във федерацията е незначителен. Безработицата продължи да бъде много висока.

Промяната в структурата на производство, изразяваща се в преминаване към дейности с по-висока добавена стойност, все още е бавна. Слабият производствен капацитет и липсата на структурна гъвкавост – високи ставки на вноските за социално осигуряване, изкривени механизми за определяне на заплатите, високи социални плащания, които не са достатъчно добре насочени, и слаба мобилност на работната ръка – възпрепятстват създаването на работни места. Бизнес климатът все още е засегнат от значителна липса на ефикасност в администрацията. Големият дял на сивата икономика се подхранва от слаба регулаторна рамка, от нецелесъобразна данъчна политика и политика на разходите и от слабости в правоприлагането, включително в борбата с корупцията и организираната престъпност. Това продължава да бъде значително предизвикателство, тъй като намалява данъчната основа и ефикасността на икономическата политика.

Босна и Херцеговина постигна известен напредък в привеждане на своето законодателство и политики в съответствие с **европейските стандарти**. Прилагането на разпоредбите, свързани с митниците, вследствие на влизането в сила на временното споразумение на 1 юли 2008 г. като цяло е задоволително. Въпреки това, Босна и Херцеговина трябва да укрепи административния си капацитет, както и да обобщи резултатите от прилагането на ССА.

Босна и Херцеговина отбеляза известен напредък по приоритетите на Европейското партньорство в областта на **вътрешния пазар**. Що се отнася до *свободното движение на стоки*, ограничен напредък бе постигнат в областта на стандартизирането, сертифицирането и надзора на пазара. Продължават да са необходими непрекъснати усилия за сближаване на правната рамка със законодателството на ЕС в тази област и за изграждане на необходимия административен капацитет. Приет бе законът за фармацевтичните продукти и медицинските изделия, който ще допринесе за постигането на единен вътрешен пазар в Босна и Херцеговина в този сектор. Съветът за *защита на потребителите* започна да работи пълноценно.

Ограничен напредък бе постигнат при *услугите, правото на установяване и дружественото право*. Отбелязан бе напредък при регистрирането на фирми. Въпреки това, няма напредък в създаването на единна надзорна агенция в сферата на банкирането на държавно равнище, нито в приемането на законодателство за лизинга и задълженията на държавно равнище.

В областта на *свободното движение на капитали* не се наблюдава ново развитие, но подготовката на Босна и Херцеговина в тази сфера продължава. Напредък бе постигнат в областта на *митниците* както по отношение на привеждането в съответствие на законодателството, така и по отношение на административния капацитет. Понастоящем е необходимо да се изготвят стратегии за митниците, по-специално за обучение, информационни технологии и други области. Също така бе отбелязан напредък по приоритетите на Европейското партньорство, свързани с *данъчното облагане*. През септември 2008 г. бе създаден национален фискален съвет. Събирането на ДДС се подобри в резултат на нарастващата икономическа дейност и увеличаващия се брой фирми, регистрирани по ДДС.

Що се отнася до *конкуренцията*, Босна и Херцеговина отбеляза известен напредък в контрола върху тръстове. Съветът по конкуренция увеличи дейностите си, въпреки че не се наблюдава по-нататъшно привеждане в съответствие на законодателството с достиженията на правото на ЕС. В областта на държавните помощи няма напредък и все още се очаква да бъде прието законодателството за оперативно независим орган за мониторинг върху държавните помощи и създаването на този орган. В областта на *обществените поръчки* бе постигнат само ограничен напредък. Все още не е постигнато правилно прилагане на процедурите за възлагане на обществени поръчки в цялата страна. Напредъкът в прилагането на *правата на интелектуална собственост* е малък. Законодателната рамка е непълна, а капацитетът за прилагане трябва да бъде укрепен.

Ограничен напредък бе отбелязан в *политиката за трудова заетост и социалната политика*. Координирането и стратегическото планиране в сектора на общественото здравеопазване се подобриха. Създадена бе конференция на министрите на здравеопазването, която заседава редовно. Предприети бяха известни стъпки за прилагането на рамковата конвенция на СЗО, въпреки че е необходимо това прилагане да се подобри. Но социалното законодателство и политика, както и тези за трудовата заетост, продължават да бъдат изключителни фрагментарни. Институционалната организация на страната продължава да бъде сериозна пречка пред разработването на необходимите координирани подходи.

Известен напредък бе отбелязан по отношение на европейските стандарти в сферата на *образованието*. Координирането между четиринайсетте министри на образованието в страната леко се подобри в резултат на създаването на конференция на министрите. На държавно равнище бе приет закон за професионалното обучение. Също така Босна и Херцеговина предприе допълнителни действия за прилагането на реформите, свързани с Болонския процес. Въпреки това, хармонизирането на законодателството на равнище федеративна единица и кантон още не е завършено, а прилагането в различните части на страната е неравномерно. Що се отнася до научните изследвания, стартирана бе процедура за асоцииране на страната към Седмата рамкова програма за научни изследвания (СРП), като по този начин ще се увеличат възможностите за осъществяване на научна дейност с партньори от ЕС. Въпреки това, продължават да са

необходими значителни усилия за увеличаване на капацитета за научна дейност в страната.

Босна и Херцеговина е относително напреднала в подготовката си за присъединяване към *СТО*, но е необходимо да увеличи усилията си, за да изпълни целта си за ранно присъединяване.

Босна и Херцеговина отбеляза известен напредък в изпълнението на европейските стандарти в редица *секторни политики*. Ограничен напредък има в областта на *индустрията и малките и средни предприятия (МСП)*. Няма приета стратегия за МСП за цялата страна. Стратегията за индустриалната политика също не е приложена.

Известен напредък бе отчетен в сближаването с политиките на ЕС в областта на *селското стопанство и рибарството*. Законът за селското стопанство, храните и развитието на селските райони бе приет на държавно равнище. Няма обаче напредък по създаването на държавно равнище на Министерство на земеделието. Изготвянето на всеобхватна стратегия за селското стопанство бе забавено. Напредъкът в безопасността на храните, ветеринарната и фитосанитарна политика е ограничен. Продължават да съществуват проблеми, които се дължат на недостатъчни човешки и финансови ресурси и на слабо координиране между държавните ведомства и ведомствата на федеративните единици. Подготовката на Босна и Херцеговина в областта на *околната среда* все още е на ранен етап. Не е приет закон на държавно равнище, който да създаде рамката за национално хармонизирано опазване на околната среда, и не е създадена Държавна агенция по околна среда.

Босна и Херцеговина отчете известен напредък в *транспортния сектор* както при укрепването на институционалната структура, така и при адаптирането на регулаторната рамка. Напредък бе постигнат в изграждането на трансевропейските транспортни мрежи, но все още са необходими значителни реформи и привеждане в съответствие при железопътния транспорт. Страната продължава да участва активно в Обсерваторията за транспорта на Югоизточна Европа. Пазарът за търговски въздушни превозвачи бе отворен вследствие на ратифицирането на Споразумението за Обща европейска въздухоплавателна зона. Това споразумение обаче следва да се прилага последователно. Нужни са по-нататъшни усилия за завършване на преобразуването на институционалната организация и за създаване на условия за отваряне на пазара за всички видове транспорт.

Напредъкът в областта на *енергетиката* е ограничен. Като страна по Договора за енергийна общност Босна и Херцеговина трябва да приложи съответното законодателство на ЕС в областта на енергетиката, но това прилагане изостава сериозно в редица области, свързани с енергетиката. По-специално, реформите в газовия сектор закъсняват. В сектора на електроснабдяването бе извършено отделяне на преноса и понастоящем функционират независимият системен оператор (НСО) и предприятието за пренос на електроенергия Transco. Въпреки това, събитията, свързани с Transco, по-специално предложението на Република Сръбска да раздели предприятието по границите на федеративните единици, изложиха на опасност напредъка, постигнат в електроенергийния сектор. Не е изработена цялостна енергийна стратегия.

Босна и Херцеговина отчете известен напредък в областта на *информационното общество и медиите*. С приемането на федералния закон за публично радио и телевизионно разпространение правната рамка за публично радио и телевизионно

разпространение в Босна и Херцеговина бе завършена, въпреки че все още трябва да се извърши привеждане в съответствие със съответното законодателство на държавно равнище. Нови правила за заплатите на персонала и трудности при назначаването на генерален директор поставиха под въпрос независимостта на органа за регулиране на комуникациите. Няма напредък при създаването на държавна информационна агенция. Постигнат бе известен ограничен напредък в областта на *финансовия контрол*.

Известен напредък бе отбелязан в областта на *статистиката*. Въпреки това, споразумението за сътрудничество между институциите в системата на статистиката на държавно равнище и на равнище федеративна единица не се прилага правилно. Поради политически различия все още не е взето решение, потвърждаващо, че през 2011 г. ще се извърши преброяване на населението. Нужни са значителни усилия за създаването в Босна и Херцеговина на ефективна статистическа система, която съответства на изискванията на ЕС.

В областта на *правосъдието, свободата и сигурността* бе постигнат напредък по отношение на *визите, управлението на границите, предоставянето на убежище и миграцията*. И все пак, усилията за по-нататъшни подобрения във всички тези области трябва да продължат. Споразумението между ЕО и Босна и Херцеговина за улесняване на издаването на визи влезе в сила през януари 2008 г. Стартиран бе диалог с Европейската комисия за либерализиране на визовия режим. Предприети бяха по-нататъшни стъпки за въвеждането на паспорти с биометрични данни. Необходимо е обаче да се подобри системата за защита на самоличността на гражданите, както и да се гарантира нейното сигурно и ефективно управление. Приета бе нова стратегия за интегрирано управление на границите. През юли 2008 г. бе създадена комисия за управление на държавните граници, която е натоварена с координирането на интегрираното управление на границите и прилагането на стратегията. Понастоящем са необходими по-нататъшни действия за подобряване на сътрудничеството между различните органи на границите. По-нататъшен напредък бе отбелязан и в създаването на функционираща система за предоставяне на убежище. Известен напредък бе постигнат по въпросите на миграцията. През май бе открит център за временно приемане на незаконни мигранти, но новата стратегия за миграцията все още не е приета. Босна и Херцеговина прилага добре споразумението с Европейските общности за обратно приемане, което влезе в сила през януари 2008 г.

Ограничен напредък има в борбата с *изпирането на пари*. Сътрудничеството на международно равнище се подобри и влезе в сила Конвенцията на Съвета на Европа за изпиране, издирване, изземване и конфискация на приходи от престъпна дейност и финансиране на тероризма. Но националното законодателство все още не е хармонизирано с конвенцията. Освен това, персоналът на Бюрото за финансово разузнаване в Държавната агенция за разследване и защита не бе увеличен съществено. Необходими са по-големи усилия за укрепване на административния капацитет за предотвратяване на изпирането на пари. Известни стъпки бяха предприети в борбата с *наркотиците* и бе създадена комисия по наркотичните вещества. Въпреки това, Босна и Херцеговина не е приела стратегия за незаконните наркотични вещества, нито съответен план за действие. Трафикът на наркотици продължава да бъде сериозен проблем, изискващ последователни усилия.

Напредък бе постигнат във функционирането на *полицията*. Приемането на съответното законодателство за полицията, което предвижда да се създадат седем нови агенции на държавно равнище, е положително развитие. Сега е необходимо тези закони

да се приложат незабавно и да бъдат назначени директори на новите агенции. Предприети бяха известни стъпки за улесняване на работата на Държавната агенция за разследване и защита. Въпреки това, полицейските сили в Босна и Херцеговина продължават да бъдат фрагментирани, а компетенциите, свързани със системите за комуникация, базите данни, компютризираните разследвания, системите за криминален анализ и други съдебни методи - разделени.

Босна и Херцеговина отчете ограничен напредък в борбата с *организираната престъпност*, която продължава да буди сериозно безпокойство и засяга правовата държава и бизнес климата. Прилагането на стратегията за борба с организираната престъпност е недостатъчно. Правната рамка е налице, но законите трябва да се прилагат по-добре. Действията, които последваха стратегията за борба с тероризма от 2006 г., бяха недостатъчни. Босна и Херцеговина прие нов национален план за действие за борба с *трафика на хора* за периода 2008—2012 г. Конвенцията на Съвета на Европа за борба с трафика на хора влезе в сила. Но прилагането ѝ трябва да се подобри. Босна и Херцеговина е отправна точка, транзитен пункт и крайна дестинация за трафика на хора. Това продължава да буди безпокойство. Държавната агенция за *защита на данните* все още не функционира.

Хърватия

Хърватия продължава да изпълнява **политическите критерии**. Отбелязаният напредък е повсеместен, но все още са необходими по-нататъшни последователни усилия в редица области, включително съдебната и административната реформа, борбата с корупцията, правата на малцинствата и завръщането на бежанците. Бяха предприети отчасти мерки по приоритетите на Партньорството за присъединяване.

Демокрацията и правовата държава бяха укрепени още повече. Правителството и парламентът продължават да функционират добре. Все пак съществува значителна възможност за по-нататъшни подобрения в съдебната система, публичната администрация и борбата с корупцията. Съществените подобрения в тези области са от основно значение за създаването на солидна основа за цялостното прилагане на достиженията на правото на ЕС.

Известен напредък бе постигнат в реформата на *публичната администрация*. Правителството прие стратегия за реформа в публичната администрация и предложение за изменен закон за общите административни процедури и бяха направени подобрения в закона за държавния служител. Капацитетът на Централната държавна служба за администрация бе укрепен. Предприети бяха различни инициативи за електронно правителство. Въпреки това, правната основа за създаването на модерна и професионална държавна служба все още е непълна. Не всички правилници, необходими за прилагането на закона за държавния служител, са приети. Този закон не се прилага последователно в държавната администрация. Все още не е извършен преглед на законодателството за административните процедури. Административната система продължава да бъде неефикасна. Все още са налице слабости в управлението на човешките ресурси и държавната служба продължава да страда от голямо текучество на персонал и липсата на висококвалифицирани служители. Наблюдава се значително забавяне на децентрализацията. Нужни са по-нататъшни последователни усилия във всички сфери.

Постигнат бе известен напредък в реформата на *съдебната система*. През юни 2008 г. бе прието ново законодателство и бе одобрен ревизиран план за действие, който се спира на всички важни реформи. Системата за съдебни инспекции започва да дава резултати. Бавно се установява по-балансиран подход при съдебното преследване на военни престъпления, като се наблюдава по-голяма воля за преследване на извършителите независимо от етническата им принадлежност. Въпреки това, обемът на натрупаните за разглеждане дела пред съдилищата продължава да е огромен, а съдебните процедури – прекалено дълги. Рационализирането на работата на съдилищата още не е започнало сериозно. Необходимо е по-нататъшно подобряване на отчетността, професионализма и компетентността на съдебната власт. Не се прилага общ стандарт по отношение на наказателната отговорност за военни престъпления, който да не зависи от етническата принадлежност. Много такива престъпления все още не се преследват. Въпросът за издаването на задочни присъди от 90-те години не бе уреден по задоволителен начин. Като цяло, реформите в съдебната власт продължават, но с относително бавно темпо, и са необходими конкретни резултати. Понастоящем ефективното раздаване на правосъдие за хърватските граждани невини е гарантирано.

Известен напредък бе постигнат в *борбата с корупцията*. Правната рамка бе усъвършенствана и бяха приети ревизирана стратегия за борба с корупцията и план за действие. Съществува нова система за междуведомствено координиране за мониторинг на усилията за борба с корупцията. Службата за борба с корупцията и организираната престъпност (USKOK) продължава да активизира дейностите си. Въпреки това, корупцията продължава да бъде широко разпространена. При усилията в борбата с корупцията липсват силна координация и ефикасен независим мониторинг, а институционалният капацитет се нуждае от укрепване. Необходимо е полицията да стане по-ефективна в борбата с корупцията и организираната престъпност. Общият брой на случаите на корупция, по които се води съдебно разследване, нарасна, но реално издадените присъди са малко. Изискват се по-нататъшни усилия за справяне с корупцията по високите етажи. Малък напредък бе постигнат в предотвратяването на конфликти на интереси. Липсва култура на политическа отчетност.

Известен напредък бе постигнат по отношение на *правата на човека и защитата на малцинствата*. Защитата на правата на човека е в голяма степен гарантирана, но по отношение на прилагането все още са налице редица съществени предизвикателства. Нужни са последователни усилия в сферата на правата на малцинствата и завръщането на бежанците.

Приети бяха нов закон за правната помощ и законодателство за адвокатските хонорари, чиято цел е да се подобри *достъпът до правосъдие*, който през последната година бе възпрепятстван от ограниченията на съществуващото законодателство и слабости в съдебната система. Предприети бяха известни стъпки за отстраняване на недостатъците, свързани с *условията в затворите*. Все още обаче има недостиг на персонал и на капацитет, а новата система за правна помощ не се прилага.

Свободата на изразяване, включваща свобода и плурализъм на медиите, е предвидена в хърватското законодателство и като цяло се спазва. Въпреки това, имаше случаи на заплахи и нападения срещу журналисти, по-специално срещу такива, които работят по случаи на корупция или по темата за организираната престъпност. Неотдавна бяха убити двама журналисти. Издатели и журналисти продължават да сигнализират за неправомерен политически натиск.

Политиките, насочени към по-добро спазване на *правата на жените и децата*, продължиха да предоставят повече информация по тези въпроси. Нужни са обаче още подобрения по отношение на прилагането. Прилагането на мерки по отношение на защитата на правата на децата също трябва да бъде ускорено.

Създадена бе Службата на омбудсмана за лица с увреждания и бе изготвен национален план за изпълнение в сферата на социалната интеграция за периода 2007—2008 г. Необходими са обаче непрекъснати усилия по отношение на *социално уязвимите лица и лицата с увреждания*. В областта на психичното здраве политиката на предоставяне на грижи посредством предлагането на обществени услуги по места вместо в институции не отбеляза осезаем напредък.

През юли 2008 г. бе приет всеобхватен закон за *борба с дискриминацията*, което бе съществен напредък. На практика обаче равнището на защита срещу дискриминация и съдебното преследване на случаите на дискриминация все още не отговарят на стандартите на ЕС. Във функционирането на полицията и институциите на здравната и социалната система има известни слабости.

Известен напредък бе отбелязан по отношение на *малцинствата*. Приет бе план за действие за прилагане на конституционния закон за националните малцинства, както и план за наемане на представители на малцинствата на работа в държавната администрация за 2008 г. Средствата за малцинствата бяха увеличени. Продължи да се отделя внимание на ромското малцинство, като бяха извършени подобрения в предучилищното обучение. На един от постове на заместник министър-председател бе назначен етнически сърбин.

Въпреки това, малцинствата продължават да се сблъскват с множество проблеми. Хърватия трябва да поощрява толерантността към сръбското малцинство и да вземе подходящи мерки за защита на лицата, които може да бъдат обект на заплахи или дискриминация, на враждебност или насилие. Малцинствата продължават да срещат особени трудности в сферата на заетостта – присъствието им е слабо както в държавната администрация, съдебната система и полицията, така и в публичния сектор. Ромското малцинство живее при тежки условия и е изправено пред предизвикателства, особено в образованието, социалната закрила, здравеопазването, жилищното настаняване и трудовата заетост. Нужни са по-голяма решимост при прилагането на правните разпоредби и програмите и адекватен мониторинг, по-специално в областта на трудовата заетост.

Постигнат бе известен напредък по въпросите, свързани със *завръщането на бежанците*. Приет бе план за действие за ускорено прилагане на програми за жилищно настаняване, като крайният срок за приключване е края на 2009 г. Взети бяха важни решения, които дават възможност за признаване на пенсионните права. Реконструкцията на жилища продължава. Досега целта през 2007 г. да бъдат осигурени 1 400 жилища при общо 12 500 заявления по програмите за жилищно настаняване за предишни правоимащи обитатели бе до голяма степен изпълнена. Въпреки това, изпълнението на тези програми продължава да бъде слабо. Едва 12 % от случаите в градските зони са били решени. Целите на правителството за изпълнение изостават от графика, въпреки че през последните месеци бе отчетено ускорение. Други основни проблеми, пред които са изправени завръщащите се лица, са насочената срещу тях враждебност в някои населени места и заетостта. Усилията за създаване на

необходимите икономически и социални условия за трайното завръщане на бежанците трябва да бъдат ускорени.

Що се отнася до **регионалните въпроси и международните задължения**, сътрудничеството с Международния наказателен трибунал за бивша Югославия (МНТБЮ) продължи. Съществуват обаче проблеми с достъпа на МНТБЮ до някои документи в Хърватия и тези проблеми трябва да бъдат решени. Гарантирано бе цялостно изпълнение на споразуменията от Дейтън/Париж и Ердут. Необходимо е да се гарантира безпристрастно съдебно разглеждане на делата, прехвърлени от МНТБЮ в Хърватия, както и на заведените в страната дела.

Налице е постоянен общ напредък в областта на регионалното сътрудничество. Хърватия продължи да участва активно в регионални инициативи, включително в новия Съвет за регионално сътрудничество и ЦЕФТА. Важен напредък бе отбелязан, когато в съответствие с поети по-рано ангажименти Хърватия отново преустанови прилагането на решението за екологичната и защитена от риболов зона по отношение на плавателни съдове на ЕС. Известен напредък бе отбелязан по някои неуредени двустранни въпроси между Хърватия и съседни държави. Необходимо е обаче да се постигне по-нататъшен напредък за намирането на окончателно решение на различни двустранни въпроси, които все още не са уредени, особено във връзка с границите. Нужни са усилия за по-нататъшното развитие на сътрудничеството и добросъседските отношения.

Икономиката на Хърватия продължи да отчита стабилни резултати. Растежът се забави, тъй като местното търсене започна да намалява. Макроикономическата стабилност бе запазена, но инфлацията нарасна значително до голяма степен в резултат на по-високите цени на енергията и храните. Досега финансовите сътресения се отразиха само умерено на хърватската икономика, но по-големият външен дефицит и дълг увеличиха уязвимостта на външни фактори. Процесът на структурни реформи като цяло е бавен. Необходимо е съществуващият напредък спешно да се затвърди посредством по-нататъшно подобряване на бизнес климата.

Що се отнася до **икономическите критерии**, Хърватия е функционираща пазарна икономика. В средносрочен план тя би трябвало да е в състояние да се справи с конкурентния натиск и пазарните сили в Съюза, при условие че решително прилага цялостната си програма за реформи, за да намали структурните слабости.

Запазен бе политическият консенсус относно основните елементи на пазарната икономика. Във все по-несигурната международна среда ориентираната към стабилност макроикономическа политика бе запазена. Политиката на стабилен обменен курс бе благоприятна за страната и продължи да бъде фактор за финансова стабилност. Фискалната консолидация доведе до допълнително намаляване на общия държавен дефицит, но съществуването на квазифискални операции може да означава допълнителни фискални рискове и подкопава прозрачността на бюджета. Икономическият растеж се запази стабилен, за което бе необходимо известно уравновесяване, тъй като потреблението намаля, а частните инвестиции бяха ускорени.

Пазарът на труда бе благоприятно повлиян от висок растеж на заетостта, а безработицата продължи да намалява. Техническият и институционален капацитет в публичното финансиране бе допълнително укрепен. Въвеждането на допълнителни финансово целесъобразни мерки доведе до по-голяма устойчивост на стабилния като

цяло банков сектор и намали макрофинансовите рискове. Икономиката на Хърватия е добре интегрирана с ЕС.

Понякога обаче на икономическата политика на правителството ѝ липсва ясна средносрочна ориентация. Изпълнението на програмата за структурни реформи напредва бавно и често има разминаване между приемането на политическите стратегии и действителното им изпълнение. На моменти контактите между правителството и централната банка са слаби, което се отразява неблагоприятно на качеството на координиране на политиката. По-високата инфлация и нарастващите външни дисбаланси излагат на опасност макроикономическата стабилност и изискват по-силна фискална консолидация. Ограничен напредък бе постигнат при повишаването на ефикасността на публичните разходи, по-специално в сектора на здравеопазването. Социалните разходи се задържаха на високо равнище и не бяха правилно насочени, което ги направи неефикасни. Публичните финанси продължават да страдат от липсата на планиране и изпълнение на бюджета, които да се основават на стратегия.

Значителни по размер субсидии за предприятия не бяха използвани ефективно за реструктуриране, а процесът на приватизация продължи с неравномерно темпо. Отбелязан бе по-нататъшен напредък при опростяване на процедурите за регистриране на стопанска дейност, но инициативите на частния сектор продължиха да бъдат възпрепятствани от прекомерни правила и ad-hoc изисквания, които е възможно да попречат на процедурите по влизане на пазара и излизане от него. Засилването и задълбочаването на структурните реформи с по-голяма решителност продължава да бъде от голямо значение.

Хърватия подобри **способността си за поемане на задълженията, свързани с членството**. Подготовката за изпълнение на изискванията на ЕС напредва стабилно и в редица сектори се наблюдава висока степен на привеждане в съответствие с правилата на ЕС. В повечето области бе постигнат известен напредък, най-вече в привеждането в съответствие на законодателството, но също така и в изграждането на административен капацитет. Добрият напредък, отбелязан в редица глави в предходните години, бе запазен. Въпреки това, предстои да бъдат положат значителни усилия, а по отношение на общото равнище на привеждане в съответствие и административния капацитет все още трябва да се направи много.

Добър напредък бе постигнат в привеждането в съответствие на законодателството с достиженията на правото на ЕС в областта на *свободното движение на стоки*. Привеждането в съответствие на законодателството по тази глава с достиженията на правото на ЕС е в ход. Въпреки това, адаптирането на инфраструктурата за оценка на съответствието и на дейностите, свързани с надзора на пазара, продължава да бъде сериозно предизвикателство. Необходими са значителни усилия, за да се продължи процесът на привеждане в съответствие на законодателството с достиженията на правото на ЕС и ефективното прилагане и привеждане в действие на това законодателство.

Известен напредък бе постигнат в областта на *свободното движение на работници*. Достигнато бе задоволително равнище на привеждане в съответствие на законодателството. Законодателството на Хърватия обаче все още не е в съответствие с правилата на ЕС за достъп до пазара на труда. Също така са нужни последователни усилия за развиване на необходимия административен капацитет, по-специално за координиране на системите за социална сигурност.

По отношение на *правото на установяване и свободата на предоставяне на услуги* бе отбелязан известен напредък, но се изисква по-нататъшна значителна работа. Все още съществуват различни пречки в това отношение. Цялостното привеждане в съответствие е умерено напреднало, въпреки че в някои области все още са нужни значителни усилия. Изисква се укрепване на съответния административен капацитет.

Известен напредък бе отбелязан при *свободното движение на капитали*, най-вече по отношение на обработването на заявления за разрешение за закупуване на недвижими имоти от граждани на ЕС и приемането на план за действие и ново законодателство в областта на борбата с изпирането на пари. Цялостното привеждане в съответствие е умерено напреднало, но са необходими по-нататъшни усилия, особено що се отнася до прилагането и привеждането в действие.

Добър напредък може да бъде отчетен в сферата на *обществените поръчки*, където бе създадена необходимата институционална организация и бе приета всеобхватна стратегия. Нужно е обаче по-нататъшно сближаване на законодателството и подобряване на административния капацитет. Необходими са мерки за борба с корупцията, които да обхванат правната рамка и функционалното ѝ прилагане, като се осигури по-голяма прозрачност и ефикасност.

Известен напредък може да бъде отчетен в сферата на дружественото право. Привеждането в съответствие на законодателството напредва, но са нужни непрекъснати усилия за прилагане на наскоро приетите изменения и за укрепване на административния капацитет.

При *закона за интелектуалната собственост* може да бъде докладван добър напредък. Привеждането в съответствие на законодателството е на много високо равнище. Необходими са по-нататъшни усилия за укрепване на административния капацитет за упражняване на правата на интелектуална собственост, за повишаване на информираността сред заинтересованите лица и за продължаване на борбата срещу пиратството и фалшифицирането.

Известен напредък бе постигнат в *политиката в областта на конкуренцията*, по-специално по отношение на държавната помощ за стоманодобивния сектор, изготвянето на карта на регионалната помощ и привеждането в съответствие на схемите за фискална помощ. Изискват се обаче значителни усилия особено във връзка с помощта за реструктуриране на корабостроителниците, която трябва да бъде разгледана в контекста на планираната им приватизация.

Добър напредък може да бъде отчетен при *финансовите услуги*. Привеждането в съответствие на законодателството е в ход, но е необходимо да се обърне допълнително внимание на правилното му прилагане. Надзорните органи трябва да увеличат усилията си за подобряване на надзорната си функция и провеждане на консултации със сектора.

Значителен напредък бе отбелязан в областта на *информационното общество и медиите*, особено по отношение на либерализирането на пазара на електронни комуникации и реформата на медиите. По тази глава бе достигнато добро равнище на привеждане в съответствие с достиженията на правото на ЕС, но се изискват допълнителни усилия за правилното функциониране на пазара на електронни комуникации.

Напредъкът в областта на *селското стопанство и развитието на селските райони* бе много неравномерен. Политиката на качеството и органичното земеделие вече са добре напреднали. Що се отнася до развитието на селските райони, в контекста на предприсъединителната помощ бе натрупан добър опит, но капацитетът за усвояване на средства от ЕС в тази област трябва да бъде подобрен. Усилията трябва да бъдат значително и спешно укрепени във връзка с разплащателната агенция, интегрираната система за администриране и контрол (ИСАК) и системата за идентификация на земните парцели (СИЗП). Настоящата система за подпомагане в Хърватия е обвързана с производството и се различава от реформираната ОСП. Привеждането в съответствие на системата за подпомагане трябва да е започнало, за да се подготви плавен преход към ОСП.

Добър напредък бе постигнат във всички области, свързани с *безопасността на храните, ветеринарната и фитосанитарна политика*, по-конкретно чрез приемането на изпълнително законодателство. Необходими са по-нататъшни усилия, по-специално по отношение на хуманното отношение към животните, както и за укрепване на административния капацитет и капацитета за проверка.

Хърватия постигна известен напредък в областта на *рибарството*. Подготовката започна, но все още съществуват пропуски при управлението, инспектирането и контрола на флота, при структурните действия и държавната помощ. Хърватия трябва да увеличи усилията си за отстраняването на тези пропуски.

Напредък бе постигнат в областта на *транспорта*. Все още е необходимо Хърватия да създаде компетентен и ефективен регулаторен орган в сферата на железопътния транспорт. Нужни са по-нататъшни усилия във връзка с прилагането на правилата на ЕС за автомобилния транспорт, комбинирания транспорт на стоки и прилагането на законодателството на ЕС в областта на авиацията, включително увеличаване на административния капацитет.

Като цяло има добър напредък в областта на *енергетиката*. Необходимо е обаче да бъдат положени значителни усилия, особено по отношение на енергийната ефективност, независимостта и укрепването на регулаторния орган и по отношение на административния капацитет.

По отношение на *данъчното облагане* отбелязаният от Хърватия напредък е много ограничен. Няма напредък при привеждането в съответствие на законодателството. Въпреки че цялостната структура на данъчното законодателство е подобна на достиженията на правото на ЕС, необходимо е да се положат значителни усилия във всички области. Хърватия постигна съгласие с Комисията относно решение за премахване на дискриминационното облагане на цигарите. Нужни са също така значителни усилия за укрепване на административния капацитет, включително по отношение на взаимното свързване на информационните технологии.

Значителен напредък бе постигнат в областта на *икономическата и парична политика*. Цялостното сближаване с достиженията на правото на ЕС в областта на икономическата и парична политика напредва добре.

При *статистиката* като цяло бе отбелязан добър напредък. Достигнато бе задоволително равнище на привеждане в съответствие на законодателството. Изискват

се обаче усилия, по-специално за укрепване на административния капацитет и в статистиката за селското стопанство, макроикономиката и бизнеса.

Добър напредък бе отбелязан в *социалната политика и заетостта*. Достигнато бе добро равнище на привеждане в съответствие на законодателството, но продължава да има известни пропуски. Нужни са по-нататъшни усилия за своевременното укрепване на административния капацитет преди присъединяването, за да се гарантира правилно прилагане и привеждане в действие.

Хърватия отбеляза добър напредък в областта на *предприятията и индустриалната политика*, по-специално по отношение на политиката за малките и средните предприятия, индустриалната стратегия и реструктурирането на стоманодобивния сектор. В други сектори като корабостроенето се изискват значителни усилия. Като цяло, Хърватия достигна добро равнище на привеждане в съответствие на законодателството.

Що се отнася до *трансевропейските мрежи*, Хърватия отбеляза добър напредък и продължава да участва активно в Обсерваторията за транспорта на Югоизточна Европа.

Известен напредък може да бъде отчетен в областта на *регионалната политика и координацията на структурните инструменти*. Хърватия все още обаче трябва да положи усилия за изграждането на институционален и административен капацитет. Като цяло привеждането на законодателството на Хърватия в съответствие с достиженията на правото на ЕС по тази глава е частично.

Хърватия постигна известен напредък по отношение на *съдебната система и основните права*. Реформите в съдебната система продължават, но с относително бавно темпо. Все още са налице значителни предизвикателства. Повечето средства за борба с корупцията са налице, но имайки предвид мащаба на проблема, тези средства не се използват достатъчно енергично. Като цяло правните разпоредби за основните права са задоволителни, но въпреки отбелязания известен напредък продължават да съществуват редица съществени предизвикателства по отношение на прилагането им.

Хърватия постигна известен напредък в областта на *правосъдието, свободата и сигурността*, по-специално в борбата с наркотиците и при решаване на проблема с трафика на хора. Въпреки това, необходими са значителни усилия при управлението на външните граници. Освен това, нужни са конкретни резултати в борбата с организираната престъпност, която буди безпокойство. Хърватия трябва да увеличи усилията си, за да осигури необходимия административен капацитет за изпълнение и прилагане на достиженията на правото на ЕС след присъединяването.

Добър напредък бе постигнат в областите *наука и изследвания и образование и култура*. Като цяло бе постигнато добро равнище на привеждане в съответствие на законодателството, но продължават да са необходими по-нататъшни усилия.

Като цяло добър напредък бе постигнат по глава *околна среда*, особено по отношение на качеството на въздуха, химикалите и генно модифицираните организми. Ще са необходими значителни усилия в областта на водите, контрола и управлението на риска при индустриалното замърсяване, изменението на климата и хоризонталните сектори. Значителни усилия ще са нужни и по отношение на инвестициите.

Известен напредък бе постигнат в областта на *защитата на потребителите и здравеопазването*. Достигнато бе добро равнище на привеждане в съответствие на законодателството. Въпреки това се изискват по-нататъшни усилия в сферата на безопасността на потребителските стоки, включително за системата за сигнализиране RAPEX, и в сферата на достиженията на правото на ЕС по отношение на тютюна и репродуктивните тъкани и клетки, които са свързани с общественото здраве.

В областта на *митническия съюз* Хърватия постигна добър напредък. Все още са необходими усилия, за да продължи привеждането в съответствие на законодателството, да се създадат условия за ефективното прилагане на митническите правила и да се постигне по-нататъшен напредък при взаимното свързване на информационните технологии.

Хърватия отчете по-нататъшен напредък във *външните отношения*. Привеждането в съответствие в тази област е в ход.

Хърватия продължи да отбелязва напредък в областта на *външната политика и политиката на сигурност и отбрана*. Като цяло Хърватия достигна добро равнище на привеждане в съответствие, но трябва да засили контрола върху оръжията и да направи свързаната с оръжия информация по-прозрачна.

Хърватия постигна известен напредък в областта на *финансовия контрол*. Нужни са непрекъснати усилия за установяването на стабилна и адекватна система за публичен вътрешен финансов контрол, по-специално във връзка със системата за управление на средства от ЕС.

Известен по-нататъшен напредък бе постигнат по отношение на *финансовите и бюджетните разпоредби*, а именно създаването на структура за координиране на собствените ресурси. Като цяло Хърватия достигна добро равнище на привеждане в съответствие.

Бивша югославска република Македония

Бивша югославска република Македония отбеляза известен напредък през последната година, но все още не е изпълнила **политическите критерии**. По време на парламентарните избори през 2008 г. не бяха спазени основни международни стандарти, а препоръките на ОССЕ/СДИЧП трябва да бъдат изпълнени изцяло. Липсата на конструктивен политически диалог между основните политически партии и участници се отрази неблагоприятно на функционирането на политическите институции; понастоящем се полагат по-големи усилия за насърчаване на политическия диалог. Предприети бяха стъпки за изпълнението на ключови приоритети от партньорството за присъединяване, но се изискват по-нататъшни усилия.

Прилагането на Охридското рамково споразумение допринася за укрепването на **демокрацията и правовата държава**. С приемането на закон за езиците бе направена важна стъпка напред в отношенията между етническите общности в страната. Необходими са по-нататъшни усилия в конструктивен дух, за да бъдат изпълнени целите на Охридското споразумение.

Предсрочните парламентарни избори през 2008 г. бяха помрачени от насилие и нередности. Властите започнаха да предават извършителите на съда и да изпълняват препоръките на ОССЕ/СДИЧП за провеждането на избори, а именно чрез изменения на

избирателния кодекс. През юли бе създадена нова *правителствена* коалиция от мултиетнически характер. Опозиционните партии бойкотираха новия *парламент* за дълъг период от време, а парламентът неведнъж използва спешната процедура за приемане на законодателство. Нужни са значителни по-нататъшни усилия за подобряване и поддържане на политическия диалог.

Що се отнася до *реформата в публичната администрация*, известен напредък бе отбелязан с въвеждането на стимули под формата на възнаграждения и приемането на система за непрекъснато обучение, както се изисква от закона за държавната служба. Въпреки това, малък напредък бе постигнат в гарантирането на това, че назначаването на висши постове се базира на професионални квалификации. Трябва да се даде приоритет на създаването на стабилна и професионална държавна служба, основана на качеството на работа. Ролята на Агенцията за държавните служители трябва да бъде укрепена, а капацитетът на отделите за човешки ресурси в отрасловите министерства – увеличен. Осъществяването на реформа в полицията напредна. Съгласно изискванията на закона бяха назначени осемте нови регионални началници и 38-те нови местни началници. Обучението на полицейски служители продължи, а управлението на човешките ресурси се подобри. Въпреки това, политизирането на висшите постове в полицията в някои райони буди сериозно безпокойство.

Добър напредък бе постигнат по въпросите на *съдебната реформа*. Новият Апелативен съд, новият Административен съд и Съдебният съвет функционират, а новият Съвет на прокурорите започна да заседава. Академията за обучение на съдии и прокурори вече съществува, а в съдилищата бяха въведени нови информационни системи. Въпреки това се изисква по-нататъшно укрепване на съдебната система с оглед на нейната независимост, ефикасност, човешки ресурси и бюджетна рамка. Свободните места в прокуратурата трябва да бъдат попълнени. Обемът на натрупаните за разглеждане дела не е намалял и все още предстои да бъдат отчетени резултатите от прилагането на неотдавнашните реформи, по-специално по отношение на безпристрастността, отчетността и ефикасността на съдебната власт.

По-нататъшен напредък бе отбелязан при прилагането на *политиката за борба с корупцията*. За плана за действие на правителството бе предоставен специален бюджет. В случаите на корупция сега могат да бъдат използвани специални мерки за разследване. Приет бе план за действие срещу конфликта на интереси. Издадени бяха присъди по някои ключови дела. Нагласата по отношение на борбата с корупцията малко се подобри. И все пак, корупцията продължава да бъде широко разпространена и представлява особено сериозен проблем. Необходими са по-нататъшни стъпки, по-специално за укрепване на оперативната координация между правоприлагащите агенции и за прилагане на разпоредбите за финансиране на политическите партии и кампании.

Правната и институционална рамка за *защита на правата на човека и правата на малцинствата* е до голяма степен налице. При все това, необходими са по-нататъшни усилия за усъвършенстване на прилагането ѝ в редица области.

Твърденията, свързани с *малтретиране* от страна на полицията, трябва да бъдат разследвани и преследвани по-ефективно. Инфраструктурата в *затворите* постепенно се обновява. Въпреки това, необходимо е да се предприемат действия за премахване на нечовешките и унижителни условия и за създаване на професионално управление. Що се отнася до *правата на жените*, приета бе национална стратегия срещу домашното

насилие и бяха утвърдени правните разпоредби, касаещи изнасилванията. Въпреки това, нужни са последователни усилия за закрилата на жените срещу всякакви форми на насилие. По отношение на *правата на децата* срокът на задължителното обучение бе удължен и влезе в сила законът за съдебната система, обхващаща непълнолетните. Но усилията за защита на правата на децата трябва да бъдат укрепени.

Що се отнася до *културните права* и *правата на малцинствата*, известен напредък бе отбелязан в прилагането на стратегията за равностойно представителство в съответствие с Охридското рамково споразумение. Приет бе закон за езиците, който предвижда по-широкото използване на албанския език в парламента. Също така бе приет закон за повишенията и за защита на правата на по-малките общности, в който се предвижда, по-специално, създаването на специализирана агенция.

Въпреки това, необходимо е властите да положат по-нататъшни усилия за насърчаване на интеграцията на етническите общности в страната, по-специално в сферата на образованието. На тревогите на по-малките етнически малцинства не се обръща достатъчно внимание. Малък напредък може да бъде отчетен по отношение на *ромите*. Съответните планове за действие се изпълняват бавно. Ромите все още живеят при много тежки условия и са обект на дискриминация, а достъпът им до образование, социална закрила, здравеопазване, жилищно настаняване и трудова заетост е незадоволителен.

Що се отнася до *регионалните въпроси и международните задължения*, бивша югославска република Македония сътрудничи изцяло на Международния наказателен трибунал за бивша Югославия (МНТБЮ). Приети бяха съдебните реформи, необходими за правилното разглеждане на делата, върнати на националните органи, и бе стартирано съответното обучение за съдии и прокурори. По отношение на Международния наказателен съд двустранното споразумение за имунитет със Съединените щати не е в съответствие с общата позиция и принципи на ЕС по този въпрос.

Страната продължи да участва активно в регионални инициативи, включително в новия Съвет за регионално сътрудничество (СРС). Страната пое първото председателство на Централноевропейското споразумение за свободна търговия (ЦЕФТА) от 2006 г. след влизането му в сила.

Създаден бе съвместен комитет за определяне на границата с Косово и завършването на този процес приближава. Правителството реши да признае независимостта на Косово през октомври.

Като цяло бивша югославска република Македония поддържа добри отношения със страните от региона. Отношенията с Гърция обаче бяха повлияни от неуредения въпрос с наименованието. Действия и изказвания, които биха могли да повлияят отрицателно на добросъседските отношения, трябва да бъдат избягвани. Поддържането на добросъседски отношения, включително намирането на приемливо за всички решение, постигнато чрез преговори, на въпроса за името под егидата на ООН, продължава да бъде от основно значение.

Икономиката на бивша югославска република Македония запази стабилния си растеж. Въпреки това, по-неблагоприятната международна икономическа обстановка допринесе за рязко влошаване на външните сметки и за повишаване на инфлацията.

Напредъкът в структурните реформи продължи и бизнес климатът се подобри. Въпреки това, запазването на много висока безработица продължава да бъде сериозна причина за безпокойство. Слабости в институциите и недостатъци при прилагането на принципа на правовата държава продължават да възпрепятстват гладкото функциониране на пазарната икономика и се отразяват неблагоприятно на бизнес климата.

По отношение на **икономическите критерии** бивша югославска република Македония напредва добре. Тя се приближи до установяването на функционираща пазарна икономика. В средносрочен план страната би трябвало да е в състояние да се справи с конкурентния натиск и пазарните сили в Съюза, при условие че решително прилага цялостната си програма за реформи, за да намали значителните структурни слабости.

В страната има широк политически консенсус относно основните въпроси на икономическата политика. Съчетанието на политики продължи да бъде до голяма степен в съответствие с макроикономическата стабилност и предвидимост. Растежът на страната се запази стабилен. Качеството на публичните финанси бе подоброено посредством намаляване на данъчните ставки и повишаване на ефикасността при събирането на данъци, както и посредством изразходването на повече средства за инфраструктура и образование. Относителното ниският дълг на публичния сектор се задържа. Подобреното събиране на данъци означава, че е постигнат известен успех при намаляването на сивата икономика.

Притокът на преки чуждестранни инвестиции нарасна значително през последната година. Приватизацията е в голяма степен завършена. Делът на частния сектор в общата производителност представлява около 80 % от добавената стойност. Либерализирането на цените и търговията приключи практически във всички сектори. Процедурите по обявяване в несъстоятелност бяха скъсени още повече, а регистрирането на собственост – ускорено. Финансовата независимост на надзорните и регулаторните агенции бе малко укрепена. Финансовото посредничество нарасна. Конкуренцията в мрежовите индустрии се подобри. В допълнение, взети бяха мерки за подобряване на качеството на човешкия капитал. Икономическата интеграция с ЕС напредва добре.

Влошаването на външните баланси на страната обаче доведе до нарастване на уязвимостта на външни фактори, което пък направи фискалната дисциплина още по-важна. Пазарите на труда все още функционират незадоволително; продължава да е налице много висока безработица. Функционирането на пазарната икономика продължава да бъде възпрепятствано от институционални слабости и от необходимостта принципът на правовата държава да се укрепи. Публичната администрация продължава да бъде неефикасна и в някои сектори степента на правна сигурност все още е ниска, което се отразява неблагоприятно на привлекателността на страната за чуждестранни инвестиции. Съдебната система продължава да бъде претрупана, а агенциите за регулиране и надзор понякога не разполагат с нужните ресурси за ефективното изпълнение на своите функции.

Въпреки усилията за намаляване на нерегистрираната стопанска дейност делът на сивата икономика все още е значителен. Сивата икономика се подхранва от слаба регулаторна рамка и от слабости в правоприлагането, включително в борбата с корупцията и организираната престъпност. Сивата икономика продължава да бъде значително предизвикателство, тъй като тя намалява данъчната основа и ефикасността на икономическата политика.

Бивша югославска република Македония положи по-нататъшни усилия за подобряване на **способността си за изпълнение на задълженията, произтичащи от членството**. Известен напредък бе отбелязан при изпълнението на приоритетите на Партньорството за присъединяване. Въпреки това, страната продължава да бъде изправена пред сериозни проблеми, свързани с ефективното прилагане и привеждане в действие на законодателството. Липсват подходящи човешки и финансови ресурси за пълното прилагане на достиженията на правото на ЕС.

В областта на *свободното движение на стоки* административният капацитет бе подобрен, но той все още не е достатъчен, за да се гарантира правилно правоприлагане. По-голямата част от достиженията на правото на ЕС, свързани със секторните политики, все още предстои да бъде транспонирана и приложена. Ограничен напредък бе отбелязан в областите *свободно движение на работници* и *право на установяване и свобода на предоставяне на услуги*, където привеждането на законодателството в съответствие с достиженията на правото на ЕС все още е на ранен етап. Добър напредък бе постигнат по отношение на сближаването на законодателството в областта на *свободното движение на капитали*. Административният капацитет и резултатите от прилагането на законодателството за борба с изпирането на пари са недостатъчни.

Значителен напредък бе отбелязан в областта на *обществените поръчки*. Въпреки това, новоприетото законодателство за концесиите и публично-частните партньорства все още не е приведено в съответствие с достиженията на правото на ЕС. Полаганите понастоящем усилия за обучение на възлагащите органи и икономическите оператори във връзка с новите правила за обществени поръчки трябва да продължат. Добър напредък бе отбелязан в областта на *дружественото право*, където е постигнато задоволително равнище на съответствие на законодателството. При *закона за интелектуалната собственост* бе постигнат напредък по отношение на укрепването на правната рамка и повишаването на административния капацитет. Резултатите от прилагането на закона се подобряват бавно, но са необходими по-нататъшни усилия, за да се постигне задоволително равнище в борбата с пиратството и фалшифицирането.

Добър, но неравномерен напредък може да бъде отчетен в областта на *конкуренцията*, включително политиката за държавните помощи. Органът по конкуренцията продължава да се нуждае от повече и по-добре квалифициран персонал и адекватно финансиране. Предварителният контрол върху държавните помощи не е достатъчно ефективен.

Напредък бе постигнат в привеждането на законодателството в съответствие с достиженията на правото на ЕС в областта на *финансовите услуги*. Продължават да съществуват недостатъци в административния капацитет на надзорните органи, по-специално по отношение на застраховането, където прилагането е особено незадоволително.

В областта на *информационното общество и медиите* значителен напредък може да бъде отчетен в привеждането в съответствие с достиженията на правото на ЕС при електронните комуникации, включително прилагането на правоприлагащи мерки. Това създаде по-конкурентни условия, което е от полза за потребителите. Въпреки това, финансовото състояние на Съвета за радио и телевизия и на общественото радио и телевизия продължават да предизвикват безпокойство.

В областта на *селското стопанство и развитието на селските райони* напредъкът в разработването на политика бе последван от увеличаване на административния капацитет на съответните институции и по-добро прилагане, въпреки че привеждането в съответствие с достиженията на правото на ЕС все още е на ранен етап. Напредъкът при *безопасността на храните, ветеринарната и фитосанитарната политика* е скромнен и е свързан основно със законодателството. Административният капацитет бе укрепен, но все още не е достатъчен, за да се гарантира правилното прилагане на достиженията на правото на ЕС. Напредък бе отчетен в привеждането в съответствие на законодателството в областта на *рибарството*, но административният капацитет все още предстои да бъде развит.

Добър напредък може да бъде отчетен в *транспортната политика*. Но административният капацитет във всички сектори все още е недостатъчен. Регулаторните структури и органите за безопасност в сферата на автомобилния, въздушния и железопътния транспорт предстои да започнат да функционират. Реформите в железопътния транспорт трябва да продължат.

Постигнат бе напредък в *енергийния сектор*, по-специално по отношение на привеждането в съответствие на енергийното законодателство и либерализирането на пазара на електроенергия. Въпреки това, все още трябва да се обърне внимание на някои неуредени въпроси, свързани с тарифите и с разпространението на електроенергия. Административният капацитет за прилагане на регулаторната рамка за енергийна ефективност и защита от радиация бе подобрен, но се нуждае от допълнително укрепване. Степента на независимост на регулаторните органи продължава да бъде незадоволителна.

Равнището на привеждане на законодателството в съответствие е достатъчно в сферата на непрякото *данъчно облагане*, но трябва да се подобри в сферата на прякото данъчно облагане. Административният капацитет за събирането на данъци чувствително се подобри и приходите от данъци се увеличиха, но все още са нужни усилия за гарантиране на ефективното прилагане и привеждане в действие на данъчното законодателство. Значителните усилия за овладяване на корупцията в този сектор трябва да продължат.

Известен напредък бе постигнат в привеждането на законодателството в съответствие с достиженията на правото на ЕС и в административния капацитет в областта на *икономическата и парична политика*. В областта на *статистиката* напредък бе отбелязан в подобряването на статистическата инфраструктура и секторната статистика. Привеждането на класификациите в съответствие с достиженията на правото на ЕС напредва добре. Нужни са по-нататъшни усилия, за да се постигне и поддържа задоволително качество на статистиката.

Ограничен напредък може да бъде отчетен в *социалната политика и заетостта*. Достигнато бе умерено равнище на привеждане на законодателството в съответствие. Административният капацитет се укрепва с бавни темпове, но все още е недостатъчен за правилното прилагане на приетото законодателство и политики.

Добър напредък бе постигнат в областта на *предприятията и индустриалната политика*, по-специално по отношение на регулаторната рамка и секторните политики.

Напредък има в областта на *трансевропейските мрежи*. Страната продължава да участва активно в Обсерваторията за транспорта на Югоизточна Европа. Значимите по размер финансови ресурси, необходими за модернизиранието на инфраструктурата, продължават да бъдат сериозна пречка.

Известен напредък може да бъде отчетен в областта на *регионалната политика и координирането на структурните инструменти*, въпреки че все още предстои да се приложат компонентите на ИПП, които изпълняват функцията на предшественици на Структурните фондове. Административният капацитет на регионално и местно равнище и в отрасловите министерства трябва да бъде значително укрепен.

Известен напредък бе постигнат в областта на *съдебната система и основните права*. Що се отнася до съдебната реформа, съдебният съвет функционира, създаден бе Съвет на прокурорите и бе приет законът за прокуратурата. Въпреки това, изисква се по-нататъшно укрепване на съдебната система с оглед нейната независимост, ефикасност, човешки ресурси и бюджетна рамка. Законът за наказателното съдопроизводство бе изменен, за да се позволи използването на специални разузнавателни мерки в делата за корупция. За плана за действие за борба с корупцията бе предоставен специален бюджет. Необходимо е да се положат по-нататъшни усилия, по-специално що се отнася до финансирането на политическите партии и на предизборните кампании. По отношение на основните права бе приет закон за езиците, който позволява използването на албанския език в публичния живот. Нужни са обаче по-нататъшни усилия, за да се обърне внимание на тревогите на по-малобройните етнически малцинства, включително на ромите.

Оперативният капацитет на компетентните органи в областта на *правосъдието, свободата и сигурността* допълнително се подобри. Напредък може да бъде отчетен в полицейското сътрудничество, борбата с организираната престъпност, миграцията, предоставянето на убежище и визовата политика, както и управлението на граници. Законодателството е до голяма степен налице, а прилагането му е в ход. Споразуменията за облекчаване на визовия режим и за реадмисия между ЕО и бивша югославска република Македония влязоха в сила през януари 2008 г. Стартиран бе диалог с Европейската комисия за либерализиране на визовия режим. Наблюдава се добър напредък в изпълнението на показателите от пътната карта за либерализиране на визовия режим, особено по отношение на въвеждането на паспорти с биометрични данни. Напредък бе отбелязан при съставянето на профили и разбиването на престъпни групи, замесени в трафик на хора, но страната продължава да бъде отправна точка, транзитен пункт и крайна дестинация за трафика на хора. Политизирането на висши полицейски служители доведе до злоупотреби. Цялостният административен капацитет трябва да бъде допълнително укрепен и организираната престъпност, която се отразява на принципа на правовата държава и бизнес климата, продължава да буди сериозно безпокойство.

В областта на *науката и изследванията* бе постигнат напредък в организирането на научно сътрудничество на национално равнище, но капацитетът все още е недостатъчен. През първата година на участие в СРП бяха отчетени добри резултати. Продължават да са необходими значителни усилия за улесняване на интеграцията в Европейското изследователско пространство.

Напредъкът в областта на *образованието и културата* е добър, въпреки че капацитетът за прилагане на приетото законодателство продължава да бъде недостатъчен. Страната

трябва да продължи да полага усилия, за да се подготви за управлението на програмите „Обучение през целия живот“ и „Младежта в действие“.

Напредък бе постигнат при изготвянето на законодателната рамка в областта на *околната среда*, по-специално по отношение на хоризонталното законодателство, водата и отпадъците. Все още предстои да бъде изготвен значително по обем изпълнително законодателство. Някои сектори като качеството на водата и опазването на природата изостават. Административният капацитет се нуждае от значително укрепване и въпреки положените значителни усилия за увеличаване на финансовите ресурси инвестициите в инфраструктура в сферата на околната среда продължават да са твърде недостатъчни. В областта на *защитата на потребителите и здравеопазването* бе постигнат напредък в изграждането на институционален капацитет за защита на потребителите и в увеличаването на средствата за общественото здраве. Въпреки това, все още не е създадена ефективна и прозрачна система за надзор на пазара. Административните ресурси не са достатъчни, за да се позволи цялостно прилагане на законодателството, стратегиите и планове за действие в областта на общественото здраве.

Значителен напредък бе отбелязан в областта на *митническия съюз*. Събирането на приходи нарасна значително и бяха постигнати добри резултати в борбата с трансграничната престъпност. Митническото законодателство е добре приведено в съответствие с достиженията на правото на ЕС, но хармонизирането му трябва да продължи. Административният и оперативен капацитет бе значително подобрен и борбата с корупцията постигна осезаеми резултати.

Известен напредък бе отбелязан в привеждането в съответствие с *политиката на ЕС за външни отношения*, по-специално в резултат на прилагането на ЦЕФТА, както и в областта на *външната политика и политиката на сигурност и отбрана*. Необходими са по-нататъшни усилия за укрепване на административния капацитет в тези области.

В сферата на *финансовия контрол* бе отбелязан ограничен напредък в привеждането в съответствие и прилагането на законодателството. Административният капацитет на институциите, отговарящи за публичния вътрешен финансов контрол и външния одит, бе укрепен, но все още не е достатъчен, за да се изпълняват задълженията, произтичащи от достиженията на правото на ЕС. По отношение на *финансовите и бюджетни разпоредби* известен напредък бе постигнат в борбата с измамите с ДДС и митническите измами. Своевременно ще бъде необходимо да се създадат подходящи структури за координиране и правила за прилагане и да се укрепят административният капацитет в сферата на собствените ресурси.

Черна гора

Черна гора отбеляза важен напредък в изпълнението на **политическите критерии**, в усъвършенстването на правната си рамка и в укрепването на институционалния си капацитет в съответствие с Европейското партньорство. Прилагането на конституцията напредна добре. Въпреки това, Черна гора все още трябва да увеличи усилията си за осъществяването на реформи. Необходимо е да бъдат положени особени усилия за завършването на съдебната реформа. Въпреки отбелязания известен напредък борбата с корупцията и организираната престъпност продължава да бъде голямо предизвикателство. Политическият консенсус по въпроси, свързани с ЕС, продължава

да бъде силен, но е нужно да бъде разширен и в други области на изграждането на държавни институции. Административният капацитет трябва да бъде засилен.

Демокрацията и правовата държава бяха укрепени. Известен напредък бе постигнат при прилагането на новата конституция, приета през октомври 2007 г. Въпреки това, управлението и функционирането на съдебната система трябва да бъдат усъвършенствани и трябва да се демонстрира по-голяма политическа воля за постигането на резултати в борбата с корупцията.

Парламентът създаде Съвет за европейска интеграция, който се оглавява от член на опозицията. Законодателната дейност бе интензивна. Необходимо е обаче парламентът да консолидира своя капацитет и ефективност в качеството си на законотворческа структура и структура за политически надзор.

Правителството продължи да се адаптира към потребностите, произтичащи от независимостта на страната. То подобри координацията си по отношение на европейската интеграция. Но управлението и капацитетът, особено в отрасловите министерства, продължават да бъдат слаби.

Напредък бе постигнат при укрепването на законодателната рамка за *публичната администрация*. Известен напредък бе отбелязан в управлението на човешките ресурси и реформата на местното управление. Въпреки това, липсата на човешки и финансови ресурси, съчетана със структурни слабости и корупция, продължи да възпрепятства цялостната ефективност на публичната администрация. Административният капацитет все още е ограничен. Съществуващите административни структури и капацитет в ключови области като градоустройство и опазване на околната среда са незадоволителни и се нуждаят от подобрене. Необходимо е законодателството за държавната служба да бъде усъвършенствано и последователно прилагано. Службата на омбудсмана бе укрепена със създаването на два поста на заместник-омбудсмани, но цялостната ѝ ефективност продължава да бъде ограничена.

Известен напредък бе постигнат в реформата на *съдебната система*. Черна гора прие план за действие и законодателство за прилагане на новата конституция. През септември 2008 г. към върховните съдилища бяха създадени специални отдели за борба с организираната престъпност, корупцията, военните престъпления и тероризма. Но все още липсва законодателство за извършването на основни реформи, за да се гарантират независимостта и отчетността на съдебната система. Цялостната ефикасност на съдебната система продължава да бъде слаба. Голямото изоставане в гражданското и наказателното съдопроизводство и прекалено дългите процедури продължават да бъдат безпокойство. Наказателните процедури по делото с депортирането и изчезването на повече от 80 босненски цивилни граждани през 1992 г. все още не са приключили.

Известен напредък бе отбелязан при укрепването на стратегическата и административната рамка за *борба с корупцията*. Нагласата по отношение на борбата с корупцията малко се подобри. Но прилагането продължава да бъде незадоволително и постигнатите досега резултати са ограничени. Все още не е прието ключово законодателство като нов закон за конфликта на интереси. Черна гора не разполага със силни и независими надзорни органи или органи за извършване на одит. Капацитетът на правоприлагащите органи за водене на разследвания продължава да бъде недостатъчен, в резултат на което окончателните присъди по дела за корупция са много

малко. Корупцията продължава да бъде широко разпространена и представлява особено сериозен проблем.

Има известен напредък в областта на *правата на човека и защитата на малцинствата*, където Черна гора изпълнява до голяма степен европейските стандарти. Гарантирането на прилагането с обратна сила на *Европейската конвенция за човешките права* трябва да бъде изяснено в закона за прилагане на конституцията. През ноември 2007 г. бяха приети многогодишни стратегии за социална закрила и за закрила на *децата*, за интеграция на хората с увреждания и за закрила на хората в напреднала възраст, но на практика условията все още не са се подобрили. Необходими са по-голямо обществено внимание и подходящо законодателство за решаване на проблема с домашното насилие над *жени*. Нужно е да се постигне напредък при определянето на механизмите за прилагане, при подобряването на защитата срещу полово дискриминация и при повишаването на осведомеността за нея. Предвид неотдашните инциденти, свързани с нападения над журналисти, *свободата на изразяване* трябва да бъде по-добре защитена. По тези случаи трябва да се води задълбочено разследване. Случаите на насилие и клевета срещу журналисти са причина за безпокойство. Условията за създаване на организации на *гражданското общество* продължават да бъдат, до голяма степен, задоволителни, но все още има възможности за по-добро сътрудничество между правителството и гражданското общество. Що се отнася до *правата на собственост*, понастоящем тече процес на реституиране и обезщетяване и продължават да постъпват жалби срещу решения на трите регионални първоинстанционни комисии по реституиране.

Черна гора отбеляза известен напредък при укрепването на рамката за *защита на малцинствата* посредством приемането на стратегия за политика за малцинствата и на национална стратегия за *ромите*, създаването на национални съвети за малцинствата и установяването на специални механизми за финансиране. Но повечето мерки за изпълнение, включително разпределението на средствата, все още предстои да бъдат установени. Междуетническите отношения са спокойни, но социалните и икономическите права на разселените лица, сред които има много роми от Косово, все още не са гарантирани. Ромската общност, ашкалите и египетската общност продължават да живеят при много тежки условия и да бъдат обект на дискриминация, а достъпът им до образование, социална закрила, здравеопазване, жилищно настаняване и трудова заетост е незадоволителен. Правителството прие наскоро стратегия, обхващаща периода 2008—2012 г., но сега тази стратегия трябва да бъде изпълнена.

Що се отнася до *регионалните въпроси и международните задължения*, Черна гора продължи да играе конструктивна роля в региона и да участва активно в регионалното сътрудничество, включително в новосъздадения Съвет за регионално сътрудничество (СРС) и в Централноевропейското споразумение за свободна търговия (ЦЕФТА). Сътрудничеството с Международния наказателен трибунал за бивша Югославия (МНТБЮ) продължава да бъде задоволително и Черна гора подписа споразумения за сътрудничество по дела за военни престъпления с държавната прокуратура на Сърбия и на Хърватия.

Добрите отношения и сътрудничеството със съседните държави бяха допълнително насърчени. Двустранното сътрудничество отбеляза по-нататъшен напредък. Поспециално, постигнат бе напредък при уреждането на двустранни спорове за границата между Черна гора и Хърватия, тъй като двете държави взеха съвместно решение да

отнесат случая с полуостров Превлака до Международния съд. Черна гора призна независимостта на Косово¹⁰ през октомври 2008 г.

По отношение на Международния наказателен съд двустранното споразумение за имунитет със Съединените щати не е в съответствие с общата позиция и водещите принципи на ЕС по този въпрос.

Икономиката на Черна гора продължи да се развива стремително. Темпото на структурните реформи бе ускорено, а институционалният капацитет бе засилен. Макроикономическата стабилност бе разклатена в резултат на растящата инфлация и уязвимостта на външни фактори. Недостатъците при прилагането на принципа на правовата държава и тяхното отстраняване продължават да бъдат ключово предизвикателство за икономическото развитие.

По отношение на **икономическите критерии** страната отбеляза по-нататъшен напредък към установяването на функционираща пазарна икономика. Текущите реформи трябва да бъдат завършени и безпроблемно приложени, за да може страната да се справи с конкурентния натиск и пазарните сили в Съюза в средносрочен план.

Икономическият растеж се запази силен в резултат на големия приток на преки чуждестранни инвестиции и вътрешното търсене, които доведоха до допълнително понижаване на безработицата. Намалването на растежа на кредитирането от страна на търговските банки до по-устойчиви равнища през 2008 г. затвърди макроикономическата стабилност. Силната фискална позиция даде възможност за допълнителни капиталови инвестиции и за по-нататъшно намаляване на публичния външен дълг. Процесът на приватизация бе ускорен, с което бе намалена уязвимостта на публичните финанси, а конкурентоспособността се повиши.

Преструктурирането на транспортния и енергийния сектор започна. Регулирането и функционирането на сектора на финансовите услуги се подобри с преработването и прилагането на нов закон за банковото дело и създаването на надзорна агенция в сферата на застраховането. Създаден бе Съвет за премахване на пречките пред бизнеса. Модернизирането на човешките ресурси продължи посредством прилагането на по-ефикасни програми за обучение. Икономическата интеграция с ЕС продължава да бъде голяма.

Въпреки това, дефицитът по текущата сметка достигна безпрецедентни равнища, а структурата на нейното финансиране стана по-неблагоприятна. Фискалната позиция се запази подходяща въпреки временния характер на цикличния подем. Основната инфлация нарасна в резултат на повишаването на цените на енергията и на хранителните стоки. Несъответствието и недостигът на работна ръка доведоха до увеличаване на заплатите. Приватизацията на някои дружества се провали поради липсата на интерес от страна на инвеститорите.

Промисленото производство продължи да бъде относително непостоянно. Капацитетът за износ на малките и средните предприятия все още е много ограничен. Влизането на пазара, регистрацията на собственост и издаването на разрешителни за строеж страдат от административни слабости. Големият дял на сивата икономика се подхранва от слаба регулаторна рамка и от слабости в правоприлагането, включително

¹⁰ Съгласно Резолюция 1244/99 на Съвета за сигурност на ООН.

в борбата с корупцията и организираната престъпност. Това продължава да бъде значително предизвикателство, тъй като намалява данъчната основа и ефикасността на икономическата политика.

Черна гора отбеляза по-нататъшен напредък в привеждането в съответствие с **европейските стандарти**. Като цяло временното споразумение се прилага безпроблемно от 1 януари 2008 г. Добър напредък бе постигнат в областите свободно движение на услуги, митници и данъчно облагане, селско стопанство, транзитен пътен трафик и научни изследвания. Известен напредък може да бъде отчетен и при създаването на правната рамка в областите свободно движение на стоки, конкуренция, обществени поръчки, права на интелектуална собственост, образование, трудова заетост и социални политики, индустрия и малки и средни предприятия, безопасност на храните и правосъдие, свобода и сигурност. Въпреки това, в тези области е необходимо да бъде извършено допълнително подобрене, свързано със завършването на законодателството, институционалната структура и административния капацитет. Нужни са особени усилия в областта на правосъдието, свободата и сигурността. Напредъкът в транспорта, енергетиката, околната среда и информационното общество продължи да бъде неравномерен. Напредъкът в установяването на статистическа система е незадоволителен.

Що се отнася до **вътрешния пазар**, Черна гора отбеляза известен напредък по свързани с него приоритети на Европейското партньорство. Продължава създаването на институции в областта на *свободното движение на стоки*. Необходимо е обаче Черна гора да укрепи съответния административен капацитет и човешки ресурси, да насърчи сътрудничеството между съответните държавни институции и да приведе хоризонталната правна рамка в съответствие със законодателството на Общността. Също така са нужни допълнителни усилия по специфичните за сектора достижения на правото на ЕС.

Законодателната рамка в областта на *свободното движение на хора* бе усъвършенствана с приемането на закона за трудова заетост и работа на чужденци, който ще се прилага от 1 януари 2009 г. Напредъкът в областта на *свободното движение на услуги* бе значителен в резултат на либерализирането в рамките на текущите преговори за присъединяване към СТО. По отношение на *правото на установяване* дружественото право бе изменено с цел да бъде приведено в съответствие с директивите на ЕС относно дружествата.

Напредък бе постигнат и при *свободното движение на капитали* посредством изменение на законодателството за чуждестранните операции по текущата и капиталовата сметка, при което бяха премахнати някои защитни мерки.

Добър напредък бе отбелязан в областта на *митниците и данъчното облагане*. Привеждането на законодателството в съответствие с достиженията на правото на ЕС продължи. Въпреки това са нужни постоянни усилия както при привеждането в съответствие, така и при подобряването на събирането на данъци. Административният капацитет на митниците и на данъчните органи, както и ефективното използване на анализа на риска и компютризацията, трябва да бъдат засилени. Борбата с корупцията продължава да бъде приоритет.

Що се отнася до *конкуренцията*, изграждането на институционална структура продължи, като бяха създадени администрация за защита на конкуренцията и комисия

за контрол на държавната помощ. Трябва да се гарантира оперативната им независимост и да се укрепи административният им капацитет.

Напредъкът в системата на *обществените поръчки* продължи. В някои области като обществените услуги, концесиите и публично-частните партньорства привеждането в съответствие продължава да бъде незадоволително. Служители на агенцията за обществени поръчки преминаха през обучение, но административният капацитет на агенцията трябва да бъде допълнително укрепен.

Все още е необходимо да се постигне по-нататъшен напредък при защитата на *правата на интелектуална собственост*. Службата за интелектуална собственост на Черна гора бе официално открита на 28 май 2008 г., но институционалният ѝ капацитет и капацитетът ѝ за прилагане, както и информираността на обществото по тази тема, са ограничени.

По-нататъшен напредък бе отбелязан при изготвянето на политики и законодателство за *заетостта* с приемането на трудовото законодателство, но създаването на капацитет за прилагане все още изостава. Що се отнася до *социалните политики* и защитата на уязвими групи от населението, където Черна гора продължава като цяло да изпълнява ангажиментите си, известен напредък бе отбелязан в законодателната рамка, както и чрез създаването на Социалния съвет като платформа за засилване на социалния диалог.

Правителството предприе известни първоначални стъпки във връзка с *политиката за общественото здраве*, но цялостният напредък бе ограничен.

Постигнат бе напредък в областта на *образованието*. Правната рамка за образованието и системата за гарантиране на качество бе укрепена. Необходим е по-нататъшен напредък за прилагането на последователна политика на учене през целия живот. Налице е добър напредък в *научните изследвания*, по-специално в разработването на стратегия и установяването на регионално и международно сътрудничество в тази област, включително и с ЕС.

Присъединяването на Черна гора към *СТО* навлезе в заключителната фаза. Отчетен бе напредък както на многостранно, така и на двустранно равнище, в това число и договореността, сключена с ЕО през април.

Що се отнася до *секторните политики*, напредък може да бъде отчетен в областта на *индустрията и малките и средните предприятия*, въпреки че той е все още ограничен в хармонизирането и ускоряването на процедурата за издаване на лицензи и разрешителни и в създаването на механизми за бизнеса.

В областта на *селското стопанство и развитието на селските райони, безопасността на храните и ветеринарните и фитосанитарните въпроси, както и рибарството*, може да бъде отчетен напредък при законодателната реформа и планирането на развитието. Въпреки това е необходимо прилагането да бъде засилено и да бъде създадена интегрирана система за безопасност на храните.

Известен напредък бе постигнат при привеждането в съответствие с достиженията на правото на ЕС в областта на *околната среда*. Нужни са обаче значителни усилия за изпълнението и прилагането. Необходимо е да се отдели специално внимание на укрепването на административния капацитет и на създаването на ефективни служби за

инспекция. Следва да се положат по-нататъшни усилия за повишаване на информираността по въпроси, свързани с опазването на околната среда. Като цяло, опазването на околната среда, особено в крайбрежните райони и националните паркове, буди безпокойство.

Има напредък в либерализирането на *транспорта*, по-специално по отношение на транзитния пътен трафик. Преструктурирането на железниците е в ход, но все още не са определени условията за достъп до инфраструктурата. Напредъкът при безопасността на пътищата, морския транспорт и системния подход при развитието на транспорта е ограничен. Изискват се значителни усилия за прилагане на достиженията на правото на ЕС в областта на авиацията. Черна гора продължава да участва активно в Обсерваторията за транспорта на Югоизточна Европа.

Напредък може да бъде отчетен в *енергийния сектор*, но той все още е неравномерен. Все още са необходими непрекъснати усилия, за да се изпълнят изискванията на Договора за енергийна общност.

Известен напредък бе постигнат в сферата на *информационното общество и медиите*. Въпреки това е налице безпокойство за независимостта на новия орган за електронни комуникации. Освен това, прехвърлянето на правомощия на новия регулатор може да има значително отрицателно финансово отражение върху агенцията за радио и телевизия.

Създаването на публичен вътрешен *финансов контрол* и външен одит са на ранен етап. Нужни са значителни усилия за повишаване на информираността, както и обучение за новите системи. Независимостта и капацитетът на държавната институция за одит трябва да бъдат значително укрепени.

Ограничен напредък бе отбелязан в изготвянето на *статистически данни*, като административният капацитетът продължава да бъде твърде слаб. Статистическата служба MONSTAT среща сериозни трудности при изпълнението на задълженията си и все още ѝ липсва професионална независимост. Необходимо е да се положат значителни усилия във всички области, за да се достигне равнище, съответстващо на стандартите на ЕС.

В сферата на *правосъдието, свободата и сигурността* Черна гора започна работа по своите приоритети, но изпълнението им продължава да бъде ограничено.

Черна гора постигна напредък в областта на *визовата политика*. Споразуменията между ЕО и Черна гора за улесняване издаването на визи и за реадмисия влязоха в сила през януари 2008 г. Стартиран бе диалог с Европейската комисия за либерализиране на визовия режим. Черна гора прие съответното ново законодателство и започна да издава пътнически документи с биометрични данни. Въпреки това, визовият режим не съответства изцяло на европейските стандарти и са нужни по-нататъшни усилия, за да бъдат изпълнени критериите, посочени в пътната карта за либерализиране на визите.

Що се отнася до *управлението на границите*, Черна гора започна да изпълнява стратегията за интегрирано управление на границите и плана за действие и да укрепва сътрудничеството между граничната полиция и митническите служби. Въпреки това, все още няма нов закон за наблюдение на държавните граници. Техническото оборудване на няколко гранични контролно-пропускателни пункта е недостатъчно.

Напредъкът в областите *предоставяне на убежище и миграция* е неравномерен. Известен напредък бе отбелязан в областта на предоставянето на убежище с приемането на вторично законодателство и създаването на службата по предоставяне на убежище и държавната апелативна комисия по предоставяне на убежище. В областта на миграцията обаче подготовката продължава да бъде на ранен етап. Все още предстои да бъде приет закон за чужденците. Новоприетата стратегия за миграцията трябва да бъде ефективно изпълнявана. Все още няма център за задържане на незаконни мигранти.

Известен напредък бе отбелязан в сферата на *изпирането на пари* с приемането на нов закон за предотвратяване на изпирането на пари и финансирането на тероризма. Сега трябва да бъде прието вторично законодателство, а капацитетът за прилагане трябва да бъде засилен. Правомощията и капацитетът на Бюрото за финансово разузнаване продължават да бъдат ограничени. Капацитетът на правоприлагащите органи за водене на разследвания все още е недостатъчен. Изпирането на пари продължава да бъде сериозна причина за безпокойство и са нужни значителни по-нататъшни усилия за предотвратяването му и борбата с него.

Приета бе нова стратегия за борба с наркотиците, а полицейските и митническите служители по границите преминаха допълнително обучение, но транзитът и трафикът на *наркотици*, особено от организирани престъпни групи, продължават да предизвикват сериозно безпокойство. Злоупотребата с наркотици и престъпленията, свързани с наркотици, в страната продължават да се увеличават. Черна гора започна да работи по своите приоритети, но са необходими по-нататъшни действия.

Скромнен напредък бе постигнат в областта на полицейската дейност. Вътрешното реструктуриране на *полицията* и семинарите за обучение продължиха, но оборудването, съоръженията и професионалният капацитет трябва да бъдат доусъвършенствани.

Известен напредък бе отбелязан в борбата с *организираната престъпност*, по-специално с приемането на актуализиран план за действие и със създаването на специални звена за борба с организираната престъпност към върховните съдилища. Въпреки това, организираната престъпност продължава да буди сериозно безпокойство и засяга принципа на правовата държава и бизнес климата. Все още не е приет нов наказателно-процесуален кодекс. Разследванията продължават да бъдат незадоволителни и приключват с много малко окончателни присъди. Малък напредък бе отбелязан в предотвратяването на *трафика на хора*. Черна гора продължава да бъде отправна точка, транзитен пункт и крайна дестинация. Разследванията в тази сфера са рядкост и е нужен по-деен подход при идентифицирането и оказването на подкрепа на жертвите.

Ограничен напредък бе постигнат в областта на *защитата на личните данни*. При липсата на нов законодателен акт и на независим и ефикасен надзорен орган съществуващите правила за защита на данните не се прилагат, което е причина за сериозно безпокойство.

Сърбия

Сърбия постигна известен напредък при изпълнението на **политическите критерии** в съответствие с Европейското партньорство. Споразумението за стабилизиране и

асоцииране (ССА) бе подписано през април 2008 г., с което бе поставено началото на нов етап в отношенията между ЕС и Сърбия. Постигнат бе значителен напредък в сътрудничеството с Международния наказателен трибунал за бивша Югославия (МНТБЮ). Пълноценното сътрудничество продължава да бъде ключово международно задължение, което трябва да бъде изцяло спазвано. В заключенията на Съвета от 29 април 2008 г. министрите на ЕС се договориха да представят ССА на своите парламенти за ратифициране, а Общността се съгласи да приложи временното споразумение веднага щом Съветът реши, че Сърбия сътрудничи изцяло с МНТБЮ. Обявяването на независимостта на Косово бе в значителна степен преобладаваща тема в политическия живот в Сърбия през годината¹¹. Разделението между политическите партии по основни политически въпроси се отрази неблагоприятно на дейностите на парламента и правителството и доведе до провеждането на предсрочни парламентарни избори. От президентските и парламентарните избори насам стабилността в управлението и консенсусът по въпроса за европейската интеграция са все по-големи. Новото правителство, сформирано през юли 2008 г., започна да работи по ключови политически приоритети и да ускорява процеса на реформи.

В сферата на *демократията и правовата държава* известен напредък бе отбелязан при приемането на законодателството за прилагане на новата *конституционна* рамка. Въпреки това, нужни са по-нататъшни реформи, за да се гарантира, че конституционните разпоредби относно съдебната власт се прилагат в съответствие с европейските стандарти.

През септември 2008 г. *парламентът* ратифицира ССА и започна работа по законодателен пакет, който да отговаря на европейските стандарти в редица области. Въпреки това, приемането на закони бе ограничено, като през периода на докладване бяха приети много малко закони. Парламентарната реформа бе забавена и въпросът за партийния контрол върху мандатите на депутатите не бе поставен. Капацитетът на парламентарните комисии продължава да е ограничен, а законодателството за изборите все още предстои да бъде преразгледано.

През по-голямата част от периода на докладване дейностите на *правителството* бяха повлияни от въпроси, свързани с Косово, и от липсата на консенсус относно отношенията с ЕС. Новото правителство, което встъпи в длъжност през юли 2008 г., пое ангажимент да укрепи връзките с ЕС и да придвижи процеса на реформи. Като цяло координирането на политиките между министерствата и агенциите трябва да бъде подобро. Налице е известен напредък в законодателната реформа, свързана с местното управление. Нужно е да се извърши по-нататъшно усъвършенстване и привеждане в съответствие с европейските стандарти в тази област.

Сърбия разполага с добър цялостен капацитет в сферата на *публичната администрация*. Структурите, свързани с европейската интеграция, бяха укрепени и посредством координацията на Сръбското бюро за европейска интеграция сръбската администрация участва активно в подготовката на националната програма за интеграция в ЕС, която сръбското правителство прие през октомври 2008 г. Новосъздадената служба на държавния омбудсман работи активно, като отговаря на искания на граждани за помощ и предлага множество изменения в проектозаконодателството. Независимите и регулаторните органи се справиха

¹¹ Съгласно Резолюция 1244/99 на Съвета за сигурност на ООН.

относително добре при трудни условия. Сръбските власти трябва да покажат по-голяма решимост при даването на правомощия на независимите регулаторни органи и да гарантират, че тези органи работят по-ефективно. Необходимо е да се положат по-нататъшни усилия за укрепване на професионализма и отчетността в държавната служба.

С приемането на редица закони бе постигнат напредък към установяването на *граждански контрол върху силите за сигурност*. Реформата в този сектор трябва да бъде завършена и е необходимо парламентът да гарантира упражняването на ефективен демократичен контрол.

В сферата на *съдебната система* Конституционният съд възобнови дейността си след назначаването на председател и на десет от петнайсетте съдии. Условията за обучение и трудова заетост на магистратите бяха подобрени. Реформата на *съдебната система* е все още на ранен етап, а законодателната рамка за прилагане на съдебната реформа не е изцяло налице. Не са създадени административни и апелативни съдилища. Необходимо е Сърбия да положи по-нататъшни усилия, за да гарантира независимостта, отчетността и ефикасността на съдебната система.

Известен напредък бе постигнат в *борбата с корупцията*. През октомври 2008 г. бяха приети изменения в закона за финансиране на политическите партии и в закона за създаване на агенция за борба с корупцията, който съдържа също така нови правила за конфликта на интереси. Гражданската конвенция за корупцията и допълнителният протокол към Наказателната конвенция относно корупцията бяха ратифицирани през ноември 2007 г. Все още обаче липсва ясна стратегия за борба с корупцията. Няма достатъчно независими структури за надзор, чиито правомощия да обхващат финансирането на партии, конфликта на интереси, обществените поръчки и приватизацията и резултатите на практика са ограничени. Като цяло, корупцията продължава да бъде широко разпространена и представлява сериозен проблем в Сърбия.

Цялостната рамка за зачитане на *правата на човека и за защита на малцинствата* в Сърбия е налице. Конституцията съдържа гаранции за зачитането на *гражданските и политическите права*, които като цяло се спазват. Въпреки това, тези права бяха засегнати от обстановката в страната непосредствено след обявяването на независимостта на Косово. Имаше редица инциденти, свързани с провокаторски изказвания и насилие срещу организации на гражданското общество, защитници на човешките права и някои отдели на медиите. Съществуващите конституционни и правни гаранции в тази област трябва да бъдат напълно приложени. Осъществени бяха реформи в системата на *затворите*. Въпреки това, пренаселеността, насилието и злоупотребата с наркотици създават сериозни проблеми.

Правните разпоредби за защита на *икономическите и социалните права* са до голяма степен налице в Сърбия. Въпреки това, правната рамка трябва да бъде доразвита, включително да бъде изготвен всеобхватен закон за борба с дискриминацията. Законодателството трябва да се прилага изцяло. В сферата на *правата на жените* Министерството на труда и социалните въпроси подкрепя активно правата на жените. Въпреки това, все още не е приет специален закон за равенство между половете, нито национална стратегия за подобряване на положението на жените и насърчаване на равенството между половете. Закрилата на жените и децата срещу всякакви форми на насилие също трябва да се подобри. Необходими са по-нататъшни усилия за подобряване на социалната интеграция на *децата*, на *хората с увреждания* и на

уязвимите групи от населението, по-специално достъп до здравеопазване и подходящо образование. Що се отнася до *правата на собственост*, все още не е прието законодателство за реституцията и това пречи на правилното стартиране на процеса на реституиране.

Правата на малцинствата в Сърбия като цяло се спазват. Не е прието обаче законодателство за регламентиране на националните съвети за *малцинствата*. В периода непосредствено след обявяването на независимостта на Косово във Войводина се случиха редица инциденти, особено срещу албанското национално малцинство. Обстановката в Южна Сърбия се запази стабилна, но напрегната, докато ситуацията в Санджак се влоши в резултат на задълбочаване на разделението в мюсюлманската общност. Не се отделя достатъчно внимание на уреждането на въпроса със статута на *бежанците* и *вътрешно разселените лица*. *Ромското малцинство* продължава да живее при много тежки условия и да бъде обект на дискриминация, а достъпът му до образование, социална закрила, здравеопазване, жилищно настаняване и трудова заетост е незадоволителен. Липсата на гражданска регистрация продължава да възпрепятства достъпа на представители на малцинството до основни социални и икономически права.

Що се отнася до *регионалните въпроси и международните задължения*, Сърбия постигна значителен напредък при подобряване на сътрудничеството с МНТБЮ, като арестува и предаде на Хага обвиняемите Стоян Жуплянин и Радован Караджич. Пълноценното сътрудничество с МНТБЮ е международно задължение, което трябва да бъде изцяло спазвано, както и един от ключовите приоритети на Европейското партньорство.

Сърбия участва активно в регионални инициативи, включително в новосъздадения Съвет за регионално сътрудничество (СРС). Сърбия сътрудничи конструктивно за прилагането на Централноевропейското споразумение за свободна търговия (ЦЕФТА). Страната настоя властите на Косово да бъде представлявани от UNMIK в регионални формирования. Важно е Сърбия да демонстрира конструктивно отношение към участието на Косово в регионални инициативи и международни форуми.

Обявяването на независимостта на *Косово* се отрази на отношенията между ЕС и Сърбия. През февруари 2008 г. демонстрация срещу обявяването на независимост приключи с насилие, като няколко протестиращи нападناха чуждестранни дипломатически мисии в Белград, включително посолства на държави-членки на ЕС. ЕС осъди тези нападения и настоя сръбските власти да направят всичко, което влиза в правомощията им, за да предотвратят други случаи на насилие.

Сърбия обеща да използва само мирни средства и прояви сдържаност в отговора си, когато парламентът на Косово обяви независимостта. Сръбското правителство предприе правни и дипломатически мерки, за да оспори законността на обявяването на независимостта. Сръбските власти отзоваха посланиците от страните, които признаха Косово, включително от държави-членки на ЕС. Сръбските посланици, които бяха отзовани от държавите-членки на ЕС, се върнаха впоследствие на постовете си. През октомври 2008 г. Общото събрание на ООН гласува в подкрепа на представена от Сърбия резолюция да бъде поискано необвързващо консултативно становище от Международния съд относно законността на обявяването на независимостта на Косово.

Сърбия се противопостави на промени в международното гражданско присъствие в Косово и на разполагането на мисията EULEX освен ако Съветът за сигурност на ООН не разреши това. Сърбия организира общински избори в Косово през май 2008 г. въпреки противопоставянето на UNMIK и укрепи паралелните институции в Косово, включително чрез създаването на асамблея на общините.

Икономиката на Сърбия продължи силния си растеж. Въпреки това, напредъкът в постигането на макроикономическа стабилност бе смесен. Продължаващият обрат при фискалната консолидация породя допълнителни макроикономически рискове. Структурните реформи бяха забавени, а високата безработица и покачващият се инфлационен натиск продължиха да бъдат основни предизвикателства.

По отношение на **икономическите критерии** Сърбия отбеляза известен напредък към установяването на функционираща пазарна икономика. Нужно е да се положат по-нататъшни усилия, така че в средносрочен план Сърбия да е в състояние да се справи с конкурентния натиск и пазарните сили в Съюза.

Като цяло бе запазен консенсусът относно основните елементи на пазарната икономика. Новата рамка на паричната политика, състояща се в определяне на цели по отношение на инфлацията, позволи на Сърбия да постигне тези цели през 2007 г. Известен напредък бе постигнат в приватизацията. Финансовото посредничество продължи да се развива от равнище, което все още е относително ниско. Постигнат бе значителен напредък в развитието на небанковия финансов сектор.

Въпреки това, външните дисбаланси нараснаха, качеството на финансирането се влоши, външният дълг се увеличи, а степента на макроикономическа уязвимост се повиши с оглед и на световната финансова криза. Фискалната политика продължи да бъде експанзивна, с което допринесе за нарастване на външните дисбаланси и появяване на инфлационен натиск през 2008 г. Въпреки високия икономически растеж през последните години безработицата продължи да бъде основно предизвикателство. Същевременно икономиката все повече страда от недостиг на квалифицирани служители. Известен напредък бе отбелязан при приватизацията на държавни дружества и банки. Но нестабилната политическа обстановка се отрази на чуждестранните инвестиции.

Все още не е напълно създаден конкурентоспособен и динамичен частен сектор. Прекомерните бюрократични изисквания и сложното законодателство продължиха да възпрепятстват влизането на пазара и излизането от него. Предвидимостта на законовата рамка и доверието в правната система продължават да бъдат ограничени, особено що се отнася до ефективното прилагане на правата на собственост. Въпреки че намаля, влиянието на държавата върху конкурентоспособността продължи да бъде силно. Големият дял на сивата икономика се подхранва от слаба регулаторна рамка, от нецелесъобразна данъчна политика и политика на разходите и от слабости в правоприлагането, включително в борбата с корупцията и организираната престъпност. Това продължава да бъде значително предизвикателство, тъй като намалява данъчната основа и ефикасността на икономическата политика.

В сферата на **европейските стандарти** изпълнението на задълженията по ССА, и по-специално на Временното споразумение, е ключов приоритет на Европейското партньорство. През октомври 2008 г. сръбското правителство взе решение да изпълни Временното споразумение до 1 януари 2009 г. Сърбия продължава да бъде в състояние

да изпълни ССА и Временното споразумение благодарение на добрия си административен капацитет. За да извлече полза и да изпълнява изцяло задълженията си по ССА, Сърбия трябва да положи по-нататъшни усилия, а именно да приеме и приложи съответното законодателство, и да укрепи административния си капацитет и капацитета си за правоприлагане, включително по отношение на регулаторните структури.

Сърбия отбеляза известен напредък в областите, свързани с *вътрешния пазар*. Въпреки това, развитието по отношение на привеждането на законодателството в съответствие е слабо. В областта на *свободното движение на стоки* бе постигнат напредък в стандартизацията, акредитацията и оценката на съответствието. Необходими са по-нататъшни подобрения за укрепване на институционалния и административния капацитет и законодателната рамка. Законодателството за стандартизацията, метрологията и безопасността на продуктите трябва да бъде осъвременено и Сърбия трябва да започне да създава структура за надзор на пазара.

Подготовката в областта на *движението на хора и услуги и правото на установяване* напредва умерено. Нужно е да бъдат положени по-големи усилия за гарантиране на привеждането на законодателството в съответствие с достиженията на правото на ЕС, особено в областта на дружественото право и банковото дело. Капацитетът на надзорните структури в сектора на финансовите услуги трябва да бъде доразвит. Комисията по ценни книжа бе наскоро укрепена, но все още не разполага с достатъчно правомощия, за да изпълнява пълноценно функциите си в съответствие с международните стандарти. В областта на *свободното движение на капитали* капиталовите потоци с Босна и Херцеговина бяха допълнително либерализирани, а сътрудничеството в банковия надзор с бивша югославска република Македония се подобри. Като цяло подготовката за изпълнение на задълженията по ССА в тази област напредва умерено.

Подобряването на административния капацитет на *митническата и данъчната* администрация доведе до положителни резултати в борбата срещу незаконния трафик и до подобряване на събираемостта на данъците. В съответствие с достиженията на правото на ЕС влязоха в сила нови адвалорни и специални мита за цигарите. Необходимо е обаче по-нататъшно укрепване с цел подобряване на инфраструктурата на митниците. Сърбия трябва да положи по-нататъшни усилия, за да изпълни стандартите на ЕС в сферата на прякото данъчно облагане.

Известен напредък бе постигнат при прилагането на законодателството за *конкуренцията*. Административният капацитет на Комисията за защита на конкуренцията бе укрепен. Нужни са по-нататъшни усилия, за да може съществуващото антитръстово законодателство да бъде приведено в съответствие с изискванията на Временното споразумение. Капацитетът за правоприлагане на органите по конкуренцията трябва да бъде подобрен. Сърбия все още не е приела законодателна рамка за държавните помощи, нито е установила независимо функциониращ орган и система за предварителен контрол в сферата на държавните помощи. Процедурите при *обществените поръчки* станаха по-прозрачни. Въпреки това, Сърбия все още не разполага с модерна и напълно ефективна система за обществени поръчки. Нужни са допълнителни усилия като изменение на законодателството и укрепване на капацитета, за да бъдат изпълнени изискванията на ССА.

В областта на *законодателството за интелектуалната собственост* бе укрепен капацитетът на Службата за интелектуална собственост. Въпреки това, административният капацитет на службата и нейната независимост трябва да бъдат повишени, за да се гарантира по-голяма последователност и по-ефективно прилагане на правилата. Процедурата за даване на патенти бе рационализирана в съответствие с европейските стандарти. Известен напредък бе постигнат в областта на правоприлагането, в резултат на което бяха иззети фалшиви стоки.

Що се отнася до сближаването с европейските стандарти в областта на *трудова заетост и социалните политики*, резултатите от прилагането се подобриха частично, но продължават да са незадоволителни. Все още предстои да бъде прието законодателство в сферата на социалните политики и общественото здравеопазване, а административният капацитет трябва да бъде укрепен. В областта на психичното здраве предлагането на обществени услуги по места като алтернатива на лечението в специализирано заведение трябва да бъде доразвито. В областта на *образованието* бе постигнат малък напредък. Административният капацитет, координацията между институциите и връзките с пазара на труда трябва да бъдат укрепени. В областта на *науката и изследователската дейност* Сърбия участва активно в Седмата рамкова програма за научни изследвания. Въпреки това, все още предстои страната да разработи интегрирана политика за научни изследвания, включваща увеличаване на инвестициите и на мобилността на научните работници. Сърбия е относително напреднала в подготовката си за присъединяване към *СТО*, но е необходимо да увеличи усилията си, за да изпълни целта си за ранно присъединяване.

Що се отнася до *секторните политики*, в областта на *индустрията и МСП* Сърбия продължава да бъде ангажирана с Европейската харта за малките и средните предприятия, по-специално чрез подобряване на сътрудничеството между публичните и частните участници. Въпреки това, тя трябва да приеме нова политика в сферата на индустрията в съответствие с подхода на ЕС.

Известни подобрения бяха направени в административния капацитет в областта на *селското стопанство*. Въпреки това, необходимо е да бъде приета подходяща законодателна рамка и да бъдат положени по-нататъшни усилия за укрепване на административния капацитет. Малък напредък бе постигнат в развитието на селските райони и фитосанитарната област.

По отношение на *околната среда* подготовката на Сърбия продължава да бъде умерено напреднала. Прилагането на законодателството на всички равнища трябва все още да бъде подобро. Все още няма всеобхватна правна и институционална рамка за управление на водните ресурси.

Известен напредък бе отбелязан в областта на *транспорта*. Сърбия продължава да участва активно в Обсерваторията за транспорта на Югоизточна Европа. Изпълнението на първия етап от Общата европейска въздухоплавателна зона продължи, но все още предстои споразумението да бъде ратифицирано. Сърбия прие нова стратегия за развитието на железопътния, автомобилния, водния, въздушния и интермодалния транспорт, предвиждаща включително разширяване на коридор X. Въпреки това, тази стратегия трябва да бъде последвана от планове за действие и от законодателни и административни мерки, взети за съответния сектор.

Известен напредък бе отбелязан в областта на *енергетиката*. Тарифните системи за пренос на електроенергия бяха актуализирани, а пазарите за потребители, които не са

домакинства, бяха отворени. Все още обаче предстои Сърбия да приеме изменения в закона за енергетиката и да укрепя административния си капацитет, за да изпълни изискванията на Договора за енергийна общност.

Малък напредък бе постигнат в областта на *информационното общество и медиите*. Приети бяха правила за електронния подпис, но незадоволителната правна рамка и ограниченият институционален и регулаторен капацитет продължават да възпрепятстват по-нататъшното развитие на електронните комуникации, услугите, свързани с информационното общество, и аудиовизуалната политика.

В сферата на *финансовия контрол* все още няма всеобхватна политика за публичния вътрешен финансов контрол. Като цяло Сърбия е на много ранен етап в подготовката си за въвеждане на съвременна и ефективна система за публичен финансов контрол. Не във всички министерства има отдели за вътрешен одит. Държавната институция за одит все още не функционира.

Сърбия е умерено напреднала в изпълнението на изискванията на ССА и на Европейското партньорство в областта на *статистиката*. Административният капацитет трябва да бъде засилен допълнително.

Умерен напредък бе постигнат в областта на *правосъдието, свободата и сигурността*. Споразуменията за облекчаване на визовия режим и за реадмисия между Европейския съюз и Сърбия влязоха в сила през януари 2008 г. и бе стартиран диалог за либерализиране на визовия режим. Въпреки това, визовият режим на Сърбия не отговаря изцяло на европейските стандарти. Сърбия започна да издава паспорти с биометрични данни през август 2008 г. В областта на *граничния контрол* през октомври 2008 г. бе приет нов закон за защита на държавните граници. Въпреки това, изпълнението на националната стратегия за интегрирано управление на границите и на плана за действие бяха бавни. Оборудването на гранично-пропускателните пунктове не е уеднаквено.

В резултат на приемането на новото законодателство за предоставяне на *убежище* Сърбия пое от ВКБООН отговорността за разглеждане на случаите за предоставяне на убежище. Все още обаче са налице процедурни слабости и е необходимо да бъдат приети нормативни актове по прилагане. Напредъкът по въпросите на *миграцията* бе бавен. По-специално, необходимо е да се подобри реинтегрирането на завърналите се лица.

Изпирането на пари продължава да бъде сериозен проблем. През септември 2008 г. правителството прие национална стратегия за предотвратяване на изпирането на пари и финансирането на тероризма, но все още предстои да бъде прието съответното законодателство. Няма ефективни мерки, чрез които да бъде наложено да се спазва задължението за уведомяване за съмнителни трансакции и за оценяване на тази информация, а капацитетът на правоприлагащите органи за водене на разследвания е недостатъчен.

Сърбия е разположена на един от основните балкански пътища за контрабанда на *наркотици*. Сръбските власти иззеха значително количество наркотици през периода на докладване. Въпреки това, не са приети национална стратегия и план за действие за предотвратяване на злоупотребата с наркотици и за намаляване на предлагането. Трафикът на наркотици продължава да буди сериозно безпокойство.

Професионалният капацитет на *полицията* бе подобрен в резултат на допълнително обучение, но различията между службите продължават да бъдат значителни. Все още са налице структурни проблеми като липсата на координация, прозрачност и ясно разграничение на отговорностите.

Борбата с *организираната престъпност* продължава да буди сериозно безпокойство за Сърбия и засяга принципа на правовата държава и бизнес климата. През октомври 2008 г. бе прието ново законодателство за изземването на имущество, придобито посредством престъпна дейност, и за наказателната отговорност на юридическите лица. Въпреки това, правната рамка все още е непълна заради забавеното влизане в сила на новия Наказателно-процесуален кодекс. Не са приети национална стратегия и план за действие. Краткият мандат на специалния прокурор възпрепятства ефикасната му работа. Международното полицейско сътрудничество и капацитетът на специализираните полицейски служби за разследване на финансови престъпления продължават да бъдат недостатъчни. Не е създаден капацитет за управление на иззетото имущество, придобито посредством престъпна дейност, а разпоредбите за конфискуване на постъпления от престъпна дейност не се прилагат достатъчно.

Сърбия продължава да бъде отправна точка, транзитен пункт и крайна дестинация за *трафика на хора*. Бяха положени известни усилия по отношение на разследванията и повдигането на обвинения, но броят на сръбските жертви расте. Трябва да се увеличат усилията за подобряване на сътрудничеството между държавните органи и сектора на неправителствените организации и за оказване на по-добра подкрепа на жертвите.

В областта на *защитата на данни* Сърбия подписа съответния протокол на Съвета на Европа и прие ново законодателство за защита на данните. Но при липсата на независим и ефикасен надзорен орган за защита на данните съществуващите правила за защита на данните не се прилагат.

Косово¹²

Косово обяви независимост на 17 февруари 2008 г. и прие конституция, която влезе в сила на 15 юни. През февруари ЕС реши да разположи в Косово мисия за установяване на правова държава (EULEX) в рамките на ЕПСО и назначи специален представител. В момента мисията EULEX се разполага. Генералният секретар на ООН започна да извършва промени в мисията на ООН в Косово (UNMIK). Резолюция 1244/99 на Съвета за сигурност на ООН продължава да бъде международната правна рамка за мандата на ООН в Косово. На заседанията си през декември 2007 г. и през юни 2008 г. Европейският съвет заяви, че ЕС е готов да съдейства за икономическото и политическото развитие на Косово посредством ясна европейска перспектива, която е в съответствие с перспективата за ЕС на региона.

По отношение на **политическите критерии** Косово отбеляза известен напредък в изпълнението на ключови приоритети на Европейското партньорство. Приетата през април конституция отговаря на европейските стандарти. Прието бе значително по обем много важно законодателство, което сега трябва да бъде приложено. Укрепването на принципа на правовата държава, политиката за борба с корупцията, борбата с организираната престъпност и насърчаването на диалога и помиряването между общностите са основните политически предизвикателства. Отношенията между

¹² Съгласно Резолюция 1244/99 на Съвета за сигурност на ООН.

косовските албанци и косовските сърби продължиха да бъдат обтегнати, особено в северната част на Косово. След обявяването на независимост обстановката на сигурност се запази относително спокойна с изключение на два сериозни инцидента в северната част на Косово – разрушаването на два гранични поста и нападението срещу сградата на съда в Митровица, при които загина един човек, а мнозина бяха ранени. Паралелните сръбски институции пречат на правителството да упражнява властта си на територията на цяло Косово.

Що се отнася до *демократията и правовата държава*, като цяло стабилността бе запазена въпреки редица инциденти. Политическите лидери на Косово продължиха да си сътрудничат с международната общност. Сложният правен контекст възпрепятства принципа на правовата държава. Институциите на Косово все още се нуждаят от укрепване на всички равнища.

Парламентът предприе някои стъпки за укрепване на структурите си. Представителите на общността на косовските сърби подновиха участието си в работата му след бойкота, последвал обявяването на независимост. Във функционирането на парламента все още има недостатъци, които трябва да бъдат отстранени, а именно недостатъчния капацитет за подробно разглеждане на проектозаконодателството и за упражняване на парламентарен контрол върху правителството.

Новото *правителство* встъпи в длъжност през януари 2008 г. То даде приоритет на въпросите, свързани с европейската интеграция, и прие свой план за европейска интеграция и плана за действие за Европейското партньорство. Реформите обаче бяха забавени, тъй като работата на правителството бе засегната в значителна степен от въпроса за статута и от други въпроси, свързани с обявяването на независимост на Косово. Продължава да е необходимо по-нататъшно укрепване на капацитета и стратегическо планиране. Междуведомственото координиране и съвместната работа на правителството и парламента трябва да бъдат подобрили.

Публичната администрация в Косово е слаба и неефикасна. Стратегията за реформа на публичната администрация и свързаният с нея план за действие продължават да се нуждаят от ефективно изпълнение както на централно, така и на местно равнище. Нужни са сериозни усилия за установяване на рамката за професионална, ефикасна и независима държавна служба, която се основава на качеството на работа и в която няма политическо вмешателство.

Що се отнася до съдебната система, парламентът одобри редица важни закони, насочени към укрепване на функционирането на съдебната власт. Координационният съвет за установяване на правова държава започна да функционира. Въпреки това, съдебната система все още е слаба. Необходим е всеобхватен план за рационализиране на приложимото и често противоречиво законодателство. Системата на съдилищата е изправена пред сериозни предизвикателства по отношение на човешките ресурси и организацията, а натрупаният обем дела за разглеждане продължава да бъде сериозен проблем. Защитата на свидетелите е неефективна. Продължават да функционират паралелни съдилища, които прилагат сръбското право.

Що се отнася до *борбата с корупцията*, агенцията за борба с корупцията (КАА) усъвършенства методите си на работа и стана по-ефикасна. И все пак, корупцията продължава да бъде широко разпространена и представлява много сериозен проблем. Все още са необходими стратегия за борба с корупцията и план за действие.

Институционалната рамка за овладяване на корупцията е неясна, а ресурсите на КАА – недостатъчни.

Конституцията предоставя гаранции за зачитане на **правата на човека и защита на малцинствата**. Установени са правни гаранции, че правата на човека се зачитат. Все още са необходими по-силна политическа решимост и ефективен мониторинг. След обявяването на независимост правителството продължи да поддържа връзки с етническите малцинства, по-специално с косовските сърби. Необходимо е обаче да се предприемат по-решителни усилия за интегриране на косовските сърби и другите общности.

Известен напредък бе постигнат при *гражданските и политическите права*. Системата за правна помощ функционира. Напредък бе отбелязан при подобряване на системата на затворите в Косово, но продължават да са налице предизвикателства, по-специално по отношение на стандартите за затворите с висока степен на сигурност. В областта на *свободата на изразяване* бе отбелязан известен ограничен напредък. Клеветата обаче продължава да се смята за престъпление. Медията все още са уязвими на политическо вмешателство. Свободата на събиране и сдружаване е гарантирана съгласно конституцията, но все още не е установена съответната правна рамка. Капацитетът на организациите на гражданското общество продължава да бъде слаб.

Икономическите и социалните права са гарантирани само частично. Нужни са последователни усилия по отношение на закрилата на жените и децата срещу всякакви форми на насилие. Интегрирането и защитата на социално уязвимите групи от населението и на хората с увреждания не са осигурени. Контролът върху прилагането на законодателството за *борба с дискриминацията* е слаб и гражданите не са информирани за разпоредбите му. Напредъкът в областта на *правата на собственост* е малък. Забавянния и пречки в прилагането на законодателството доведоха до случаи на нарушаване на тези права. Косовските власти нямат достъп до поземления регистър в Белград и това е сериозна пречка пред постигането на напредък в тази област. Прилагането на законодателството за зачитане на религиозната собственост трябва да бъде укрепено (например община Dečani/Deçan и община Đakovica/Gjakovë не спазват законодателството за неприкосновеност на собствеността на православната църква).

Що се отнася до *правата на малцинствата, културните права и защитата на малцинствата*, напредък бе постигнат в сферата на законодателството за правата на малцинствата и културните права. Правната рамка предвижда участието на етническите малцинства в обществения живот в Косово. Сърбия обаче разубеждава общността на косовските сърби да не участва. Няма сериозни междуетнически инциденти, но продължава да се съобщава за спорадични прояви. Условието, при които живеят малцинствените общности, продължават да бъдат незадоволителни. Що се отнася до *завърналите се лица, бежанците и вътрешно разселените лица*, бе постигнат известен напредък като одобряването през октомври 2007 г. на стратегията за реинтеграция, но след обявяването на независимост процесът на завръщане се забави и продължава да бъде ключово предизвикателство. Ромската общност, ашкалите и египетската общност продължават да живеят при много тежки условия и да бъдат обект на дискриминация, а достъпът им до образование, социална закрила, здравеопазване, жилищно настаняване и трудова заетост е незадоволителен. Правителството трябва да положи по-нататъшни усилия за защитата и интеграцията на всички малцинства.

По отношение на регионалните въпроси и международните задължения Косово участва активно в инициативите за регионално сътрудничество. Също като Сърбия Косово трябва да демонстрира конструктивно отношение към постоянното си участие. UNMIK предложи да облекчи договореностите, за да може Косово да продължи да изпълнява ангажиментите си по международни споразумения. Съвместен комитет започна работа по определянето на границата с бивша югославска република Македония.

Икономиката на Косово нарасна с по-бързи темпове отколкото предишните години. Въпреки това, растежът продължава да бъде твърде нисък, за да може да се усвои допълнителната работна ръка, предлагана от младото и нарастващо население. Макроикономическата ситуация се характеризира с непостоянни бюджетни резултати, растяща инфлация, много висока безработица и външни дисбаланси. Консенсусът по основни елементи на икономическата политика бе отслабен поради това, че правителството се съсредоточи върху политическите развития, и поради по-голямата нестабилност на бюджета. Икономическото развитие е допълнително възпрепятствано от застой в приватизацията, непостоянни доставки на енергия, слаба правова държава, ограничен производствен капацитет, слаба инфраструктура и незадоволително образование.

По отношение на **икономическите критерии** Косово отбеляза много ограничен и неравномерен напредък към установяването на функционираща пазарна икономика. Необходими са постоянен устрем за провеждането на реформи и значителни инвестиции в инфраструктурата и образованието, за да може Косово да се справи с конкурентния натиск и пазарните сили в Съюза в дългосрочен план.

Икономическите политики като цяло се запазиха пазарно ориентирани. Правителството представи всеобхватна Рамка на разходите в средносрочен план за периода 2009—2011 г. Растежът леко се подобри в сравнение с предишните години и динамизмът на частния сектор все повече представлява движещата сила на икономическата дейност. Преките чуждестранни инвестиции нараснаха. Финансовото посредничество в Косово се задълбочи. Някои процедури за влизане и излизане от пазара за предприятия бяха облекчени и икономическата интеграция с ЕС продължи.

Въпреки това, последователността и надеждността на икономическите политики намаляха в несигурна политическа обстановка. Фискалната консолидация бе по-силна от планираното през 2007 г. и бе последвана през 2008 г. от експанзивен бюджетен план, което доведе до по-голяма нестабилност на бюджета. Бюджетът не се използва като ефикасен инструмент на фискалната политика и не допринася за това икономическите развития да станат по-предвидими. Вместо това той отговаря на конкретен натиск по отношение на разходите. Отново се появи инфлация, а безработицата се запази много висока. Външните сметки се запазиха нестабилни поради новото нарастване на търговския дефицит и липсата на капацитет за износ на Косово.

През 2008 г. приватизацията бе временно преустановена в резултат на постановление на Върховния съд, който оспори метода на приватизация и преминаването от Косовската тръстова агенция (КТА) на UNMIK към Приватизационния орган на Косово. Липсата на качествени статистически данни продължава да бъде сериозна пречка пред изработването на добри политики. Сред основните ограничения пред развитието на частния сектор са несигурните доставки на енергия, несъответствието на умения и незадоволителната физическа инфраструктура. Дружествата не разполагат с

равноправен достъп до финансиране, а разликата в лихвените проценти между депозитите и заемите продължава да бъде много висока. Големият дял на сивата икономика се подхранва от слаба регулаторна рамка, от нецелесъобразна данъчна политика и политика на разходите и от слабости в правоприлагането, включително в борбата с корупцията и организираната престъпност. Това продължава да бъде значително предизвикателство, тъй като намалява данъчната основа и ефикасността на икономическата политика.

Косово постигна известен напредък в сближаването на своето законодателство и политики с **европейските стандарти**, по-специално в области като митниците, селското стопанство и свободното движение на стоки. Напредъкът в ефективното прилагане и привеждане в действие на законодателството обаче бе малък. Необходими са повече усилия за по-нататъшно сближаване с европейските стандарти и за тяхното прилагане, по-специално в борбата с организираната престъпност, изпирането на пари, наркотиците, данъчното облагане, енергетиката и трудовата заетост.

Напредъкът при изпълнение на приоритетите на Европейското партньорство в сферата на **вътрешния пазар** на ЕС е смесен. Известен напредък бе постигнат при създаването на хоризонталната инфраструктура, която се изисква от законодателството на ЕС за *свободното движение на стоки*, но привеждането в съответствие с европейските стандарти в тази област продължава да бъде ограничено. Все още е необходимо да се положат значителни усилия за разработване на инфраструктурата и за модернизиране на съответния административен капацитет, за да се гарантира задоволително транспониране и прилагане на европейските стандарти. Малък напредък бе отбелязан в областите *свободно движение на хора и услуги и право на установяване*, в които привеждането в съответствие продължава да бъде ограничено, и само известен напредък – при *свободното движение на капитали*.

В областта на *митниците* бе постигнат известен напредък. Митническото законодателство е до голяма степен приведено в съответствие със законодателството на ЕС, но е необходимо да се положат значителни усилия за прилагане на законодателството в борбата с фалшивите стоки и контрабандата. Липсата на ефективен митнически контрол в северната част на Косово, където митническите органи не са в състояние да работят, лишава правителството от значителни приходи и води до активна контрабандна дейност. Законодателството на Косово в сферата на *данъчното облагане* е приведено в съответствие само отчасти. Събираемостта на данъците продължава да бъде изключително слаба, което се дължи до голяма степен на размера на сивата икономика и на неефективния контрол. Няма напредък в областта на *конкуренцията*. Напредъкът в областта на *обществените поръчки* е смесен. Рамковото законодателство съответства на европейските стандарти, но все още няма разпоредби за изпълнението му, нито пък всеобхватна стратегия за по-нататъшно развитие. Ограничен напредък бе постигнат по отношение на *интелектуалната собственост*. Законодателството за борба с нарушения на правата на собственост влезе в сила, но прилагането му продължава да бъде изключително незадоволително.

Малък напредък може да бъде отчетен по отношение на сближаването с европейските стандарти в *сектора на трудовата заетост и социалния сектор*. Липсата на стратегическа и законодателна рамка и на административен капацитет е пречка за изготвянето на подходящи политики за трудова заетост и социална закрила в Косово. Секторът на *общественото здравеопазване* е в много лошо състояние и правителството не му отделя достатъчно внимание. В сферата на *образованието* известен напредък

може да бъде отчетен при сближаване със стандартите на ЕС. Правителството се ангажира да инвестира повече в този сектор, който е приоритетен, а Министерството на образованието продължи да подобрява качеството на преподаване и на обучение във висшето образование. Въпреки това, образованието продължава да страда от сериозни ограничения, свързани с ресурсите. Напредъкът в областта на *научните изследвания* продължава да бъде ограничен.

Що се отнася до **секторните политики**, ограничен напредък може да бъде отчетен при сближаване със стандартите на ЕС в областта на *индустрията и МСП*.

Известен напредък бе постигнат по отношение на законодателството в областта на *селското стопанство и рибарството*. Започна изпълнението на някои елементи от Плана за селското стопанство и развитието на селските райони за периода 2007—2013 г. Обществената подкрепа за развитието на селското стопанство нарасна, но все още е на много ниско равнище предвид потенциалното значение на селското стопанство за икономиката на Косово. Необходимо е по-ясно разделение на отговорностите между различните служби в сферата на селското стопанство (включително *ветеринарната и фитосанитарната* администрация) на централно и местно равнище.

По отношение на *околната среда* известен напредък бе отбелязан най-вече в хоризонталното законодателство, свързано с оценката на въздействието върху околната среда. В повечето сектори продължават да са необходими по-нататъшни усилия за транспониране, изпълнение и прилагане на законодателството. Все още предстои да бъдат взети мерки за справяне с липсата на човешки и финансови ресурси на централно и местно равнище. Освен това, необходимо е да бъдат установени подходящи механизми за координация между всички институции, които работят в областта на опазването на околната среда.

Известен напредък може да бъде отчетен при *транспорта*, който от десетилетия насам страда от недостиг на инвестиции. От 2008 г. Косово увеличи инвестициите си в транспортна инфраструктура, по-специално в изграждането и поддържането на пътища. То продължава да участва активно в Обсерваторията за транспорта на Югоизточна Европа. Въпреки това, капацитетът за спазване на европейските стандарти в транспорта продължава да бъде слаб, особено в железопътния сектор. Необходимо е Косово да увеличи капацитета си за изпълнение на инвестиционни проекти, свързани с инфраструктурата и подвижния състав.

Известен напредък бе отбелязан в областта на *енергетиката*, по-специално при създаването на институционален капацитет на министерството, на регулаторния орган и на оператора на преносната система (KOSTT). Недостигът на електроенергия обаче продължава да бъде често явление, а намирането на решение на основни проблеми предстои. Финансовата жизнеспособност на енергийното дружество трябва да бъде подобрена, като се намалят търговските загуби и загубите, които не са от технически характер, и се осигури по-ефективно събиране на дължимите суми. Доставките трябва да станат по-стабилни, а инфраструктурата – да бъде модернизирана. Нужно е да се намери решение на неизбежния дефицит на лигнитни въглища в Косово.

Известен напредък бе постигнат в областта на *информационното общество и медиите*. Съветът по печатни медии и медийната институция функционират правилно. Либерализирането на пазара напредна, като втори мобилен оператор започна да

предлага услуги. Различните регулаторни структури обаче срещат ограничения, свързани с бюджета.

Известен напредък бе отбелязан в областта на *финансовия контрол* и само ограничен напредък - в статистиката, където все още има безпокойство за административния капацитет и за способността на институциите да си сътрудничат при събирането и обработването на данни.

В правосъдието, свободата и сигурността бе постигнат известен ограничен напредък. Косово няма установен визов режим, чрез който да се регламентира достъпът на граждани на трети държави до неговата територия. Известен напредък бе постигнат при усъвършенстване на рамката за интегрирано управление на границите. Правителството започна да издава косовски паспорти. Граничната полиция не упражнява ефективен контрол върху пропускателните пунктове в северната част на Косово, за които продължава да отговаря UNMIK.

Парламентът прие закон за предоставянето на убежище, но капацитетът на Министерството на вътрешните работи за разглеждане на случаи на предоставяне на убежище или случаи на принудително връщане на косовски граждани е ограничен. Няма център за приемане на кандидати за убежище или принудително върнати лица. Все още е нужно да бъде приет закон за миграцията.

Напредъкът в борбата с *изпирането на пари* е недостатъчен. Решимостта и капацитетът в борбата с изпирането на пари трябва да бъдат значително увеличени. В съдебната система и правоприлагането продължава да има недостиг на експертни знания, които са необходими за ефективната борба с икономическата и финансовата престъпност. Съществува недостиг на специализирани прокурори. Няма условия за правилното съхранение на доказателства. Контактите между съответните служби и институции все още са недостатъчни. Борбата с изпирането на пари продължава да бъде ключово предизвикателство.

Трафикът на наркотици продължава да предизвиква сериозно безпокойство. Косово е един от основните пътища за трафик на *наркотици* на Южните Балкани. Не съществува нито план за действие, нито стратегия за борба с трафика на наркотици. Статистическите данни са ненадеждни, а капацитетът за събиране на разузнавателни сведения – недостатъчен.

Напредък бе постигнат в областта на *полицейската дейност* с приемането на закони за полицията и за полицейския инспекторат. Но за изпълнението на ефективна стратегия за намаляване на престъпността са необходими постоянна решимост и достатъчен полицейски капацитет. Косово разполага с мултиетнически полицейски сили. Въпреки това, някои полицейски служители, които са косовски сърби, бойкотират косовската полиция. В някои райони с преобладаващо сръбско население косовската полиция не може да върши ефективно работата си.

Организираната престъпност продължава да бъде сериозен проблем, който засяга принципа на правовата държава и бизнес климата. Няма стратегия за борба с организираната престъпност. Законодателната рамка все още е непълна. Необходимо е законодателство за конфискуването на имущество, защитата на свидетели и агентите под прикритие. Нужно е да се изготви надежден поземлен регистър, за да се позволи конфискуването на недвижимо имущество. Властите трябва да положат решителни и

постоянни усилия за ефективна борба с организираната престъпност. Косово продължава да бъде отправна точка, транзитен пункт и крайна дестинация за *трафика на хора*. През юли бяха приети стратегия и план за действие, но изпълнението им е недостатъчно.

Няма развитие по отношение на защитата на *личните данни*. Все още няма общо законодателство за защитата на личните данни и не е създаден независим надзорен орган за защита на личните данни.

Турция

Турция продължава да изпълнява в достатъчна степен **политическите критерии** от Копенхаген. Конституционният съд не даде ход на искането на главния прокурор за разпускане на управляващата партия и за забрана на 71 известни нейни членове да участват в политически партии, а наложи финансови санкции, с което предотврати сериозна политическа криза. Сега Турция има нова възможност да напредне с реформите и да установи диалог и плурализъм. Постигнат бе известен напредък в областите свобода на изразяване и права на немюсюлманските религиозни общности и в насърчаване на икономическото развитие на югоизточната част. Въпреки това е необходима последователна и всеобхватна програма за политически реформи, особено по отношение на реформата на конституцията. Нужно е да се положат значителни по-нататъшни усилия в повечето области, свързани с политическите критерии.

Що се отнася до *демократията и правовата държава*, новият президент изигра положителна роля с призива си за по-нататъшни политически реформи и активната си работа за подобряване на отношенията с Армения. Но липсата на диалог и на дух на компромис между основните политически партии се отрази отрицателно на функционирането на политическите институции и на процеса на политически реформи. Работата на новоизбрания парламент бе засегната в значителна степен от съдебни дела, целящи разпускане на управляващата партия и на една от опозиционните партии.

Що се отнася до местното управление, приетите наскоро закони за местната администрация трябва да бъдат приложени, а финансовите ресурси на местната управа – увеличени.

Малък напредък бе постигнат в *реформата на публичната администрация*. Необходимо е системата на държавната служба да бъде реформирана.

Що се отнася до *гражданския контрол върху силите за сигурност*, нужно е да се гарантира цялостен граждански и парламентарен надзор върху разходите за отбрана. Някои високопоставени членове на въоръжените сили продължиха да изказват мнения по въпроси, надхвърлящи мандата им.

В сферата на *съдебната власт* подготовката на съдебната реформа напредна. Все още обаче е налице безпокойство за независимостта и безпристрастността на съдебната власт. Няма напредък по отношение на състава на Висшия съвет на съдиите и прокурорите, нито в създаването на регионални апелативни съдилища. Качеството на водените от полицията и жандармерията разследвания трябва да се подобри, за да се гарантира провеждането на справедлив процес.

Ограничен напредък бе постигнат в *борбата с корупцията*. Корупцията продължава да бъде широко разпространена. Продължаващата липса на цялостна стратегия, план за

действие и механизъм за координация е причина за безпокойство. Необходимо е Турция да постигне резултати в разследванията, съдебните преследвания и повдигането на обвинения.

Напредъкът при *правата на човека и защитата на малцинствата* е ограничен. Турция продължи да изпълнява решенията на Европейския съд за правата на човека, но са нужни по-нататъшни усилия в тази област. Няма напредък при ратифицирането на международни инструменти за правата на човека. Институционалната рамка за насърчаване и прилагане на правата на човека все още се нуждае от осъвременяване. Установяването на система с омбудсман се забави много.

Турската правна рамка включва всеобхватен набор от гаранции срещу *мъченията и малтретирането*. Нужни са обаче повече усилия при прилагането на политиката на нулева толерантност. Информацията за случаи на малтретиране и мъчения, особено извън местата на задържане, е причина за безпокойство. В този контекст ратифицирането на незадължителния протокол към Конвенцията на ООН срещу изтезанията и борбата срещу безнаказаността на нарушения на правата на човека продължават да бъдат ключови въпроси.

Известен напредък бе отбелязан в усилията за укрепване на гаранциите за зачитане на *свободата на изразяване*, особено чрез изменението на член 301 от турския наказателен кодекс. Въпреки това, Турция трябва да постигне задоволителни резултати при прилагането на изменения член. Освен това е необходимо да се разгледат всички правни ограничения, за да се гарантира пълното зачитане на свободата на изразяване както в законодателството, така и на практика, в съответствие с Европейската конвенция за защита на правата на човека и съдебната практика на Европейския съд за правата на човека. Поради факта, че се упражнява натиск върху свободата на печата и на електронните медии, в тази област е необходимо да бъдат установени надзор и мониторинг.

Необходими са по-нататъшни усилия за гарантиране на *свободата на събиране* на практика в съответствие с европейските стандарти, тъй като все още се наблюдават случаи на произволни ограничения и несъразмерна употреба на сила срещу демонстранти. Извършени бяха известни подобрения в правната рамка относно *свободата на сдружаване*. Въпреки това, някои сдружавания срещат прекалено големи административни трудности или срещу тях текат съдебни производства. Освен това, с оглед повтарящите се случаи за разпускане на политически партии правните разпоредби относно политическите партии трябва да бъдат изменени в съответствие със съдебната практика на Европейския съд за правата на човека и най-добрите практики в държавите-членки на ЕС, както бе подчертано от Комисията от Венеция на Съвета на Европа.

Що се отнася до *свободата на вероизповедание*, с приетия закон за фондациите се уреждат редица нерешени въпроси, които са свързани със собственост и засягат немюсюлманските общности. Въпреки това, все още предстои да бъде изготвена правна рамка, която да съответства на Европейската конвенция за правата на човека и да позволява на всички немюсюлмански религиозни общности и на алевитите да функционират без неправомерни ограничения. Необходимо е Турция да положи по-нататъшни усилия, за да създаде среда, която благоприятства пълното зачитане на свободата на вероизповедание на практика.

Цялостната правна рамка, гарантираща равенство между половете и *права на жените*, е до голяма степен установена, но са необходими по-нататъшни усилия, за да се гарантира пълното упражняване на тези права на практика. Нужно е да се положат значителни по-нататъшни усилия, за да се преодолеят различията между мъжете и жените по отношение на икономическото участие и възможности, образователното равнище, достъпа до здравеопазване и участието в политическия живот. Продължиха да се полагат усилия за предотвратяване на убийствата на честта и домашното насилие, но тези въпроси продължават да бъдат сериозен проблем и усилията трябва да се увеличат.

Напредък бе постигнат при достъпа на *децата* до образование, социалните услуги и съдебната система, обхващаща непълнолетните. Необходимо е обаче усилията да продължат във всички области, свързани с правата на децата, включително по отношение на административния капацитет, образованието, съдебната система, обхващаща непълнолетните, и детския труд.

Все още е необходимо законодателство, което да гарантира спазването на *правата на синдикатите* в съответствие със стандартите на ЕС и съответните конвенции на Международната организация на труда (МОТ), по-специално правото на организиране, стачкуване и колективно договаряне.

Ситуацията във връзка с *правата на малцинствата* остава непроменена. Турция не е отбелязала напредък при привиждането им в съответствие с европейските стандарти. Известен ограничен напредък бе отбелязан по отношение на *културните права*, но все още съществуват ограничения, по-специално върху използването на езици, различни от турския, по радиото и телевизията, в политическия живот и при достъпа до обществени услуги. Няма възможности за изучаването на тези езици в публичните или частните училища. Няма напредък при положението на *ромите*, които често са обект на дискриминация при достъпа до жилищно настаняване, образование, социална закрила, здравеопазване и трудова заетост. Разрушаването на ромски гета, което в някои случаи е свързано с принудителни извеждания, продължава.

Що се отнася до източната и *югоизточната част*, решението на правителството да завърши *проекта за Югоизточен Анадол* е стъпка към преодоляването на икономическите и социалните трудности в региона. Необходимо е да бъдат положени по-нататъшни усилия, за да се създадат условия, които да позволят на преобладаващото кюрдско население да се възползва пълноценно от правата и свободите си. Обезщетяването на *вътрешно разселени лица* продължи. Въпреки това, правителството не разполага с цялостна национална стратегия за вътрешно разселените лица. Системата за охрана на селата трябва да бъде премахната.

Терористичните атаки, извършвани от ПКК, която е включена в списъка на ЕС на терористичните организации, продължиха и при тях загинаха много хора.

Във връзка с *регионалните въпроси и международните задължения* Турция изрази публично подкрепата си за подновяване на всеобхватни преговори за намиране на цялостно решение на *кипърския проблем* под егидата на ООН. Въпреки това, няма напредък към нормализиране на двустранните отношения с Република Кипър. Турция не е приложила изцяло допълнителния протокол към Споразумението за асоцииране и не е премахнала всички пречки пред свободното движение на стоки, включително ограниченията върху директните транспортни връзки с Кипър.

Отношенията с Гърция се развиха положително. Бяха предприети по-нататъшни стъпки за изграждане на доверие, но не бе постигнато споразумение по споровете относно границите. Турция продължава да играе положителна роля на *Западните Балкани*. Отношенията с *България* се запазиха добри. Добросъседските отношения продължават да бъдат от ключово значение.

Икономиката на Турция продължи да отбелязва относително добри резултати, въпреки че растежът спадна под потенциала, което се дължи до голяма степен на спад в местното търсене вследствие на сериозното затягане на паричната политика. Макроикономическата стабилност бе запазена. Инфлацията нарасна значително основно в резултат на по-високите цени на храните и енергията. Процесът на структурни реформи малко се ускори, особено през първата половина на 2008 г. Въпреки някои неотдавнашни инициативи необходимо е да се постигне по-нататъшен напредък, за да се отстранят дисбалансите на пазара на труда и несъответствието на умения.

Що се отнася до **икономическите критерии**, Турция е функционираща пазарна икономика. Тя би трябвало да бъде в състояние да се справи с конкурентния натиск и пазарните сили в Съюза в средносрочен план, при условие че прилага цялостната си програма за реформи за овладяване на структурните слабости.

През последната година Турция приложи силна програма за стабилизиране. Понастоящем страната навлиза в нов етап от стратегията си за развитие, който е насочен към увеличаване на потенциала ѝ за растеж посредством по-големи публични инвестиции, създаване на работни места и секторни реформи. Досега икономиката се развива добре въпреки световните финансови сътресения и политическата несигурност в страната.

Притокът на дългосрочен капитал се запази висок, което доведе до увеличаване на официалните резерви. Фискалните резултати бяха задоволителни, въпреки че правителството не успя да изпълни фискалните цели за 2007 г. През юни 2008 г. властите одобриха Петгодишна средносрочна фискална рамка.

Новите инициативи за насърчаване на инвестициите в инфраструктурата са насочени към намаляване на много големите различия между районите. Значителен напредък бе отбелязан при либерализирането на цените, особено в енергийния сектор. Приватизацията продължи, като бяха извършени редица големи операции. Въпреки няколко момента на нестабилност през периода 2007—2008 г. финансовият сектор показва забележителна гъвкавост.

Инфлационният натиск обаче се увеличи отчасти и в резултат на по-високите цени на петрола и на потребителските стоки. Съществената нужда от външно финансиране, произтичаща от големия външен дефицит, в съчетание с това, че частният сектор разчита в значителна степен на външно финансиране, и със сериозния, макар и намаляващ дълг правят Турция потенциално уязвима на промени в нагласите на инвеститорите. Създаването на работни места продължава да бъде възпрепятствано от несъответствието на умения между търсенето и предлагането на работна ръка и от липсата на гъвкави практики в сферата на трудовата заетост. По-специално, липсата на структурна гъвкавост на пазара на труда пречи на увеличаването на трудовата заетост сред жените и младежите. Уменията на работната ръка все още не са пригодени към потребностите на една бързо растяща нововъзникваща икономика. При предоставянето на държавни помощи липсва прозрачност. Големият дял на сивата икономика се

подхранва от слабата регулаторна рамка, от нецелесъобразна данъчна политика и политика на разходите и от слабо правоприлагане и намалява данъчната основа и ефикасността на икономическата политика. По-специално, прекалено често малки и средни предприятия работят в сивата икономика и следователно достъпът им до финансиране и ноухау продължава да бъде недостатъчен.

Турция подобри **способността си да поема задълженията, свързани с членството**. Напредък бе постигнат в повечето области. Привеждането на законодателството в съответствие е напреднало в някои области като свободното движение на стоки, правата на интелектуална собственост, антитръстовата политика, енергетиката, предприятията и индустриалната политика, защитата на потребителите, статистиката, трансевропейските мрежи и науката и изследователската дейност. Въпреки това, привеждането в съответствие на законодателството трябва да продължи особено в области като околната среда, държавните помощи, обществените поръчки, социалната политика и трудовата заетост, дружественото право, безопасността на храните, ветеринарната и фитосанитарната политика и свободното движение на услуги. Турция все още не е изпълнила редица важни задължения, поети като част от установения с ЕС Митнически съюз. Несъразмерното използване на предпазни мерки и дългогодишните търговски спорове се отразяват на правилното функциониране на Митническия съюз. Административният капацитет на Турция, който ще ѝ позволи да се справи с достиженията на правото на ЕС, трябва да бъде доусъвършенстван.

Що се отнася до *свободното движение на стоки*, привеждането в съответствие на законодателството за стоките и хоризонталните мерки е напреднало с изключение на надзора на пазара и метрологията. Все още обаче съществуват някои технически препятствия пред търговията. Известен напредък бе отбелязан при *правото на установяване и свободата на предоставяне на услуги*. Привеждането на законодателството в съответствие е на ранен етап. Що се отнася до *свободното движение на капитали*, Турция постигна известен напредък в движението на капитали, плащанията и борбата с изпирането на пари, но са нужни усилия за укрепване на способностите за прилагане. Добър напредък бе отбелязан в сферата на *финансовите услуги*, по-специално при затягането на стандартите за финансова целесъобразност и за надзор.

Смесен напредък бе отбелязан в областта на *обществените поръчки*. Определянето на Министерството на финансите за общ координатор на политиката е положително развитие, но трябва да бъде допълнено от всеобхватна стратегия, която определя необходимите реформи. Системата на Турция за обществени поръчки е само частично приведена в съответствие със системата на ЕС. Турция постигна малък напредък в *дружественото право*. Новият търговски кодекс не бе приет. При *закона за интелектуалната собственост* привеждането в съответствие на законодателството е относително напреднало. Координирането и сътрудничеството между публичните структури, които отговарят за правата на интелектуална собственост, и тяхната информираност се подобриха. Но законите трябва да се прилагат и привеждат в действие много по-категорично. По отношение на *информационното общество и медиите* привеждането в съответствие с достиженията на правото на ЕС в аудиовизуалния сектор в Турция продължава да бъде ограничено. Няма напредък в приемането на новия закон за електронните комуникации.

Що се отнася до *конкуренцията*, привеждането в съответствие продължава да е напреднало в областта на антитръстовата политика. Въпреки това, няма напредък при

приемането на законодателството за държавните помощи, създаването на орган за мониторинг на държавните помощи и изпълнението на ангажиментите за прозрачност. Финализирането на Националната програма за реструктуриране на сектора за добив на стомана продължава да бъде приоритет. Привеждането на законодателството в съответствие в областта на *селското стопанство и развитието на селските райони* е ограничено. Значителен напредък бе постигнат при изграждането на капацитета, необходим за прилагане на инструмента за предприсъединителна помощ за развитието на селските райони (IPARD). Въпреки това, нужни са по-нататъшни усилия за завършване на необходимите административни структури и структури за контрол. Турция не е премахнала техническите пречки пред търговията с говеждо месо и живи говеда. Няма напредък в установяването на необходимата законодателна рамка в областта на *рибарството*. Ограничен напредък бе отбелязан в областта на ресурсите и управлението на флота, както и в инспектирането и контрола. Капацитетът за прилагане е на ранен етап и в земеделието, и в рибарството. Що се отнася до *безопасността на храните, ветеринарната и фитосанитарната политика*, привеждането в съответствие също е на ранен етап. Все още не е прието рамково законодателство за ветеринарните услуги, храните и фуражите. Работата по идентифицирането и регистрирането на животни напредва. Случаите на птичи грип бяха успешно овладяни. Ефективният контрол върху други заболявания при животните, по-специално шапа, продължава да бъде сериозна причина за безпокойство.

Известен напредък бе постигнат в *транспортната политика*. Привеждането в съответствие в сектора на автомобилния транспорт продължи, но се изисква доусъвършенстване на капацитета за прилагане. Турция постигна малък напредък в железопътния сектор и ограничен напредък в сектора на въздушния транспорт. Липсата на комуникация между централните за въздушен контрол в Турция и Република Кипър излага на риск въздушната безопасност. Напредъкът в морския транспорт е неравномерен. Известен напредък бе постигнат в областта на *трансевропейските мрежи*. Оценката на нуждите от транспортна инфраструктура (TINA) бе завършена, но все още няма по-надеждна система за класифицирани данни, свързани с транспорта. Известен напредък има в *енергетиката*, но той е неравномерен. След приемането на рамковите закони за пазарите на електроенергия и природен газ конкуренцията продължава да бъде ограничена. Все още предстои да бъдат определени националните цели за енергийна ефективност и енергия от възобновяеми източници.

В областта на *данъчното облагане* известен напредък бе отбелязан в законодателството. Модернизирането на данъчната администрация доведе до подобряване на услугите за данъкоплатците и на събирането на приходи. Дискриминационното облагане на алкохолните напитки и тютюневите изделия обаче продължи.

Административният капацитет в областта на *статистиката* се подобри. Въпреки това, все още е нужен по-нататъшен напредък основно в сферите на селскостопанската и макроикономическата статистика и регистрите на стопанската дейност.

Известен напредък бе постигнат в областта на *икономическата и парична политика*. Все още съществуват известни недостатъци, по-специално по отношение на пълната независимост на централната банка, паричното финансиране на публичния сектор и привилегирования достъп на публичния сектор до финансовите пазари. Що се отнася до *трудова заетост и социалната политика*, Турция постигна известен напредък посредством приемането на пакета за трудова заетост и закона за социалното

осигуряване и общото здравно осигуряване. Въпреки това, необходимо е да се обърне специално внимание на гарантирането на пълни права на синдикатите и борбата с недекларираната трудова дейност. Също така са нужни по-нататъшни усилия за борба с детския труд и за актуализиране и финализиране на стратегическите документи в тази област. Равенството между половете в икономическия и социалния живот трябва да бъде подобро.

Напредъкът в областта на *предприятията и индустриалната политика* продължи с приемането на стратегията и плана за действие за малките и средните предприятия. Като цяло Турция има висока степен на привеждане на законодателството в съответствие. Добър напредък бе постигнат в областта на *науката и изследванията*. Като цяло Турция напредва към интеграция в Европейското изследователско пространство. В сферата на *образованието и културата* бе постигнат напредък в адаптирането на турската образователна система към структурната рамка и рамката за квалификации на ЕС. Турция участва успешно в програмите на Общността.

Що се отнася до *регионалната политика и координирането на структурните инструменти*, напредък бе постигнат в изграждането на капацитета, необходим за прилагането на компоненти III и IV от ИПП. Въпреки това се изискват по-нататъшни усилия, за да бъдат създадени необходимите административни структури и структури за контрол на централно и местно равнище.

По отношение на *съдебната система* има известен напредък, по-специално в изготвянето на стратегия за съдебната реформа. Все още обаче е налице загриженост за независимостта и безпристрастността на съдебната власт. Това са проблеми, които се очаква да бъдат решени чрез стратегията за реформа. Ограничен напредък може да бъде отчетен в борбата с корупцията. Правителството продължи да изпълнява инициативите си в тази област. Въпреки това, няма законодателство, което да установява правила за прозрачността за финансиране на предизборните кампании. Няма напредък в ограничаването на имунитета на депутатите. Необходимо е да се разработят стратегия за борба с корупцията и план за действие и да се получи необходимата за тяхното изпълнение политическа подкрепа. Известен напредък бе постигнат в законодателството в областта на *основните права*. Необходими са енергични по-нататъшни усилия, за да се гарантира цялостното спазване на основните права, залегнали в Европейската конвенция за човешките права и в съдебната практика на Европейския съд за правата на човека.

Що се отнася до *правосъдието, свободата и сигурността*, може да бъде отчетен известен напредък, особено в предотвратяването на трафика на наркотици и хора. Привеждането на тази глава в съответствие с достиженията на правото на ЕС е в ход, но са нужни последователни усилия в области като визовата политика и съдебното сътрудничество по наказателни въпроси. Последователни усилия са нужни и в борбата с организираната престъпност, която продължава да буди безпокойство. Капацитетът за управление на предоставянето на убежище и миграцията трябва да бъде подобрен. Необходимо е да бъдат положени по-големи усилия за изпълнение на националния план за действие за интегрирано управление на границите. Нужно е Турция да поднови преговорите за сключване на споразумение за реадмисия с Европейската общност.

В областта на *околната среда* Турция отбеляза напредък по отношение на качеството на въздуха, управлението на отпадъците и укрепването на административния капацитет на централно равнище. И все пак, степента на привеждане в съответствие на

законодателството продължава да бъде ниска. Турция не извърши подобрения в областта на индустриалното замърсяване, управлението на риска и генно модифицираните организми.

В областта на *защитата на потребителите и здравеопазването* бе постигнато задоволително равнище на привеждане в съответствие. Напредък бе отбелязан по отношение на въвеждането на надзор на пазара и установяването на безопасност на продуктите, но продължават да са необходими повече усилия по въпроси, които не са свързани с безопасността. Движението на потребителите в Турция продължава да бъде слабо. Турция отбеляза известен напредък в областта на *здравеопазването*.

Що се отнася до *Митническия съюз*, Турция постигна високо равнище на привеждане на законодателството в съответствие. Това привеждане в съответствие обаче не е пълно при зоните за свободна търговия, митническите облекчения, борбата с фалшиви стоки и контрола след митническо освобождаване. Турция напредна също в привеждането в съответствие на законодателството в областта на *външните отношения*, но все още не е приела изцяло позициите на ЕС в СТО и в ОИСР.

Напредъкът в областта на *финансовия контрол* е умерен. Законодателството за прилагане на закона за публичния вътрешен финансов контрол е налице, но предстои да бъдат одобрени още редица изменения, свързани с вътрешния контрол. Необходимо е да бъдат изградени постоянни структури, които да сътрудничат на Европейската служба за борба с измамите с цел защита на финансовите интереси на ЕС и които да установяват контакти със службите на Комисията, отговарящи за защитата на еврото от фалшифициране. Няма особено развитие по отношение на *финансовите и бюджетни разпоредби*.

Приобщаването на Турция към *външната политика и политиката на сигурност и отбрана* на ЕС продължи. Турция допринася значително за ЕПСО и се стреми към по-голямо участие в нейните дейности. Въпреки това, Турция е против сътрудничество между ЕС и НАТО, в което да участват всички държави-членки на ЕС.

Турция засили ролята си като положителен фактор за регионалната стабилност и допринесе в значителна степен за напредъка в отношенията между своите регионални партньори, особено в Близкия изток и в Кавказ. По време на конфликта с Грузия Турция изигра ролята на помирител и предложи да се създаде „платформа за сътрудничество и стабилност в Кавказ“. Посещението на турския президент в Армения бе нов окуражаващ момент в установяването на двустранни връзки и създаде възможност за нормализиране на отношенията. Въпреки това, сухоземната граница на Турция с Армения продължава да бъде затворена.